

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๑๙

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙

เป็นปีที่ ๓๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๑๙”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๐ ผู้เขี่ยวร่วมบรรลุนิติภาวะเมื่อทำการสมรสหากการสมรสนั้นได้ทำตามบทบัญญัติมาตรา ๑๔๔๘”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกมาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๕๐ และวรรคสองของมาตรา ๑๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๘ วรรคสองบัญญัติว่าชายและหญิงมีสิทธิเข้าพิธีสมรสกันจำกัดแก่ใจบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้สอดคล้องกับบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๐ เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา ๑๔๔๘ ซึ่งให้ศาลมีอำนาจอนุญาตให้ชายและหญิงที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ทำการสมรสได้ โดยบัญญัติให้ชายหญิงซึ่งได้รับอนุญาตจากศาลทำการสมรสได้ก่อนอายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส นอกจากนี้ได้พิจารณาเห็นว่า มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๕๐ และวรรคสองของมาตรา ๑๓๗ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหลักอิสตรีสมรสยกเลิก จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

พระราชบัญญัติ
ให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๔

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๔
เป็นปีที่ ๓๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เสียใหม่

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๔”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป^๑

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งได้ใช้บังคับโดยพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์พุทธศักราช ๒๔๗๗ และให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ห้ายพระราชบัญญัตินี้แทนแต่วันถัดจากวันที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๔ บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ห้ายพระราชบัญญัตินี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงบทบัญญัติมาตรา ๔ และมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗^๒

^๑ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๓๘ ตอนที่ ๑๒๙ (ฉบับพิเศษ) หน้า ๔ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๔

^๒ ความในมาตรา ๔ และมาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๕๑๗ (เดิม) บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้ :-

“มาตรา ๔ บทบัญญัติแห่งบรรพนี้ไม่กระทบกระเทือนถึง

(๑) การสมรส ซึ่งได้มีอยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้ และทั้งสัมพันธ์ในครอบครัวอันเกิดแก่การสมรสนั้น ๆ

(๒) การใช้อำนาจปกครอง ความปกครอง การอนุบาล การรับบุตรบุญธรรม ซึ่งเมื่อก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้ หรือสิทธิและหนี้อันเกิดแต่การนั้น ๆ

มาตรา ๕ ฐานะของภริยาก่อนใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้ อาจพิสูจน์ได้โดยบันทึกในทะเบียนตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้”

มาตรา ๕ บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงความสมบูรณ์ของการหมั้น การสมรส สัญญา ก่อนสมรส การเป็นบิดามารดากับบุตร การเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์และการรับบุตรบุญธรรม ที่ได้มีอยู่แล้วในวันใช้บังคับบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ การเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรส ซึ่งสัญญาก่อนสมรสนั้น ได้ทำขึ้นไว้ก่อนวันใช้บังคับบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ให้กระทำได้ โดยคู่สมรสฝ่ายหนึ่งสื่อสัญญาก่อนสมรสพร้อมด้วยข้อตกลง การเปลี่ยนแปลงเพิกถอนไปยื่นต่อนายทะเบียนสมรส ณ ที่ซึ่งที่ตนทำการสมรสและให้นายทะเบียน สมรสจัดการเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสไว้ในทะเบียนสมรสและแนบหนังสือสัญญาก่อนสมรส พร้อมด้วยข้อตกลงเปลี่ยนแปลงเพิกถอนไว้ท้ายทะเบียนสมรสด้วย

การเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล ตามเงื่อนไขและกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๕๖๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบกระเทือนถึงอำนาจการจัดการสินบริคณห์ที่คู่สมรสฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งได้มีอยู่แล้วในวันใช้บังคับบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ แต่ให้ถือว่าสินเดิมตามบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิมของฝ่ายใดเป็นสินส่วนตัวตามบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ของฝ่ายนั้น

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดเป็นผู้จัดการสินบริคณห์แต่ฝ่ายเดียวให้อธิวา คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ได้ยินยอมให้คู่สมรสฝ่ายนั้นจัดการสินสมรสและสินส่วนตัวตามวรรคหนึ่ง ของตนด้วย

ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดประสงค์จะใช้อำนาจจัดการสินส่วนตัวตามวรรคหนึ่งที่เป็นส่วนของตน ถ้าคู่สมรสนั้นมิได้เป็นผู้จัดการสินบริคณห์ให้แจ้งให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งทราบและให้คู่สมรส ทั้งสองฝ่ายร่วมกันจัดการแบ่งสินส่วนตัวดังกล่าวที่อยู่ในสภาพที่แบ่งได้ให้แก่ฝ่ายที่ประสงค์ จะจัดการแต่สินส่วนตัวนั้นไม่อยู่ในสภาพที่แบ่งได้ ให้ทั้งสองฝ่ายจัดการร่วมกัน

มาตรา ๘ บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการจัดการสินเดิมที่เปลี่ยนเป็นสินส่วนตัวตามมาตรา ๗ ซึ่งได้กระทำไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๙ บรรดาอายุความหรือระยะเวลาที่บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดไว้ก่อนวันใช้บังคับบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ทรงชำระใหม่ทำพระราชบัญญัตินี้ ถ้าหากยังไม่สิ้นสุดลงในวันที่ใช้บังคับบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ทรงชำระใหม่ทำพระราชบัญญัตินี้ และอายุความหรือระยะเวลาที่กำหนดขึ้นใหม่นั้น แตกต่างกับอายุความหรือระยะเวลาที่กำหนดไว้แต่เดิมก็ให้นำอายุความหรือระยะเวลาที่ยาวกว่ามาบังคับ

มาตรา ๑๐ คำว่า “คำอุปการะเลี้ยงดู” ในบรรดาบทกฎหมาย ซึ่งมีความหมายถึงคำอุปการะเลี้ยงดูตามนัยของบทบัญญัติมาตรา ๑๕๐๖ และมาตรา ๑๕๐๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิมนั้น ให้ใช้คำว่า “คำเลี้ยงชีพ” แทน

มาตรา ๑๑ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดอ้างถึงบรรพ ๕ หรือบทบัญญัติในบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิม ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ทรงชำระใหม่ ทำพระราชบัญญัตินี้ ในบทมาตราที่มีนัยเช่นเดียวกัน แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๒ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช
นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๓

เป็นปีที่ ๔๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (มาตรา ๓ ถึงมาตรา ๖๔ ได้พิมพ์แก้ไขไว้ในพระราชบัญญัติแล้ว)

มาตรา ๗๐ บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบกระเทือนถึงความสมบูรณ์ของการหมั้น การสมรส สัญญาก่อนสมรส การเป็นบิดามารดากับบุตร การเป็นผู้ปกครอง และการรับบุตรบุญธรรมที่ได้มีอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เว้นแต่ในกรณีที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๗๑ บรรดาอายุความหรือระยะเวลาที่บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากยังไม่สิ้นสุดลงในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และอายุความหรือระยะเวลาที่กำหนดครั้งใหม่นั้นแตกต่างกับอายุความหรือระยะเวลาที่กำหนดไว้เดิม ก็ให้นำอายุความหรือระยะเวลาที่ยาวกว่ามาบังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

นายกรัฐมนตรี

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๐๗ ตอนที่ ๑๔๗ (ฉบับพิเศษ) วันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๓

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่บทบัญญัติ บรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยความสมบูรณ์ของการหมั้นและผลของการหมั้น การคุ้มครองคู่สมรสที่วิกลจริต การจัดการสินสมรส การแยกสินสมรส และรวมสินสมรส การสมรสที่เป็นโมฆะ เหตุหย่า ผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรในกรณีที่มีการหย่า บทสันนิษฐานความเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร การฟ้องปฏิเสธความเป็นบุตร การจดทะเบียนเลิกเป็นบุตร การฟ้องให้รับเด็กเป็นบุตร อำนาจปกครอง การเป็นผู้ดูแลและผู้พิทักษ์ การจัดการทรัพย์สินของผู้อยู่อาศัย สิทธิหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร ผู้ปกครองและบุตรบุญธรรมนั้น ยังไม่สอดคล้องและไม่เอื้ออำนวยต่อสภาพความเป็นอยู่ สังคมปัจจุบันสมควรปรับปรุงแก้ไข ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

“บรรพ ๕
 ครอบครั
 ลักษณะ ๑
 การสมรส
 หมวด ๑
 การหมั้น

มาตรา ๑๔๑๕ การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว
 การหมั้นที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติวรรคหนึ่งเป็นโมฆะ

“มาตรา ๑๔๑๖ ผู้เยาว์จะทำการหมั้นได้ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) บิดาและมารดา ในกรณีที่มิทั้งบิดามารดา

(๒) บิดาหรือมารดา ในกรณีที่มารดาหรือบิดาตาย หรือถูกถอนอำนาจปกครองหรือไม่อยู่
 ในสภาพหรือฐานะที่อาจให้ความยินยอม หรือโดยพฤติการณ์ผู้เยาว์ไม่อาจขอความยินยอม
 จากมารดาหรือบิดาได้

(๓) ผู้รับบุตรบุญธรรม ในกรณีที่ผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม

(๔) ผู้ปกครอง ในกรณีที่ไม่มีบุคคลซึ่งอาจให้ความยินยอมตาม (๑) (๒) และ (๓)
 หรือมีแต่บุคคลดังกล่าวถูกถอนอำนาจปกครอง

การหมั้นที่ผู้เยาว์ทำโดยปราศจากความยินยอมดังกล่าวเป็นโมฆียะ

“มาตรา ๑๔๑๗ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของ
 หมั้นให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น

เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิง

สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครอง
 ฝ่ายหญิงแล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิด
 แก่หญิงหรือ โดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายหญิงต้องรับผิดชอบ ทำให้ชายไม่สมควรหรือไม่อาจสมรส
 กับหญิงนั้น ฝ่ายชายเรียกสินสอดคืนได้

ถ้าจะตั้งคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ ให้แก่บทบัญญัติมาตรา ๔๑๒ ถึงมาตรา ๔๑๔
 แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลวกมิดครได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๑๘ การหมั้นไม่เป็นเหตุที่จะร้องขอให้ศาลบังคับให้สมรสได้ ถ้าได้มีข้อตกลง
 กันไว้ว่าจะให้เบี่ยงปรับในเมื่อผิดสัญญาหมั้น ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ

“บรรพ ๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติให้ใช้บรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราชำระใหม่
 พ.ศ. ๒๔๑๑”

“มาตรา ๑๔๑๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๔๓๓

“มาตรา ๑๔๓๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๔๓๓

“มาตรา ๑๔๓๙ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบใช้ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายชายด้วย

มาตรา ๑๔๔๐ ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งชายหรือหญิงนั้น

(๒) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริต และตามสมควร

(๓) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพ หรือทางทำมาหาได้ของคนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส

ในกรณีที่หญิงเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่หญิงพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงนั้นก็ได้

“มาตรา ๑๔๔๑ ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าชายหรือหญิงตาย หญิงหรือฝ่ายหญิงไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายชาย

มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิงคู่หมั้นทำให้ชายไม่สมควรสมรสกับหญิงนั้น ชายมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้หญิงคืนของหมั้นแก่ชาย

มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ชายคู่หมั้นทำให้หญิงไม่สมควรสมรสกับชายนั้น หญิงมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ชาย

มาตรา ๑๔๔๔ ถ้าเหตุอันทำให้คู่หมั้นบอกเลิกสัญญาหมั้นนั้นเป็นเพราะการกระทำชั่วอย่างร้ายแรงของคู่หมั้นอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งได้กระทำภายหลังการหมั้น คู่หมั้นผู้กระทำชั่วอย่างร้ายแรงนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าทดแทนแก่คู่หมั้นผู้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นเสมือนเป็นผู้ผิดสัญญาหมั้น

“มาตรา ๑๔๔๕ ชายหรือหญิงคู่หมั้นอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้อิงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา ๑๔๔๒ หรือมาตรา ๑๔๔๓ แล้วแต่กรณี

“มาตรา ๑๔๔๖ ชายหรือหญิงคู่หมั้นอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้อิงการหมั้นนั้นได้โดยไม่จำต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น

^๑มาตรา ๑๔๓๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๒มาตรา ๑๔๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๓มาตรา ๑๔๔๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐

^๔มาตรา ๑๔๔๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๑๔๔๗ ค่าทดแทนอันจะพึงชดใช้แก่กันตามหมวดนี้ให้ศาลวินิจฉัยจ่ายตามควรแก่พฤติการณ์ สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามหมวดนี้ นอกจากค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๐ (๒) ไม่อาจโอนกันได้และไม่ตกทอดไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้เป็นหนังสือหรือผู้เสียหายได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

มาตรา ๑๔๔๗/๑ สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๓๙ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผิดสัญญาหมั้น

สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๔ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำชั่วอย่างร้ายแรงอันเป็นเหตุให้บอกเลิกสัญญาหมั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่กระทำการดังกล่าว

สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ชายหรือหญิงคู่หมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทน และผู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว

มาตรา ๑๔๔๗/๒ สิทธิเรียกคืนของหมั้นตามมาตรา ๑๔๓๙ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผิดสัญญาหมั้น

สิทธิเรียกคืนของหมั้นตามมาตรา ๑๔๔๒ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ได้บอกเลิกสัญญาหมั้น

หมวด ๒ เงื่อนไขแห่งการสมรส

มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้

มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าชายหรือหญิงเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

มาตรา ๑๔๕๐ ชายหญิงซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็คือ เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา ก็ทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นที่เกิดโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

มาตรา ๑๔๕๑ ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมจะสมรสกันไม่ได้

มาตรา ๑๔๕๒ ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้

^๑มาตรา ๑๔๔๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๒มาตรา ๑๔๔๗/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๓มาตรา ๑๔๔๗/๒ วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐

^๔มาตรา ๑๔๔๗/๒ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๔๕๓ หญิงที่สามีตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่นจะทำการสมรสใหม่ได้ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน เว้นแต่

(๑) คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น

(๒) สมรสกับคู่สมรสเดิม

(๓) มีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็นผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขาเวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามีติครวรก หรือ

(๔) มีคำสั่งของศาลให้สมรสได้

มาตรา ๑๔๕๔ ผู้เยาว์จะทำการสมรสให้มีความในมาตรา ๑๔๓๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๕๕ การให้ความยินยอมให้ทำการสมรสจะกระทำมิได้แต่โดย

(๑) ลงลายมือชื่อในทะเบียนจดทะเบียนสมรส

(๒) ทำเป็นหนังสือแสดงความยินยอมโดยระบุชื่อผู้จะสมรสทั้งสองฝ่ายและลงลายมือชื่อของผู้ให้ความยินยอม

(๓) ถ้ามีเหตุจำเป็น จะให้ความยินยอมด้วยวาจาต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนก็ได้ ความยินยอมนั้น เมื่อให้แล้วถอนมิได้

มาตรา ๑๔๕๖ ถ้าไม่มีผู้ที่มีอำนาจให้ความยินยอมตามมาตรา ๑๔๕๕ หรือมิแต่ไม่ให้ความยินยอมหรือไม่อยู่ในสภาพที่อาจให้ความยินยอม หรือโดยพฤติการณ์ผู้เยาว์ไม่อาจขอความยินยอมได้ ผู้เยาว์อาจร้องขอต่อศาลเพื่ออนุญาตให้ทำการสมรส

มาตรา ๑๔๕๗ การสมรสตามประมวลกฎหมายนี้จะมีได้เฉพาะเมื่อได้จดทะเบียนแล้วเท่านั้น

มาตรา ๑๔๕๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายหญิงยินยอมเป็นสามีภริยากันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียน และให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย

มาตรา ๑๔๕๙ การสมรสในต่างประเทศระหว่างคนที่มีสัญชาติไทยด้วยกัน หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสัญชาติไทยจะทำตามแบบที่กำหนดไว้ตามกฎหมายไทยหรือกฎหมายแห่งประเทศนั้นก็มิได้

ในกรณีที่คู่สมรสประสงค์จะจดทะเบียนตามกฎหมายไทย ให้พนักงานทูตหรือกงสุลไทยเป็นผู้รับจดทะเบียน

มาตรา ๑๔๖๐ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้เพราะชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการบหรือสงคราม ถ้าชายและหญิงนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรณนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของชายและหญิงนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาชายหญิงได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่

วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนจดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรส และพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว

ความในมาตรานี้มีให้ใช้บังคับถ้าหากจะมีการสมรสในวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสการสมรสนั้น จะตกเป็นโมฆะ

หมวด ๓

ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา

มาตรา ๑๕๖๑ สามีภริยาต้องอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา

สามีภริยาต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน

มาตรา ๑๕๖๒ ในกรณีที่สามีภริยาไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาโดยปกติสุขได้หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก สามีหรือภริยาฝ่ายที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่มีเหตุนั้นๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้

มาตรา ๑๕๖๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถภริยาหรือสามีย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้

มาตรา ๑๕๖๔ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนวิกลจริตไม่ว่าศาลจะได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือไม่ ถ้าคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่อุปการะเลี้ยงดูฝ่ายที่วิกลจริตตามมาตรา ๑๕๖๑วรรคสอง หรือกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด อันเป็นเหตุให้ฝ่ายที่วิกลจริตอยู่ในภาวะอันน่าจะเกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรือตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเกิดความเสียหายทางทรัพย์สินถึงขนาด บุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๔ หรือผู้อนุบาลอาจฟ้องคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่ฝ่ายที่วิกลจริต หรือขอให้ศาลมีคำสั่งใดๆ เพื่อคุ้มครองฝ่ายที่วิกลจริตนั้นได้

ในกรณีฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูตามวรรคหนึ่ง ถ้ายังมีค้ำเลี้ยงของศาลว่าคู่สมรสซึ่งวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถก็ให้ขอต่อศาลในคดีเดียวกันให้ศาลมีคำสั่งว่าคู่สมรสวิกลจริตนั้นเป็นคนไร้ความสามารถ โดยขอให้ตั้งตนเองหรือผู้อื่นที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้อนุบาลหรือถ้าได้มีคำสั่งของศาลแสดงว่าคู่สมรสซึ่งวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถอยู่แล้ว จะขอให้ถอนตน ผู้อนุบาลคนเดิม และแต่งตั้งผู้อนุบาลคนใหม่ก็ได้

^๑มาตรา ๑๕๖๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๑

^๒มาตรา ๑๕๖๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

ในการขอให้ศาลมีคำสั่งใด ๆ เพื่อคุ้มครองคู่สมรสฝ่ายที่วิกลจริตโดยมิได้เรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูด้วยนั้น จะไม่ขอให้ศาลมีคำสั่งให้คู่สมรสฝ่ายที่วิกลจริตนั้นเป็นคนไร้ความสามารถ หรือจะไม่ขอเปลี่ยนผู้อนุบาลก็ได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าวิธีการคุ้มครองที่ขออนั้นจำเป็นต้องมีผู้อนุบาล หรือเปลี่ยนผู้อนุบาล ให้ศาลมีคำสั่งให้จัดการทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในวรรคสองแล้ว จึงมีคำสั่งคุ้มครองตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๕๖๔/๑ ในระหว่างการพิจารณาคดีตามมาตรา ๑๕๖๔ ถ้ามีคำขอศาล อาจกำหนดวิธีการชั่วคราวเกี่ยวกับการอุปการะเลี้ยงดูหรือการคุ้มครองคู่สมรสฝ่ายที่วิกลจริตได้ ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้ว่าบทบัญญัติเรื่องคำขอในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ

หมวด ๔

ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา

มาตรา ๑๕๖๕ ถ้าสามีภริยามีได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้

ถ้าข้อความใดในสัญญาก่อนสมรสขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือระบุให้ใช้กฎหมายประเทศอื่นบังคับเรื่องทรัพย์สินนั้น ข้อความนั้น ๆ เป็นโมฆะ

มาตรา ๑๕๖๖ สัญญาก่อนสมรสเป็นโมฆะ ถ้ามิได้จัดแจ้งข้อตกลงกันเป็นสัญญาก่อนสมรสนั้นไว้ในทะเบียนสมรสพร้อมกับการจดทะเบียนสมรส หรือมิได้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคู่สมรส และพยานอย่างน้อยสองคนแนบไว้ท้ายทะเบียนสมรสและได้จัดไว้ในทะเบียนสมรสพร้อมกับการจดทะเบียนสมรสว่าไม่มีสัญญานั้นแบบไว้

มาตรา ๑๕๖๗ เมื่อสมรสแล้วจะเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสนั้นไม่ได้ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากศาล

เมื่อได้มีคำสั่งของศาลถึงที่สุดให้เปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสแล้ว ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนสมรสเพื่อจัดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส

มาตรา ๑๕๖๘ ข้อความในสัญญาก่อนสมรสไม่มีผลกระทบบทกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ว่าจะได้เปลี่ยนแปลงเพิกถอนโดยคำสั่งของศาลหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๑๕๖๙ สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่สามีภริยาได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นสามีภริยากันนั้นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นสามีภริยากันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต

มาตรา ๑๕๗๐ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส

^๑มาตรา ๑๕๖๔/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๑

มาตรา ๑๔๗๑ สิ้นส่วนตัวได้แก่ทรัพย์สิน

- (๑) ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอยู่ก่อนสมรส
- (๒) ที่เป็นเครื่องใช้ของส่วนตัว เครื่องแต่งกาย หรือเครื่องประดับกายตามควรแก่ฐานะ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- (๓) ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรสโดยการรับมรดกหรือโดยการให้โดยเสน่หา
- (๔) ที่เป็นของหมั้น

มาตรา ๑๔๗๒ สิ้นส่วนตัวนั้น ถ้าได้แลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินอื่นก็ดี ซื้อทรัพย์สินอื่นมา ก็ดี หรือขายได้เป็นเงินมาก็ดี ทรัพย์สินอื่นหรือเงินที่ได้มานั้นเป็นสินส่วนตัว
 สิ้นส่วนตัวที่ถูกล่าลายไปทั้งหมดหรือแต่บางส่วน แต่ได้ทรัพย์สินอื่นหรือเงินมาทดแทน ทรัพย์สินอื่นหรือเงินที่ได้มานั้นเป็นสินส่วนตัว

มาตรา ๑๔๗๓ สิ้นส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดให้ฝ่ายนั้นเป็นผู้จัดการ

มาตรา ๑๔๗๔ สิ้นสมรสได้แก่ทรัพย์สิน

- (๑) ที่คู่สมรสได้มาระหว่างสมรส
 - (๒) ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรสโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือ เมื่อพินัยกรรมหรือหนังสือให้ระบุว่า เป็นสินสมรส
 - (๓) ที่เป็นดอกผลของสินส่วนตัว
- ถ้ากรณีเป็นที่สงสัยว่าทรัพย์สินอย่างหนึ่งเป็นสินสมรสหรือไม่ใช้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นสินสมรส

มาตรา ๑๔๗๕ ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญสามี่หรือภริยาจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของรวมกันในเอกสารนั้นก็

มาตรา ๑๔๗๖ สามี่และภริยาต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจาก อีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้
- (๒) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งการะจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือการะคิดพันในอสังหาริมทรัพย์
- (๓) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี
- (๔) ให้กู้ยืมเงิน
- (๕) ให้โดยเสน่หา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา
- (๖) ประนีประนอมยอมความ
- (๗) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย
- (๘) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล

*มาตรา ๑๔๗๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่มีบัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง สามีหรือภริยาจัดการได้ โดยมีต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง

“มาตรา ๑๕๑๖/๑ สามีและภริยาจะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๑๖ ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๕๑๕ และมาตรา ๑๕๑๖ ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส

ในกรณีที่สัญญาก่อนสมรสระบุการจัดการสินสมรสไว้แต่เพียงบางส่วนของมาตรา ๑๕๑๖ การจัดการสินสมรสนอกจากระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรสให้เป็นไปตามมาตรา ๑๕๑๖

“มาตรา ๑๕๑๗ สามีภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวน บำรุง รักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนีอันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหน้าที่สามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกัน

มาตรา ๑๕๑๘ เมื่อฝ่ายใดต้องให้ความยินยอมหรือลงชื่อกับอีกฝ่ายหนึ่งในเรื่องจัดการทรัพย์สิน แต่ไม่ให้ความยินยอมหรือไม่ยอมลงชื่อโดยปราศจากเหตุผล หรือไม่อยู่ในสภาพที่อาจให้ความยินยอมได้ อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งอนุญาตแทนได้

มาตรา ๑๕๑๙ การใดที่สามีหรือภริยากระทำซึ่งต้องได้รับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ

“มาตรา ๑๕๔๐ การจัดการสินสมรสซึ่งต้องจัดการร่วมกันหรือต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งตามมาตรา ๑๕๑๖ ถ้าคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้ทำนิติกรรมไปแต่เพียงฝ่ายเดียวหรือโดยปราศจากความยินยอมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งคู่สมรสฝ่ายหนึ่งอาจฟ้องให้ศาลเพิกถอนนิติกรรมนั้นได้ เว้นแต่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบันแก่นิติกรรมนั้นแล้วหรือในขณะที่ทำนิติกรรมนั้นบุคคลภายนอกได้กระทำโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน

การฟ้องให้ศาลเพิกถอนนิติกรรมตามวรรคหนึ่งห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นหนึ่งปี นับแต่วันที่รู้เหตุอันเป็นมูลให้เพิกถอน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่ได้ทำนิติกรรมนั้น

มาตรา ๑๕๔๑ สามีหรือภริยาไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้

“มาตรา ๑๕๔๒ ในกรณีที่สามีหรือภริยามีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่อัธยาศัย ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย

ถ้าสามีหรือภริยาจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้

“มาตรา ๑๕๑๖/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

“มาตรา ๑๕๑๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

“มาตรา ๑๕๔๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

“มาตรา ๑๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

“มาตรา ๑๔๘๓ ในกรณีที่สามีสามีหรือภริยามีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าสามีหรือภริยาจะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็นได้ว่า จะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้

๖ มาตรา ๑๔๘๔ ถ้าสามีหรือภริยาฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส

- (๑) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด
- (๒) ไม่อุปการะเลียงดูอีกฝ่ายหนึ่ง
- (๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส
- (๔) ชักขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- (๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะกระทำความหายนะให้แก่สินสมรส

อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียวหรือสั่งให้ แยกสินสมรสได้

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราวเพื่อจัดการสินสมรส ได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอในเหตุฉุกเฉินตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ

“มาตรา ๑๔๘๔/๑ ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรส ของสามีหรือภริยาตามมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ หรือมาตรา ๑๔๘๔ ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้น หรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป สามีหรือภริยาอาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลง คำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในกรณีที่ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้

มาตรา ๑๔๘๕ สามีหรือภริยาอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสโดยเฉพาะ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า

“มาตรา ๑๔๘๖ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา ๑๔๘๒ วรรคสอง มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ หรือมาตรา ๑๔๘๕ อันเป็นคุณแก่ ผู้ร้องขอหรือตามมาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๙๒/๑ หรือมาตรา ๑๕๑๔/๑๗ หรือเมื่อสามีหรือ ภริยาพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส

“มาตรา ๑๔๘๗ ในระหว่างที่เป็นสามีภริยากัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของ อีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือ สิทธิระหว่างสามีภริยาตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้หรือที่ประมวลกฎหมายนี้ บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้สามีภริยาฟ้องร้องกันเองได้ หรือเป็นการยึด หรืออายัดทรัพย์สิน สำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียมที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล

๖ มาตรา ๑๕๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๗ มาตรา ๑๔๘๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๘ มาตรา ๑๔๘๔/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๓๓

๙ มาตรา ๑๕๑๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๑๐ มาตรา ๑๕๑๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๕๘๘ ถ้าสามีหรือภริยาต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น

มาตรา ๑๕๘๙ ถ้าสามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้จากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย

มาตรา ๑๕๙๐ หนี้ที่สามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่สามีหรือภริยาก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรสดังต่อไปนี้

๑) หนี้ที่เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัถภาพ

(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส

(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งสามีภริยาทำด้วยกัน

(๔) หนี้ที่สามีหรือภริยาก่อขึ้นเพื่อประโยชน์คนฝ่ายเดียวแต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน

มาตรา ๑๕๙๑ ถ้าสามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สินสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น

มาตรา ๑๕๙๒ เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา ๑๕๘๘ วรรคสอง มาตรา ๑๕๙๑ หรือมาตรา ๑๕๙๘/๑๗ วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของสามีหรือภริยาและบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรสแต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา ๑๕๗๔ (๒) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของสามี และภริยาฝ่ายละครึ่ง

ดอกเบี้ยของสินส่วนตัวที่ได้มาหลังจากที่ได้แยกสินสมรสแล้วให้เป็นสินส่วนตัว

มาตรา ๑๕๙๒/๑ ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อสามีหรือภริยาร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้าภริยาหรือสามีคัดค้านศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว

เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลง เพราะสามีหรือภริยาพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งหรือในวันที่พ้นจากเป็นบุคคลล้มละลาย ยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม

มาตรา ๑๕๙๓ ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว สามีและภริยาต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน

*มาตรา ๑๕๙๐(๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๐๓

*มาตรา ๑๕๙๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๐๓

*มาตรา ๑๕๙๒/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๐๓

หมวด ๕ ความเป็นโมฆะของการสมรส

มาตรา ๑๔๔๔ การสมรสจะเป็นโมฆะก็แต่เฉพาะที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้

“มาตรา ๑๔๔๕ การสมรสที่ฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ และมาตรา ๑๔๕๔ เป็นโมฆะ

คู่สมรส บิดามารดา หรือผู้สืบสันดานของคู่สมรสอาจร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะได้ ถ้าไม่มีบุคคลดังกล่าว ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขออัยการเป็นผู้ร้องต่อศาลได้

“มาตรา ๑๔๔๖ คำพิพากษาของศาลเท่านั้นที่จะแสดงว่า การสมรสที่ฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๔ เป็นโมฆะ

“มาตรา ๑๔๔๗ การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๒ บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งจะกล่าวอ้างขึ้น หรือจะร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะก็ได้

“มาตรา ๑๔๔๗/๑ ในกรณีศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าการสมรสได้เป็นโมฆะ ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อบันทึกความเป็นโมฆะไว้ในทะเบียนสมรส

“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา

ในกรณีที่มีการสมรสเป็นโมฆะ ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดมีหรือได้มาไม่ว่าก่อนหรือหลังการสมรส รวมทั้งดอกผลคงเป็นของฝ่ายนั้น ส่วนบรรดาทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกัน ให้แบ่งคนละครึ่ง เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควรสั่งเป็นประการอื่น เมื่อได้พิเคราะห์ถึงภาระในครอบครัว ภาระในการหาเลี้ยงชีพ และฐานะของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายตลอดจนพฤติการณ์อื่นทั้งปวงแล้ว

“มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๔ ไม่ทำให้ชายหรือหญิงผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ

การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ไม่ทำให้ชายหรือหญิงผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มา เพราะการสมรสก่อนที่ชายหรือหญิงนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง

“มาตรา ๑๔๔๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

“มาตรา ๑๔๔๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

“มาตรา ๑๔๔๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

“มาตรา ๑๔๔๗/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

“มาตรา ๑๔๔๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

“มาตรา ๑๔๔๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๑ หรือฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดได้สมรสโดยสุจริตฝ่ายนั้นก็มีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ และถ้าการสมรสที่เป็นโมฆะนั้นทำให้ฝ่ายที่ได้สมรสโดยสุจริตต้องยากจนลงเพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สิน หรือจากการงานที่เคยทำอยู่ก่อนมีค่าพิพาทจนถึงที่สุด หรือก่อนที่จะได้รู้ว่าการสมรสของตนเป็นโมฆะแล้วแต่กรณี ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ด้วย สิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพในกรณีนี้ ให้นำมาตรา ๑๕๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๕๒๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน หรือค่าเลี้ยงชีพตามวรรคสาม มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่มีค่าพิพาทจนถึงที่สุด สำหรับกรณีการสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๑ หรือนับแต่วันที่รู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ สำหรับกรณีการสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒

มาตรา ๑๔๔๙/๑ ในกรณีที่การสมรสเป็นโมฆะ ข้อตกลงระหว่างคู่สมรสว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใดหรือฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายจะเป็นผู้ออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเท่าใด ให้ทำเป็นหนังสือ หากตกลงกันไม่ได้ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด ในการพิจารณาชี้ขาด ถ้าศาลเห็นว่ามีเหตุที่ถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสนั้นได้ตามมาตรา ๑๕๔๒ ศาลจะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสและสั่งให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ปกครองก็ได้ ทั้งนี้ ให้ศาลคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของบุตรนั้นเป็นสำคัญ และให้นำความในมาตรา ๑๕๒๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๐๐ การสมรสที่เป็นโมฆะไม่กระทบถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต ซึ่งได้มาก่อนมีการบันทึกความเป็นโมฆะไว้ในทะเบียนสมรสตามมาตรา ๑๔๙๗/๑

หมวด ๖

การสิ้นสุดแห่งการสมรส

มาตรา ๑๕๐๑ การสมรสย่อมสิ้นสุดลงด้วยความตาย การหย่า หรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน

มาตรา ๑๕๐๒ การสมรสที่เป็นโมฆียะสิ้นสุดลงเมื่อศาลพิพากษาให้เพิกถอน

มาตรา ๑๕๐๓ เหตุที่จะขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนการสมรส เพราะเหตุว่าเป็นโมฆียะ มีเฉพาะในกรณีที่คู่สมรสทำการฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๕๐๕ มาตรา ๑๕๐๖ มาตรา ๑๕๐๗ และมาตรา ๑๕๐๙

มาตรา ๑๕๐๔ การสมรสที่เป็นโมฆียะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๘ ผู้มีส่วนได้เสีย ขอให้เพิกถอนการสมรสได้ แต่บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ให้ความยินยอมแล้วจะขอให้เพิกถอนการสมรสไม่ได้

ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนชายหญิงมีอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือเมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส

มาตรา ๑๔๙๗/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๑

มาตรา ๑๕๐๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๑

มาตรา ๑๕๐๕ การสมรสที่ได้กระทำไปโดยคู่สมรสฝ่ายหนึ่งสำคัญผิดตัวคู่สมรส การสมรสนั้นเป็นโมฆียะ

สิทธิขอเพิกถอนการสมรสเพราะสำคัญผิดตัวคู่สมรสเป็นอันระงับ เมื่อเวลาได้ผ่านพ้นไปแล้วเก้าสิบวันนับแต่วันสมรส

มาตรา ๑๕๐๖ ถ้าคู่สมรสได้ทำการสมรสโดยถูกกลฉ้อฉลอันถึงขนาด ซึ่งถ้ามิได้มีกลฉ้อฉลนั้นจะไม่ทำการสมรส การสมรสนั้นเป็นโมฆียะ

ความในวรรคหนึ่ง ไม่ใช้บังคับในกรณีที่เกิดฉ้อฉลนั้นเกิดขึ้นโดยบุคคลที่สาม โดยคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งมิได้รู้เห็นด้วย

สิทธิขอเพิกถอนการสมรสเพราะถูกกลฉ้อฉลเป็นระงับ เมื่อเวลาได้ผ่านพ้นไปแล้วเก้าสิบวันนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงกลฉ้อฉล หรือเมื่อเวลาได้ผ่านพ้นไปแล้วหนึ่งปี นับแต่วันสมรส

มาตรา ๑๕๐๗ ถ้าคู่สมรสได้ทำการสมรสโดยถูกข่มขู่อันถึงขนาด ซึ่งถ้ามิได้มีการข่มขู่ นั้นจะไม่ทำการสมรส การสมรสนั้นเป็นโมฆียะ

สิทธิขอเพิกถอนการสมรสเพราะถูกข่มขู่เป็นอันระงับ เมื่อเวลาได้ผ่านพ้นไปแล้วหนึ่งปี นับแต่วันที่พ้นจากการข่มขู่

มาตรา ๑๕๐๘ การสมรสที่เป็นโมฆียะเพราะคู่สมรสสำคัญผิดตัวหรือถูกกลฉ้อฉลหรือถูกข่มขู่เฉพาะแต่คู่สมรสที่สำคัญผิดตัวหรือถูกกลฉ้อฉลหรือถูกข่มขู่เท่านั้นขอเพิกถอนการสมรสได้

ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา ๒๔ ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย

คำสั่งศาลให้ยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลตามวรรคสอง ไม่กระทบกระเทือนสิทธิการขอเพิกถอนการสมรสของคู่สมรส แต่คู่สมรสจะต้องใช้สิทธินี้ในภายในกำหนดระยะเวลาที่คู่สมรสมีอยู่ ถ้ามีระยะเวลาดังกล่าวเหลืออยู่ไม่ถึงหกเดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวหรือไม่มีเหลืออยู่เลย ก็ให้ขยายระยะเวลาอันออกไปได้ให้ครบหกเดือนหรืออีกหกเดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าว แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๕๐๙ การสมรสที่มีได้รับความยินยอมของบุคคลดังกล่าวในมาตรา ๑๕๕๔ การสมรสนั้นเป็นโมฆียะ

มาตรา ๑๕๑๐ การสมรสที่เป็นโมฆียะเพราะมิได้รับความยินยอมของบุคคลดังกล่าวในมาตรา ๑๕๕๕ เฉพาะบุคคลที่อาจให้ความยินยอมตามมาตรา ๑๕๕๔ เท่านั้น ขอให้เพิกถอนการสมรสได้ สิทธิขอเพิกถอนการสมรสตามมาตรานี้เป็นอันระงับเมื่อคู่สมรสนั้นมิอาจควบบี้อีกต่อไปหรือเมื่อหญิงมีครรภ์

การฟ้องขอเพิกถอนการสมรสตามมาตรา ๑๕๑๑ ให้มีอายุความหนึ่งปีนับแต่วันทราบการสมรส
 มาตรา ๑๕๑๑ การสมรสที่ได้มีคำพิพากษาให้เพิกถอนนั้น ให้ถือว่าสิ้นสุดลงในวันที่คำพิพากษาดังกล่าวถึงที่สุด แต่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่จะได้จดทะเบียนการเพิกถอนการสมรสแล้ว

มาตรา ๑๕๑๒ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยผลของการหย่าโดยคำพิพากษามาใช้บังคับแก่ผลของการเพิกถอนการสมรสโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๑๓ ถ้าปรากฏว่าคู่สมรสที่ถูกฟ้องเพิกถอนการสมรสได้รู้เห็นเป็นใจในเหตุแห่งโมฆียะกรรม คู่สมรสนั้นจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าทดแทนความเสียหายซึ่งคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้รับต่อกาย ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินเนื่องจากการสมรสนั้น และให้นำมาตรา ๑๕๖๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ถ้าหากการเพิกถอนการสมรสตามวรรคหนึ่งทำให้อีกฝ่ายหนึ่งยากจนลง และไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สินหรือจากการงานตามที่เคยทำอยู่ระหว่างสมรส คู่สมรสที่ถูกฟ้องนั้นจะต้องรับผิดชอบในค่าเลี้ยงชีพตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๖๖ ด้วย

มาตรา ๑๕๑๔ การหย่านั้นจะทำได้แต่โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย หรือโดยคำพิพากษาของศาล การหย่าโดยความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน

มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อสามีและภริยาได้จดทะเบียนการหย่าแล้ว

มาตรา ๑๕๑๖ เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้

๑) สามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นจนฉันทภริยาหรือสามี เป็นชู้หรือมีชู้หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิดน อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๒) สามีหรือภริยาประพฤติชั่ว ไม่ว่าความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

(ก) ได้รับความอับอายชอหน้าอย่างร้ายแรง

(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นสามีหรือภริยาของอีกฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความ เป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

* มาตรา ๑๕๑๖ (๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖)

(๓) สามีหรือภริยาทำร้าย หรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยาม อีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔) สามีหรือภริยาจางใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

“(๔/๑) สามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปี ในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจ ในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นสามีภริยากันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

“(๔/๒) สามีและภริยาสัมผัสใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยา ได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

“(๕) สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญหรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลา เกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๖) สามีหรือภริยาไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควรหรือ ทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่ อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยา มาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๗) สามีหรือภริยามีภริยาตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยาก จะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่ง ฟ้องหย่าได้

(๘) สามีหรือภริยาผิดพันฉบับที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่ง ฟ้องหย่าได้

(๙) สามีหรือภริยาเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่งและโรค มีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๑๐) สามีหรือภริยามีสภาพร่างกาย ทำให้สามีหรือภริยานั้นไม่อาจร่วมประเวณีได้ ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

มาตรา ๑๕๑๗ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) และ (๒) ถ้าสามีหรือภริยา แล้วแต่กรณียินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็น เป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งอีกฝ่ายหนึ่งนั้น จะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

^๑ มาตรา ๑๕๑๖ (๔/๑) เพิ่งโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๒ มาตรา ๑๕๑๖ (๔/๒) เพิ่งโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๓ มาตรา ๑๕๑๖ (๕) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดพันธับนตามมาตรา ๑๕๑๖ (๔) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของสามีหรือภริยาอันเป็นเหตุให้ทำพันธับนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้

มาตรา ๑๕๑๘ สิทธิฟ้องหย่าย่อมหมดไปในวันเมื่อฝ่ายที่มีสิทธิฟ้องหย่าได้กระทำการอันแสดงให้เห็นว่าได้หย่าภัยในการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นเหตุให้เกิดสิทธิฟ้องหย่านั้นแล้ว

มาตรา ๑๕๑๙ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนวิกลจริตและมีเหตุหย่าเกิดขึ้นไม่ว่าเหตุนั้นจะได้เกิดขึ้นก่อนหรือภายหลังการเป็นคนวิกลจริต ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา ๒๔ มีอำนาจฟ้องคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งขอให้ศาลพิพากษาให้หย่าขาดจากกันและแบ่งทรัพย์สินได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้ายังมีได้มีคำสั่งของศาลแสดงว่าคู่สมรสซึ่งวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถก็ให้บุคคลดังกล่าวร้องขอต่อศาลในคดีเดียวกันนั้นให้ศาลมีคำสั่งว่าคู่สมรสซึ่งวิกลจริตนั้นเป็นคนไร้ความสามารถ

เมื่อบุคคลดังกล่าวเห็นสมควร จะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งตามมาตรา ๑๕๒๖ หรือมาตรา ๑๕๓๐ ด้วยก็ได้

ในกรณีที่คู่สมรสซึ่งถูกอ้างว่าเป็นคนวิกลจริตยังไม่ได้ถูกสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หากศาลเห็นว่าคู่สมรสนั้นยังไม่เป็นคนสมควรสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถก็ให้ยกฟ้องคดีนั้นเสีย ถ้าเห็นว่าเป็นบุคคลที่ควรสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ แต่ยังไม่สมควรจะให้มีการหย่า ก็ให้ศาลสั่งให้คู่สมรสนั้นเป็นคนไร้ความสามารถโดยจะไม่สั่งเรื่องผู้อนุบาลหรือจะตั้งผู้อนุบาลเป็นผู้อนุบาลตามมาตรา ๑๕๖๓ ก็ได้ คงพิพากษายกแต่เฉพาะข้อหย่า ในกรณีเช่นนี้ศาลจะสั่งกำหนดค่าเลี้ยงชีพด้วยก็ได้ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคู่สมรสนั้นวิกลจริตอันควรสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถและทั้งมีเหตุควรให้หย่าด้วย ก็ให้ศาลสั่งในคำพิพากษาให้คู่สมรสนั้นเป็นคนไร้ความสามารถตั้งผู้อนุบาลและให้หย่า

ในกรณีนี้ ถ้าศาลเห็นว่าเหตุหย่าที่ยกขึ้นอ้างในการฟ้องร้องนั้นไม่เหมาะสมแก่สภาพของคู่สมรสซึ่งเป็นคนไร้ความสามารถที่จะหย่าจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ดี ตามพฤติการณ์ไม่สมควรที่จะให้มีการหย่าขาดจากกันก็ดีศาลจะพิพากษาไม่ให้หย่าก็ได้

มาตรา ๑๕๒๐ ในกรณีหย่าด้วยความยินยอมให้สามีภริยาทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด

ในกรณีหย่าโดยคำพิพากษาของศาล ให้ศาลซึ่งพิจารณาคดีฟ้องหย่านั้นชี้ขาดด้วยว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ในการพิจารณาคดีชี้ขาดถ้าศาลเห็นว่ามิเหตุที่จะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสนั้นได้ตามมาตรา ๑๕๔๒ ศาลจะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสและสั่งให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ปกครองก็ได้ ทั้งนี้ ให้ศาลคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของบุตรนั้นเป็นสำคัญ

^๑มาตรา ๑๕๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขบทบัญญัติบรรพ ๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตราชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๙

^๒มาตรา ๑๕๒๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๑๓

มาตรา ๑๕๒๑ ถ้าปรากฏว่าผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๒๐ ประพฤติตนไม่สมควรหรือภายหลังพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจสั่งเปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองโดยคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของบุตรเป็นสำคัญ

มาตรา ๑๕๒๒ ถ้าสามีภริยาหย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่า สามีภริยาทั้งสองฝ่าย หรือสามีหรือภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด

ถ้าหย่าโดยคำพิพากษาของศาลหรือในกรณีที่สัญญาหย่ามิได้กำหนดเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรไว้ให้ศาลเป็นผู้กำหนด

มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) ภริยาหรือสามีมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากสามีหรือภริยาและจากผู้ซึ่งได้รับอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น

สามีจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาไปในทำนองชู้สาวก็ได้ และภริยาจะเรียกค่าทดแทนจากหญิงที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับสามีในทำนองชู้สาวก็ได้ ถ้าสามีหรือภริยายินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง สามีหรือภริยานั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้

มาตรา ๑๕๒๔ ถ้าเหตุแห่งการหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๓) (๔) หรือ (๖) เกิดขึ้นเพราะฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบก่อให้เกิดขึ้นโดยมุ่งประสงค์ให้อีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจทนได้ จึงต้องฟ้องหย่าอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ

มาตรา ๑๕๒๕ ค่าทดแทนตามมาตรา ๑๕๑๓ และมาตรา ๑๕๒๔ นั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์ โดยศาลจะสั่งให้ชำระครั้งเดียวหรือแบ่งชำระเป็นงวดๆ มีกำหนดเวลาตามที่ศาลจะเห็นสมควรก็ได้

ในกรณีที่ผู้จะต้องชำระค่าทดแทนเป็นคู่สมรสของอีกฝ่ายหนึ่ง ให้ศาลคำนึงถึงจำนวนทรัพย์สินที่คู่สมรสนั้นได้รับไปจากการแบ่งสินสมรสเพราะการหย่านั้นด้วย

มาตรา ๑๕๒๖ ในคดีหย่าถ้าเหตุแห่งการหย่านั้นเป็นความผิดของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่ฝ่ายเดียว และการหย่านั้นจะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งยากจนลงเพราะไม่มีรายได้ออกจากทรัพย์สินหรือจากการงานตามที่เคยทำอยู่ระหว่างสมรส อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะขอให้ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบจ่ายค่าเลี้ยงชีพให้ได้ ค่าเลี้ยงชีพนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้ให้และฐานะของผู้รับและให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๔๘/๓๘ มาตรา ๑๕๔๘/๔๐ และมาตรา ๑๕๔๘/๔๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

^๑มาตรา ๑๕๒๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๒มาตรา ๑๕๒๒ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖)

สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายเป็นอันสิ้นสุด ถ้ามิได้ฟ้องหรือฟ้องแย้งในคดีหย่านั้น

มาตรา ๑๕๒๗ ถ้าหย่าขาดจากกันเพราะเหตุวิกลจริตตามมาตรา ๑๕๑๖ (๗) หรือเพราะเหตุเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงตามมาตรา ๑๕๑๖ (๙) คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งต้องออกค่าเสียหายให้แก่ฝ่ายที่วิกลจริตหรือฝ่ายที่เป็นโรคติดต่อนั้น โดยคำนวณค่าเสียหายอนุโลมตามมาตรา ๑๕๒๖

มาตรา ๑๕๒๘ ถ้าฝ่ายที่รับค่าเสียหายสมรสใหม่ สิทธิรับค่าเสียหายย่อมหมดไป

มาตรา ๑๕๒๙ สิทธิฟ้องร้องโดยอาศัยเหตุในมาตรา ๑๕๑๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๖) หรือมาตรา ๑๕๒๓ ย่อมระงับไปเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันผู้กล่าวอ้างรู้หรือควรรู้ความจริงซึ่งตนอาจยกขึ้นกล่าวอ้าง

เหตุอันจะยกขึ้นฟ้องหย่าไม่ได้แล้วนั้น อาจนำสืบสนับสนุนคดีฟ้องหย่าซึ่งอาศัยเหตุอย่างอื่น

มาตรา ๑๕๓๐ ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจจะสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูสามี ภริยาและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร

มาตรา ๑๕๓๑ การสมรสที่จดทะเบียนตามกฎหมายนั้น การหย่าโดยความยินยอมของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายมีผลนับแต่เวลาจดทะเบียนการหย่าเป็นต้นไป

การหย่าโดยคำพิพากษามีผลแต่เวลาที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่จะได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว

มาตรา ๑๕๓๒ เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยา

(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยาตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า

(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยานั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า

มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้ชายและหญิงได้ส่วนเท่ากัน

มาตรา ๑๕๓๔ สินสมรสที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจำหน่ายไปเพื่อประโยชน์ตน ฝ่ายเดี๋ยวกี้ติ จำหน่ายไปโดยเจตนาทำให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเสียหายกี้ติ จำหน่ายไปโดยมิได้รับความยินยอมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีที่กฎหมายบังคับว่าการจำหน่ายนั้นจะต้องได้รับความยินยอมของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยกี้ติ จงใจทำลายให้สูญหายไปกี้ติ ให้ถือเสมือนว่าทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่เพื่อจัดแบ่งสินสมรสตามมาตรา ๑๕๓๓ และถ้าคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้รับส่วนแบ่งสินสมรสไม่ครบตามจำนวนที่ควรจะได้ ให้คู่สมรสฝ่ายที่ได้จำหน่ายหรือจงใจทำลายสินสมรสนั้นชดใช้จากสินสมรสส่วนของตนหรือสินส่วนตัว

มาตรา ๑๕๓๕ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลง ให้แบ่งความรับผิดชอบในหนี้ที่จะต้องรับผิดชอบด้วยกันตามส่วนเท่ากัน

ลักษณะ ๒
บิดามารดากับบุตร
หมวด ๑
บิดามารดา

มาตรา ๑๕๓๖ เด็กเกิดแต่หญิงขณะเป็นภริยาชายภายในสามร้อยสิบวัน นับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามี หรือเคยเป็นสามีแล้วแต่กรณี

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่บุตรที่เกิดจากหญิงก่อนที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลแสดงว่าการสมรสเป็นโมฆะ หรือภายในระยะเวลาสามร้อยสิบวันนับแต่วันนั้น

มาตรา ๑๕๓๗ ในกรณีที่หญิงทำการสมรสใหม่นั้นเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๔๑ และคลอดบุตรภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเด็กที่เกิดแต่หญิงนั้นเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีคนใหม่และห้ามมิให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ ที่ว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีเดิมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เว้นแต่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีคนใหม่นั้น

มาตรา ๑๕๓๘ ในกรณีที่ชายหรือหญิงสมรสฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๔๒ เด็กที่เกิดในระหว่างการสมรสที่ฝ่าฝืนนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง

ในกรณีที่หญิงสมรสฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๔๒ ถ้ามีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง ให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ มาใช้บังคับ

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่เด็กที่เกิดในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้การสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๔๒ ด้วย

มาตรา ๑๕๓๙ ในกรณีที่สันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีตามมาตรา ๑๕๓๖ มาตรา ๑๕๓๗ หรือมาตรา ๑๕๓๘ ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีจะไม่รับเด็กเป็นบุตรของตนก็ได้ โดยฟ้องเด็กกับมารดาเด็กร่วมกันเป็นจำเลยและพิสูจนได้ว่าตนไม่ได้อยู่ร่วมกับมารดาเด็กในระยะเวลาตั้งครุภักดิ์หรือระหว่างหนึ่งร้อยแปดสิบวันถึงสามร้อยสิบวันก่อนเด็กเกิด หรือตนไม่สามารถเป็นบิดาของเด็กได้เพราะเหตุอย่างอื่น

แต่ถ้าในขณะที่ยื่นฟ้องมารดาเด็กไม่มีชีวิตอยู่ จะฟ้องเด็กและผู้เดียวเป็นจำเลยก็ได้ ถ้าเด็กไม่มีชีวิตอยู่ไม่ว่ามารดาของเด็กจะมีชีวิตอยู่หรือไม่ จะยื่นคำร้องขอให้ศาลแสดงว่าเด็กนั้นไม่เป็นบุตรก็ได้ ในกรณีที่มารดาของเด็กหรือทายาทของเด็กยังมีชีวิตอยู่ ให้ศาลส่งสำเนาคำร้องนี้ไปให้ด้วย และถ้าศาลเห็นสมควรจะส่งสำเนาคำร้องไปให้อัยการพิจารณาเพื่อดำเนินคดีแทนเด็กด้วยก็ได้

^๑มาตรา ๑๕๓๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๖

^๒มาตรา ๑๕๓๙ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐)

มาตรา ๑๕๔๐ (ยกเลิก)

มาตรา ๑๕๔๑ ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีจะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรตามมาตรา ๑๕๓๙ ไม่ได้ถ้าปรากฏว่าตนเป็นผู้แจ้งการเกิดของเด็กในทะเบียนคนเกิดเองว่าเป็นบุตรของตนหรือจัดหรือยอมให้มีการแจ้งดังกล่าว

มาตรา ๑๕๔๒ การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันรู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก

ในกรณีที่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีคนใหม่ตามมาตรา ๑๕๓๗ หรือชายผู้เป็นสามีในการสมรสครั้งหลังตามมาตรา ๑๕๓๘ ถ้าชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามี ซึ่ง้องด้วยบทสันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของตนตามมาตรา ๑๕๓๖ ประสงค์จะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ให้ฟ้องคดีภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้ว่ามีคำพิพากษามิ่งที่สุด

มาตรา ๑๕๔๓ ในกรณีที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีได้ฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรแล้วและตายก่อนคดีนั้นถึงที่สุด ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียชีวิตรับมรดกเพราะการเกิดของเด็กนั้นจะขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่หรืออาจถูกเรียกให้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีก็ได้

มาตรา ๑๕๔๔ การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียชีวิตรับมรดกเพราะการเกิดของเด็กอาจฟ้องได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีตายก่อนพ้นระยะเวลาที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีจะฟ้องได้

(๒) เด็กเกิดภายหลังการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามี

การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (๑) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่รู้ถึงการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามี การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (๒) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่รู้ถึงการเกิดของเด็กแต่ไม่ว่าเป็นกรณีใด ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็กให้ตามมาตรา ๑๕๓๙ มาใช้บังคับแก่การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๔๕ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงต่อเด็กว่าตนมิได้เป็นบุตรสืบสายโลหิตของชายผู้เป็นสามีของมารดาตน เด็กจะร้องขอต่ออัยการให้ฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายนั้นก็ได้

^๑มาตรา ๑๕๔๐ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๒มาตรา ๑๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๓มาตรา ๑๕๔๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๔มาตรา ๑๕๔๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเด็กได้รู้ข้อเท็จจริงก่อนบรรลุนิติภาวะว่าตนมิได้เป็นบุตรของชายผู้เป็นสามีของมารดา ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็กบรรลุนิติภาวะ แต่ถ้าเด็กรู้ข้อเท็จจริงดังกล่าวหลังจากบรรลุนิติภาวะแล้ว ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็กรู้เหตุนั้น

ไม่ว่ากรณีใดๆ ห้ามมิให้ฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตรเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่เด็กบรรลุนิติภาวะ

มาตรา ๑๕๔๖ เด็กเกิดจากหญิงที่ไม่ได้มีการสมรสกับชาย ให้ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๕๔๗ เด็กเกิดจากบิดามารดาที่ไม่ได้สมรสกัน จะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายต่อเมื่อบิดามารดาได้สมรสกันในภายหลังหรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร

มาตรา ๑๕๔๘ บิดาจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็กและมารดาเด็ก

ในกรณีที่เด็กและมารดาเด็กไม่ได้มาให้ความยินยอมต่อหน้านายทะเบียนให้นายทะเบียนแจ้งการจดทะเบียนของบิดาไปยังเด็กและมารดาเด็ก ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กไม่คัดค้านหรือไม่ให้ความยินยอมภายในหกสิบวันนับแต่การแจ้งนั้นถึงเด็กหรือมารดาเด็ก ให้สันนิษฐานว่าเด็กหรือมารดาเด็กไม่ให้ความยินยอม ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กอยู่นอกประเทศไทยให้ขยายเวลานั้นเป็นหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

ในกรณีที่เด็กหรือมารดาเด็กคัดค้านว่าผู้จดทะเบียนไม่ใช่บิดา หรือไม่ให้ความยินยอมหรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล

เมื่อศาลได้พิพากษาให้บิดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรได้ และบิดาได้นำคำพิพากษาไปขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนให้

มาตรา ๑๕๔๙ เมื่อนายทะเบียนได้แจ้งการจดทะเบียนขอรับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายไปยังเด็กและมารดาเด็กตามมาตรา ๑๕๔๘ แล้ว ไม่ว่าเด็กหรือมารดาเด็กจะคัดค้านการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรตามมาตรา ๑๕๔๘ หรือไม่ ภายในกำหนดเวลาไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันแจ้งการจดทะเบียนถึงเด็กหรือมารดาเด็ก เด็กหรือมารดาเด็กอาจแจ้งให้นายทะเบียนจัดบันทึกไว้ได้ว่าผู้จดทะเบียนไม่สมควรเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด

^๑มาตรา ๑๕๓๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๑

^๒มาตรา ๑๕๓๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

เมื่อได้มีคำแจ้งของเด็กหรือมารดาเด็กดังกล่าวในวรรคหนึ่งแล้ว แม้จะได้มีการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรตามมาตรา ๑๕๔๘ บิดาของเด็กก็ยังใช้อำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมดตามที่เด็กหรือมารดาเด็กแจ้งว่าบิดาไม่สมควรเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองนั้นไม่ได้ จนกว่าศาลจะพิพากษาให้บิดาของเด็กใช้อำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด หรือกำหนดเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือมารดาเด็กแจ้งค่อนายทะเบียนว่าผู้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรไม่สมควรใช้อำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมดดังนั้นได้ล่วงพ้นไปโดยเด็กหรือมารดาเด็กมิได้ร้องขอต่อศาลให้พิพากษาว่าผู้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรไม่เป็นผู้สมควรใช้อำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมดในคดีที่ศาลพิพากษาว่าผู้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรเป็นผู้ไม่สมควรใช้อำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด ศาลจะพิพากษาในคดีเดียวกันนั้นให้ผู้ใดเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือเป็นผู้ปกครองเพื่อการปกครองบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้

มาตรา ๑๕๕๐ (ยกเลิก)

มาตรา ๑๕๕๑ ในกรณีที่มีการคัดค้านว่าผู้ซึ่งจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรมิใช่บิดาของเด็ก เมื่อผู้ซึ่งจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรนำคดีไปสู่ศาลขอให้ศาลพิพากษาว่าผู้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรเป็นบิดาของเด็ก เด็กหรือมารดาเด็กจะขอให้ศาลพิพากษาในคดีเดียวกันนั้นก็ได้ว่าผู้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร แม้จะเป็นบิดาของเด็ก ก็เป็นผู้ไม่สมควรใช้อำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด ในกรณีเช่นว่านี้ให้นำความในวรรคสามของมาตรา ๑๕๔๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๕๒ ในกรณีที่เด็กไม่มีมารดาหรือมีมารดาแต่มารดาถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมดและศาลได้ตั้งผู้อื่นเป็นผู้ปกครองบางส่วนหรือทั้งหมดไว้ก่อนมีการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร บิดาซึ่งจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายแล้วจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งถอนความเป็นผู้ปกครองบางส่วนหรือทั้งหมดของผู้ปกครองและให้บิดาเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองก็ได้ ถ้าศาลเห็นว่าบิดาอาจใช้อำนาจปกครองเพื่อความผาสุกและประโยชน์ของเด็ก ได้ดียิ่งกว่าผู้ปกครอง ศาลจะมีคำสั่งถอนความเป็นผู้ปกครองบางส่วนหรือทั้งหมดของผู้ปกครองและให้บิดาเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองก็ได้

มาตรา ๑๕๕๓ (ยกเลิก)

มาตรา ๑๕๕๔ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้ศาลถอนการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตร เพราะเหตุว่าผู้ขอให้จดทะเบียนนั้นมิใช่บิดาก็ได้ แต่ต้องฟ้องภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้การจดทะเบียนนั้น ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันจดทะเบียน

*มาตรา ๑๕๕๐ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

*มาตรา ๑๕๕๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

*มาตรา ๑๕๕๓ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๕๕๕ ในคดีฟ้องขอให้รับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีการข่มขืนกระทำชำเรา ฉุดคว้า หรือหน่วงเหนี่ยวกักขังหญิงมารดาโดยมิชอบด้วยกฎหมายในระยะเวลาซึ่งหญิงนั้นอาจตั้งครรภ์ได้

(๒) เมื่อมีการลักพาหญิงมารดาไปในทางชู้สาวหรือมีการล่อลวงร่วมประเวณีกับหญิงมารดาในระยะเวลาซึ่งหญิงนั้นอาจตั้งครรภ์ได้

(๓) เมื่อมีเอกสารของบิดาแสดงว่าเด็กนั้นเป็นบุตรของตน

(๔) เมื่อปรากฏในทะเบียนคนเกิดว่าเด็กเป็นบุตรโดยมีหลักฐานว่าบิดาเป็นผู้แจ้งการเกิดหรือรู้เห็นยินยอมในการแจ้งนั้น

(๕) เมื่อบิดามารดาได้อยู่กินด้วยกันอย่างเปิดเผยในระยะเวลาซึ่งหญิงมารดาอาจตั้งครรภ์ได้

(๖) เมื่อได้มีการร่วมประเวณีกับหญิงมารดาในระยะเวลาซึ่งหญิงนั้นอาจตั้งครรภ์ได้และมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเด็กนั้นมีได้เป็นบุตรของชายอื่น

(๗) เมื่อมีพฤติการณ์ที่รู้จักทั่วไปตลอดมาว่าเป็นบุตร

พฤติการณ์ที่รู้จักทั่วไปตลอดมาว่าเป็นบุตรนั้น ให้พิจารณาข้อเท็จจริงที่แสดงความเกี่ยวข้องฉันบิดากับบุตรซึ่งปรากฏในระหว่างตัวเด็กกับครอบครัวที่เด็กอ้างว่าตนสังกัดอยู่เช่น บิดาให้การศึกษานำความอุปการะเลี้ยงดูหรือขอมให้เด็กนั้นใช้ชื่อสกุลของตนหรือโดยเหตุประการอื่น

ในกรณีใดกรณีหนึ่งดังกล่าว่าข้างต้น ถ้าปรากฏว่าชายไม่อาจเป็นบิดาของเด็กนั้นได้ให้ยกฟ้องเสีย

มาตรา ๑๕๕๖ การฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรในระหว่างที่เด็กเป็นผู้เยาว์ ถ้าเด็กมีอายุยังไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ ผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กเป็นผู้ฟ้องแทน ในกรณีที่เด็กไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือมีแต่ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่สามารถทำหน้าที่ได้ ญาติสนิทของเด็กหรืออัยการอาจร้องขอต่อศาลให้ตั้งผู้แทนเฉพาะคดีเพื่อทำหน้าที่ฟ้องคดีแทนเด็กก็ได้

เมื่อเด็กมีอายุสิบห้าปีบริบูรณ์ เด็กต้องฟ้องเอง ทั้งนี้โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรม

ในกรณีที่เด็กบรรลุนิติภาวะแล้ว จะต้องฟ้องคดีภายในหนึ่งปีนับแต่วันบรรลุนิติภาวะ

ในกรณีที่เด็กตายในระหว่างที่เด็กนั้นยังมีสิทธิฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรอยู่ผู้สืบสันดานของเด็กจะฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรก็ได้ ถ้าผู้สืบสันดานของเด็กได้รู้เหตุที่อาจขอให้รับเด็กเป็นบุตรมาก่อนวันที่เด็กนั้นตายผู้สืบสันดานของเด็กจะต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็กนั้นตาย ถ้าผู้สืบสันดานของเด็กได้รู้เหตุที่อาจขอให้รับเด็กเป็นบุตรภายหลังที่เด็กนั้นตายผู้สืบสันดานของเด็กจะต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่อยู่เหตุดังกล่าว แต่ทั้งนี้ต้องไม่พ้นสิบปีนับแต่วันที่เด็กนั้นตาย

^๑ มาตรา ๑๕๕๕ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๗)

การฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรในระหว่างที่ผู้สืบสันดานของเด็กเป็นผู้เยาว์ ให้นำความ
ในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๔๗ การเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๑๕๔๗ ให้มีผลนับแต่วันที่
เด็กเกิด แต่ทั้งนี้จะเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตในระหว่างเวลา
ตั้งแต่เด็กเกิดจนถึงเวลาที่บิดามารดาได้สมรสกันหรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาล
พิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นบุตรไม่ได้

มาตรา ๑๕๕๔ การฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรของผู้ตายที่ได้ฟ้องภายในกำหนดอายุ
ความมรดกถ้าศาลได้พิพากษาว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย เด็กนั้นมีสิทธิรับมรดก
ในฐานะทายาทโดยธรรม

ในกรณีที่ได้มีการแบ่งมรดกไปแล้ว ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยเรื่อง
ลามิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๕๕ เมื่อได้จดทะเบียนเด็กเป็นบุตรแล้วจะถอนมิได้

มาตรา ๑๕๖๐ บุตรเกิดในระหว่างสมรสซึ่งศาลพิพากษาให้เพิกถอนภายหลังนั้น
ให้ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย

หมวด ๒

สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร

มาตรา ๑๕๖๑ บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดา

ในกรณีที่บิดาไม่ปรากฏ บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของมารดา

มาตรา ๑๕๖๒ ผู้ใดจะฟ้องบุพการีของตนเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาก็ได้ แต่เมื่อผู้นั้น
หรือญาติสนิทของผู้นั้นร้องขอ อัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้

มาตรา ๑๕๖๓ บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา

มาตรา ๑๕๖๔ บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตร
ในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์

บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วแต่เฉพาะผู้ทุพพลภาพ
และหาเลี้ยงตนเองมิได้

มาตรา ๑๕๖๕ การร้องขอค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรหรือขอให้บุตรได้รับการอุปการะเลี้ยงดู
โดยประการอื่น นอกจากอัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวตามมาตรา ๑๕๖๒ แล้ว บิดาหรือมารดาจะนำคดี
ขึ้นว่ากล่าวก็ได้

มาตรา ๑๕๖๖ บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดามารดา
อำนาจปกครองอยู่กับบิดาหรือมารดาในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) มารดาหรือบิดาตาย

(๒) ไม่แน่นอนว่ามารดาหรือบิดามีชีวิตอยู่หรือตาย

^๑มาตรา ๑๕๔๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๕๑

^๒มาตรา ๑๕๖๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๑

- (๓) มารดาหรือบิดาถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) มารดาหรือบิดาต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลเพราะจิตฟั่นเฟือน
- (๕) ศาลสั่งให้อำนาจปกครองอยู่กับบิดาหรือมารดา
- (๖) บิดาและมารดาตกลงกันตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ตกลงกันได้

มาตรา ๑๕๖๗ ผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิ

- (๑) กำหนดที่อยู่ของบุตร
- (๒) ทำโทษบุตรตามสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอน
- (๓) ให้บุตรทำการทำงานตามสมควรแก่ความสามารถและฐานะรูป
- (๔) เรียกบุตรคืนจากบุคคลอื่นซึ่งกักบุตรไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๑๕๖๘ เมื่อบุคคลใดมีบุตรติดมาได้สมรสกับบุคคลอื่น อำนาจปกครองที่มีต่อบุตรอยู่กับผู้ที่เป็นบิดานั้นคิดมา

มาตรา ๑๕๖๙ ผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตร ในกรณีที่บุตรถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ผู้ใช้อำนาจปกครองย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๕๖๙/๑ ในกรณีที่ผู้เยาว์ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถและศาลมีคำสั่งตั้งบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองเป็นผู้อนุบาลให้คำสั่งนั้นมีผลเป็นการรอนผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

ในกรณีที่บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและไม่มีคู่สมรสถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถให้บิดามารดาหรือบิดาหรือมารดาเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์แล้วแต่กรณี เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๕๗๐ คำบอกกล่าวที่ผู้ใช้อำนาจปกครองตามมาตรา ๑๕๖๖ หรือมาตรา ๑๕๖๘ แจงไปหรือรับแจ้งมา ให้ถือว่าเป็นคำบอกกล่าวที่บุตรได้แจงไปหรือรับแจ้งมา

มาตรา ๑๕๗๑ อำนาจปกครองนั้น รวมทั้งการจัดการทรัพย์สินของบุตรด้วย และให้จัดการทรัพย์สินนั้นด้วยความระมัดระวังเช่นวิญญูชนจะพึงกระทำ

มาตรา ๑๕๗๒ ผู้ใช้อำนาจปกครองจะกำหนดที่บุตรจะต้องทำเองโดยมิได้รับความยินยอมของบุตรไม่ได้

มาตรา ๑๕๗๓ ถ้าบุตรมีเงินได้ ให้ใช้เงินนั้นเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูและการศึกษาก่อน ส่วนที่เหลือผู้ใช้อำนาจปกครองต้องเก็บรักษาไว้เพื่อส่งมอบแก่บุตร แต่ถ้าผู้ใช้อำนาจปกครองไม่มีเงินได้เพียงพอแก่การครองชีพตามสมควรแก่ฐานะผู้ใช้อำนาจปกครองจะใช้เงินนั้นตามสมควรก็ได้ เว้นแต่จะเป็นเงินที่เกิดจากทรัพย์สินโดยการให้โดยเสนหาหรือพันธุกรรมซึ่งมีเงื่อนไขว่ามีให้ผู้ใช้อำนาจปกครองได้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น ๆ

*มาตรา ๑๕๖๙/๑ เพิ่มเติมพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๕๗๔ นิติกรรมใดอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ดังต่อไปนี้ผู้ใช้อำนาจปกครอง จะกระทำมิได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาต

(๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้

(๒) กระทำให้สูญสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งทรัพย์สินของผู้เยาว์อันเกี่ยวกับ อสังหาริมทรัพย์

(๓) ก่อตั้งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน ภาระติดพันใน อสังหาริมทรัพย์ หรือทรัพย์สินอื่นใดในอสังหาริมทรัพย์

(๔) จำหน่ายไปทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งสิทธิเรียกร้องที่จะให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินใน อสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้ หรือสิทธิเรียกร้องที่จะให้ทรัพย์สินเช่นว่านั้น ของผู้เยาว์ปลอดจากทรัพย์สินที่มีอยู่เหนือทรัพย์สินนั้น

(๕) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี

(๖) ก่อข้อผูกพันใด ๆ ที่มุ่งให้เกิดผลตาม (๑) (๒) หรือ (๓)

(๗) ให้กู้ยืมเงิน

(๘) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่จะเอาเงินใต้ของผู้เยาว์ให้แทนผู้เยาว์เพื่อการกุศลสาธารณะ เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา ทั้งนี้ พอลสมการแก่นฐานาบุรูปของผู้เยาว์

(๙) รับการให้โดยเสนาหาที่มีเงื่อนไขหรือค่าภาระติดพัน หรือไม่รับการให้โดยเสนาหา

(๑๐) ประกันโดยประการใด ๆ อันอาจมีผลให้ผู้เยาว์ต้องอุกบังคับชำระหนี้หรือทำนิติกรรมอื่น ที่มีผลให้ผู้เยาว์ต้องรับเป็นผู้รับชำระหนี้ของบุคคลอื่นหรือแทนบุคคลอื่น

(๑๑) นำทรัพย์สินไปแสวงหาผลประโยชน์นอกจากในกรณีที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๘๙/๔ (๑) (๒) หรือ (๓)

(๑๒) ประณิประนอมยอมความ

(๑๓) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตโคตุลาการวินิจฉัย

มาตรา ๑๕๗๕ ถ้าในกิจการใด ประโยชน์ของผู้ใช้อำนาจปกครองหรือประโยชน์ของ คู่สมรสหรือบุตรของผู้ใช้อำนาจปกครองขัดกับประโยชน์ของผู้เยาว์ ผู้ใช้อำนาจปกครองต้องได้รับ อนุญาตจากศาลก่อนจึงทำกิจการนั้นได้ มิฉะนั้นเป็นโมฆะ

มาตรา ๑๕๗๖ ประโยชน์ของผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือของคู่สมรสหรือบุตรของผู้ใช้อำนาจปกครองตามมาตรา ๑๕๗๕ ให้หมายความรวมถึงประโยชน์ในกิจการดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) ประโยชน์ในกิจการที่กระทำกับห้างหุ้นส่วนสามัญที่บุคคลดังกล่าวนั้นเป็นหุ้นส่วน

(๒) ประโยชน์ในกิจการที่กระทำกับห้างหุ้นส่วนจำกัดที่บุคคลดังกล่าวนั้นเป็นหุ้นส่วน จำพวกไม่จำกัดความรับผิด

*มาตรา ๑๕๗๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๕๑๗ บุคคลใดจะโอนทรัพย์สินให้ผู้เยาว์โดยพินัยกรรมหรือโดยการให้โดยเสน่หา ซึ่งมีเงื่อนไขให้บุคคลอื่นนอกจากผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้จัดการจนกว่าผู้เยาว์จะบรรลุนิติภาวะก็ได้ ผู้จัดการนั้นต้องเป็นผู้ซึ่งผู้โอนระบุชื่อไว้ หรือถ้ามิได้ระบุไว้ก็ให้ศาลสั่ง แต่การจัดการทรัพย์สินนั้นต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๖๐

มาตรา ๑๕๑๘ ในกรณีที่อำนาจปกครองสิ้นไปเพราะผู้เยาว์บรรลุนิติภาวะ ผู้ใช้อำนาจปกครองต้องริบส่งมอบทรัพย์สินที่จัดการและบัญชีในการนั้นให้ผู้บรรลุนิติภาวะเพื่อรับรอง ถ้ามีเอกสารเกี่ยวกับเรื่องจัดการทรัพย์สินนั้น ก็ให้ส่งมอบพร้อมกับบัญชี

ในกรณีที่อำนาจปกครองสิ้นไปเพราะเหตุอื่นนอกจากที่กล่าวในวรรคหนึ่งให้มอบทรัพย์สิน บัญชี และเอกสารที่เกี่ยวกับเรื่องจัดการทรัพย์สินให้แก่ผู้ใช้อำนาจปกครอง ถ้ามี หรือผู้ปกครองแล้วแต่กรณี เพื่อรับรอง

มาตรา ๑๕๑๙ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตายและมีบุตรที่เกิดด้วยกัน และคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งจะสมรสใหม่ ถ้าคู่สมรสนั้นได้ครอบครองทรัพย์สินอันเป็นสัดส่วนของบุตรไว้อย่างถูกต้องแล้ว จะส่งมอบทรัพย์สินให้แก่บุตรในเมื่อสามารถจัดการก็ได้ หรือมิฉะนั้น จะเก็บรักษาไว้เพื่อมอบให้บุตรเมื่อถึงเวลาอันสมควรก็ได้ แต่ถ้าทรัพย์สินใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ใน มาตรา ๕๔๖ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ ให้ลงชื่อบุตรเป็นเจ้าของรวมในเอกสารนั้น ก่อนที่จะจัดการ ดังกล่าวคู่สมรสนั้นจะทำการสมรสก็ได้

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้คู่สมรสดังกล่าวทำการสมรสไปก่อนก็ได้ คำสั่งศาลเช่นว่านี้ให้ระบุไว้ด้วยว่าให้คู่สมรสปฏิบัติการบริหารแบ่งแยกทรัพย์สินและทำบัญชีทรัพย์สินตามความในวรรคหนึ่งภายในกำหนดเวลาเท่าใด ภายหลังการสมรสนั้นด้วย

ในกรณีที่การสมรสได้กระทำไปโดยมิได้ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง หรือในกรณีที่คู่สมรสไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาลดังกล่าวในวรรคสอง เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือเมื่อญาติของผู้เยาว์หรืออัยการร้องขอ ศาลมีอำนาจสั่งให้ถอนอำนาจปกครองจากคู่สมรสนั้น หรือจะมอบให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดทำบัญชีและลงชื่อบุตรเป็นเจ้าของรวมในเอกสารดังกล่าวแทนโดยให้คู่สมรสเสียค่าใช้จ่ายก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้ถือว่าบุตรบุญธรรมของคู่สมรสที่ตายไปและมีชีวิตอยู่ ทั้งสองฝ่ายเป็นบุตรที่เกิดจากคู่สมรส

มาตรา ๑๕๔๐ ผู้เยาว์ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองจะให้การรับรองการจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ได้ต่อเมื่อได้รับมอบทรัพย์สินบัญชีและเอกสารตามมาตรา ๑๕๑๘ แล้ว

^๑มาตรา ๑๕๑๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้ตรงชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕

^๒มาตรา ๑๕๔๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๐๓

มาตรา ๑๕๔๑ คดีเกี่ยวกับการจัดทรัพย์สินในระหว่างผู้เยาว์กับผู้ใช้อำนาจปกครองนั้น ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่เวลาที่อำนาจปกครองสิ้นไป

ถ้าอำนาจปกครองสิ้นไปขณะบุตรยังเป็นผู้เยาว์อยู่ ให้เริ่มนับอายุความในวรรคหนึ่ง ตั้งแต่เวลาที่ผู้เยาว์บรรลุนิติภาวะ หรือเมื่อมีผู้แทนโดยชอบธรรมขึ้นใหม่

มาตรา ๑๕๔๒ ถ้าผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ โดยคำสั่งของศาลก็ดี ให้อำนาจปกครองเกี่ยวแก่ตัวผู้เยาว์โดยมิชอบก็ดี ประพฤติชั่วร้ายก็ดี ในกรณี เหล่านี้ศาลจะสั่งเอง หรือจะสั่งเมื่อญาติของผู้เยาว์หรืออัยการร้องขอให้ถอนอำนาจปกครอง เสียบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้

ถ้าผู้ใช้อำนาจปกครองล้มละลายก็ดี หรือจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ในทางที่ผิดจนอาจ เป็นภัยก็ดี ศาลจะสั่งตามวิธีในวรรคหนึ่งให้ถอนอำนาจจัดการทรัพย์สินเสียก็ได้

มาตรา ๑๕๔๓ ผู้ถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมดนั้น ถ้าเหตุดังกล่าว ไว้ในมาตราก่อนสิ้นไปแล้ว และเมื่อตนเองหรือญาติของผู้เยาว์ร้องขอ ศาลจะสั่งให้มีอำนาจ ปกครองดังเดิมก็ได้

มาตรา ๑๕๔๔ การที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด ไม่เป็นเหตุให้ผู้นั้นพ้นจากหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์ตามกฎหมาย

มาตรา ๑๕๔๔/๑ บิดาหรือมารดาย่อมมีสิทธิที่จะติดต่อกับบุตรของตนได้ตามควรแก่ พฤติการณ์ ไม่ว่าบุคคลใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองก็ตาม

หมวด ๓

ความปกครอง

มาตรา ๑๕๔๕ บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและไม่มีบิดามารดาหรือบิดามารดาถูกถอน อำนาจปกครองเสียแล้วนั้น จะจัดให้มีผู้ปกครองขึ้นในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ก็ได้

ในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนตามมาตรา ๑๕๔๒ วรรคหนึ่ง ศาลจะตั้งผู้ปกครองในส่วนที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองนั้นก็ได้ หรือในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจจัดการทรัพย์สินตามมาตรา ๑๕๔๒ วรรคสอง ศาลจะตั้งผู้ปกครองเพื่อจัดการทรัพย์สินก็ได้

มาตรา ๑๕๔๖ ผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๔๕ นั้น ให้ตั้งโดยคำสั่งศาลเมื่อมีการร้องขอ ของญาติของผู้เยาว์ อัยการ หรือผู้ซึ่งบิดาหรือมารดาที่ตายที่หลังได้ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรม ให้เป็น ผู้ปกครองภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๔๐ การตั้งผู้ปกครองนั้นถ้ามีข้อกำหนดพินัยกรรมก็ให้ศาลตั้ง ตามข้อกำหนดพินัยกรรม เว้นแต่พินัยกรรมนั้นไม่มีผลบังคับหรือบุคคลที่จะบุชื่อไว้ในพินัยกรรม นั้นเป็นบุคคลที่ต้องห้ามมิให้เป็นผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๔๗

^๑มาตรา ๑๕๔๔/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๑๓

^๒มาตรา ๑๕๔๔ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๑๓

^๓มาตรา ๑๕๔๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๑๓

มาตรา ๑๕๔๗ บุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วอาจถูกตั้งเป็นผู้ปกครองได้ เว้นแต่

(๑) ผู้ซึ่งศาลสั่งว่าเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๒) ผู้ซึ่งเป็นบุคคลล้มละลาย

(๓) ผู้ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะปกครองผู้เยาว์หรือทรัพย์สินของผู้เยาว์

(๔) ผู้ซึ่งมีหรือเคยมีคดีในศาลกับผู้เยาว์ ผู้บุพการีหรือพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่

บิดาหรือมารดากับผู้เยาว์

“(๕) ผู้ซึ่งบิดาหรือมารดาที่ตายได้ทำหนังสือระบุชื่อห้ามไว้มิให้เป็นผู้ปกครอง

”มาตรา ๑๕๔๘ หากปรากฏว่าบุคคลที่ศาลตั้งให้เป็นผู้ปกครองเป็นผู้ต้องห้ามมิให้เป็นผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๔๗ อยู่ในขณะที่ศาลตั้งให้เป็นผู้ปกครอง โดยปรากฏแก่ศาลเองหรือผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ ให้ศาลสั่งเพิกถอนคำสั่งตั้งผู้ปกครองนั้นเสียและมีคำสั่งเกี่ยวกับผู้ปกครองต่อไปตามที่เห็นสมควร

การเพิกถอนคำสั่งตั้งผู้ปกครองตามวรรคหนึ่ง ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของบุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต เว้นแต่ในกรณีการเพิกถอนคำสั่งตั้งผู้ปกครองที่ต้องห้ามตามมาตรา ๑๕๔๗ (๑) หรือ (๒) การกระทำของผู้ปกครองไม่ผูกพันผู้เยาว์ไม่ว่าบุคคลภายนอกจะได้กระทำการโดยสุจริตหรือไม่

”มาตรา ๑๕๔๘ (ถูกยกเลิก)

”มาตรา ๑๕๔๙ ผู้ปกครองมิได้คราวหนึ่งเพียงคนเดียวแต่ในกรณีมีข้อกำหนดพิเศษกรรมให้ตั้งผู้ปกครองหลายคนหรือเมื่อมีผู้ร้องขอโดยมีเหตุผลอันสมควร ให้ศาลมีอำนาจตั้งผู้ปกครองได้ตามจำนวนที่ศาลเห็นว่าจำเป็นในกรณีที่ตั้งผู้ปกครองหลายคนศาลจะกำหนดให้ผู้ปกครองเหล่านั้นกระทำการร่วมกันหรือกำหนดอำนาจเฉพาะสำหรับคนหนึ่ง ๆ ก็ได้

”มาตรา ๑๕๔๙ ความเป็นผู้ปกครองนั้นเริ่มแต่วันทราบคำสั่งตั้งของศาล

”มาตรา ๑๕๔๙ ให้ผู้ปกครองรับทำบัญชีทรัพย์สินของผู้อยู่ในปกครองให้เสร็จภายในสามเดือนนับแต่วันที่ทราบคำสั่งตั้งของศาล แต่ผู้ปกครองจะร้องขอต่อศาลก่อนสิ้นกำหนดขอให้ยืดเวลาก็ได้

บัญชีนั้นต้องมีพยานรับรองความถูกต้องอย่างน้อยสองคน พยานสองคนนั้นต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะและเป็นญาติของผู้อยู่ในปกครอง แต่ถ้าหาญาติไม่ได้จะให้ผู้อื่นเป็นพยานก็ได้

^๑ มาตรา ๑๕๔๗ (๔) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๒ มาตรา ๑๕๔๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๓ มาตรา ๑๕๔๘ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๔ มาตรา ๑๕๔๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๕ มาตรา ๑๕๔๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๕๓๓ ให้ผู้ปกครองยื่นสำเนาบัญชีทรัพย์สินที่ตนรับรองว่าถูกต้องต่อศาลฉบับหนึ่งภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้ทำบัญชีทรัพย์สินแล้ว และศาลจะสั่งให้ผู้ปกครองชี้แจงเพิ่มเติมหรือให้นำเอกสารมาประกอบเพื่อแสดงให้เห็นว่าบัญชีนั้นถูกต้องแล้วก็ได้

ถ้าศาลมิได้มีคำสั่งเป็นอย่างอื่นภายในสิบห้าวันนับแต่วันยื่นบัญชี หรือวันชี้แจงเพิ่มเติมหรือวันนำเอกสารยื่นประกอบแล้วแต่กรณี ให้ถือว่าศาลยอมรับบัญชีนั้นแล้ว

มาตรา ๑๕๔๔ ถ้าผู้ปกครองไม่ปฏิบัติเกี่ยวกับการทำบัญชีทรัพย์สินหรือการยื่นบัญชีทรัพย์สิน ให้ถูกต้องครบถ้วนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๔๒ หรือมาตรา ๑๕๔๓ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลซึ่งสั่งตามมาตรา ๑๕๔๓ หรือศาลไม่พอใจในบัญชีทรัพย์สินเพราะทำขึ้นด้วยความเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่สุจริต หรือเห็นได้ชัดว่าผู้ปกครองหย่อนความสามารถ ศาลจะสั่งถอนผู้ปกครองนั้นเสียก็ได้

มาตรา ๑๕๔๕ ก่อนที่ศาลยอมรับบัญชีนั้นห้ามมิให้ผู้ปกครองทำกิจการใด เว้นแต่เป็นการเร่งร้อนและจำเป็น แต่จะยกข้อห้ามดังกล่าวขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต และเสียค่าตอบแทนไม่ได้

มาตรา ๑๕๔๖ ถ้ามีหนี้เป็นคุณแก่ผู้ปกครองแต่เป็นโทษต่อผู้อยู่ในปกครองหรือเป็นคุณแก่ผู้อยู่ในปกครองแต่เป็นโทษต่อผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองแจ้งข้อความเหล่านั้นต่อศาลก่อนลงมือทำบัญชีทรัพย์สิน

ถ้าผู้ปกครองรู้ว่ามีหนี้เป็นคุณแก่ตนแต่เป็นโทษต่อผู้อยู่ในปกครอง และมีได้แจ้งข้อความนั้นต่อศาล หนี้ของผู้ปกครองนั้นย่อมสูญไป

ถ้าผู้ปกครองรู้ว่ามีหนี้เป็นโทษต่อตน แต่เป็นคุณแก่ผู้อยู่ในปกครอง และมีได้แจ้งข้อความนั้นต่อศาล ศาลจะสั่งถอนผู้ปกครองก็ได้

มาตรา ๑๕๔๗ เมื่อศาลเห็นสมควรโดยลำพัง หรือเมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอศาลอาจสั่งให้ผู้ปกครอง

(๑) หาประกันอันสมควรในการจัดการทรัพย์สินของผู้อยู่ในปกครอง ตลอดจนการมอบคืนทรัพย์สินนั้น

(๒) แกลงถึงความเป็นอยู่แห่งทรัพย์สินของผู้อยู่ในปกครอง

มาตรา ๑๕๔๘ ในระหว่างปกครอง ถ้าผู้อยู่ในปกครองได้ทรัพย์สินอันมีค่าวมโดยทางมรดกหรือการใจโดยเสนาหา ให้นับมาตรา ๑๕๔๒ ถึงมาตรา ๑๕๔๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๔๘/๑ ให้ผู้ปกครองทำบัญชีทรัพย์สินส่งต่อศาลปีละครั้งนับแต่วันเป็นผู้ปกครอง แต่เมื่อศาลได้รับบัญชีปีแรกแล้วจะสั่งให้ส่งบัญชีเช่นนั้นในระยะเวลาเกินหนึ่งปีก็ได้

มาตรา ๑๕๔๘/๒ ผู้ปกครองมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ใช้อำนาจปกครองตามมาตรา ๑๕๖๔ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๕๖๗

มาตรา ๑๕๔๘/๓ ผู้ปกครองเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้อยู่ในปกครอง

*มาตรา ๑๕๔๓ วรรคสองแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

ให้นำมาตรา ๑๕๗๐ มาตรา ๑๕๗๑ มาตรา ๑๕๗๒ มาตรา ๑๕๗๔ มาตรา ๑๕๗๕
 มาตรา ๑๕๗๖ และมาตรา ๑๕๗๗ มาใช้บังคับแก่ผู้ปกครองและผู้อยู่ในปกครองโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๕๘/๔ เงินโตของผู้อยู่ในปกครองนั้น ผู้ปกครองย่อมใช้ได้ตามสมควรเพื่อการ
 อุปการะเลี้ยงดูและการศึกษาของผู้อยู่ในปกครอง ถ้ามีเหลือให้ใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์
 เฉพาะในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ซื้อพันธบัตรรัฐบาลไทยหรือพันธบัตรที่รัฐบาลไทยค้ำประกัน

(๒) รัชชยฝากหรือรับจ้างของสิ่งทวาทรมทรัพย์ในลำดับแรก แต่จำนวนเงินที่รัชชยฝาก
 หรือรับจ้างต้องไม่เกินถึงราคาตลาดของสิ่งทวาทรมทรัพย์นั้น

(๓) ฝากประจำในธนาคารที่ได้ตั้งขึ้นโดยกฎหมายหรือที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ
 ในราชอาณาจักร

(๔) ลงทุนอย่างอื่นซึ่งศาลอนุญาตเป็นพิเศษ

มาตรา ๑๕๕๘/๕ ถ้าผู้อยู่ในปกครองรู้จักรับผิดชอบและมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์
 เมื่อผู้ปกครองจะทํากิจการใดที่สำคัญ ให้ปรึกษาหารือผู้อยู่ในปกครองก่อนเท่าที่จะทำได้
 การที่ผู้อยู่ในปกครองได้ยินยอมด้วยนั้นหาคุ้มครองให้พ้นจากความรับผิดชอบไม่

มาตรา ๑๕๕๘/๖ ความปกครองสิ้นสุดลงเมื่อผู้อยู่ในปกครองตายหรือบรรลุนิติภาวะ

มาตรา ๑๕๕๘/๗ ความเป็นผู้ปกครองสิ้นสุดลงเมื่อผู้ปกครอง

(๑) ตาย

(๒) ลาออกโดยได้รับอนุญาตจากศาล

(๓) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๔) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๕) ถูกถอนโดยคำสั่งศาล

มาตรา ๑๕๕๘/๘ ให้ศาลสั่งถอนผู้ปกครองในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ปกครองละเลยไม่กระทำการตามหน้าที่

(๒) ผู้ปกครองประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในหน้าที่

(๓) ผู้ปกครองใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ

(๔) ผู้ปกครองประพฤติมิชอบซึ่งไม่สมควรแก่หน้าที่

(๕) ผู้ปกครองหย่อนความสามารถในหน้าที่จนน่าจะเป็นอันตรายแก่ประโยชน์

ของผู้อยู่ในปกครอง

(๖) มีกรณีดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๘๗ (๓) (๔) หรือ (๕)

*มาตรา ๑๕๕๘/๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๑๓

*มาตรา ๑๕๕๘/๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๑๓

*มาตรา ๑๕๕๘/๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๑๓

มาตรา ๑๕๔๘/๙ การร้องขอให้ถอนผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๔๘/๘ นั้น ผู้อยู่ในปกครอง ซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์ หรือญาติของผู้อยู่ในปกครองหรืออัยการจะเป็นผู้ร้องขอก็ได้

มาตรา ๑๕๔๘/๑๐ ในระหว่างพิจารณาคำร้องขอให้ถอนผู้ปกครอง ศาลจะตั้งผู้จัดการชั่วคราวให้จัดการทรัพย์สินของผู้อยู่ในปกครองแทนผู้ปกครองก็ได้

มาตรา ๑๕๔๘/๑๑ ถ้าความปกครองหรือความเป็นผู้ปกครองสิ้นสุดลง ให้ผู้ปกครอง หรือทายาทรับส่งมอบทรัพย์สินที่จัดการแก่ผู้อยู่ในปกครองหรือทายาทหรือผู้ปกครองคนใหม่ และให้ทำบัญชีในการจัดการทรัพย์สินส่งมอบภายในเวลาหกเดือน และถ้ามีเอกสารเกี่ยวกับเรื่องจัดการทรัพย์สินนั้นก็ให้ส่งมอบพร้อมกับบัญชี แต่เมื่อผู้ปกครองหรือทายาทร้องขอศาลจะสั่งให้ยืดเวลาก็ได้

ให้นำมาตรา ๑๕๔๐ และมาตรา ๑๕๔๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๔๘/๑๒ นับแต่วันส่งมอบบัญชี ให้เริ่มคิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินซึ่งผู้ปกครอง หรือผู้อยู่ในปกครองจะต้องคืนให้แก่กัน

ถ้าผู้ปกครองใช้เงินของผู้อยู่ในปกครองนอกจากเพื่อประโยชน์ของผู้อยู่ในปกครองแล้ว ให้เสียดอกเบี้ยร้อยละสิบห้าต่อปีในจำนวนเงินนั้นตั้งแต่วันใช้เป็นต้นไป

มาตรา ๑๕๔๘/๑๓ ผู้อยู่ในปกครองมีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ปกครอง เพื่อชำระหนี้ ซึ่งค้างอยู่แก่ตน

บุริมสิทธินี้ให้อยู่ในลำดับที่หกถัดจากบุริมสิทธิสามัญอย่างอื่นตามมาตรา ๒๕๓ แห่งประมวลกฎหมายนี้

มาตรา ๑๕๔๘/๑๔ ผู้ปกครองไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จ เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้

(๑) มีข้อกำหนดไว้ในพินัยกรรมให้ผู้ปกครองได้รับบำเหน็จ ในกรณีเช่นว่านี้ให้ผู้ปกครอง ได้รับบำเหน็จเท่าที่กำหนดในพินัยกรรม

(๒) ในกรณีที่พินัยกรรมไม่ได้กำหนดบำเหน็จไว้ แต่ไม่มีข้อกำหนดห้ามผู้ปกครองรับ บำเหน็จผู้ปกครองจะร้องขอต่อศาลให้กำหนดบำเหน็จในภายหลังก็ได้ ศาลจะกำหนดให้หรือไม่ เพียงใดก็ได้

(๓) ในกรณีที่ไม่มีคำสั่งตั้งผู้ปกครองไว้ในพินัยกรรม และไม่มีข้อกำหนดห้ามผู้ปกครอง รับบำเหน็จศาลจะกำหนดบำเหน็จให้แก่ผู้ปกครองในคำสั่งตั้งผู้ปกครองก็ได้หรือถ้าศาลมิได้กำหนด ผู้ปกครองจะร้องขอต่อศาลให้กำหนดบำเหน็จในภายหลังก็ได้ ศาลจะกำหนดให้หรือไม่เพียงใดก็ได้

ในการพิจารณากำหนดบำเหน็จ ให้ศาลพิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ รายได้ฐานะความเป็นอยู่ ของผู้ปกครองและผู้อยู่ในปกครอง

ถ้าผู้ปกครองหรือผู้อยู่ในปกครองแสดงให้เห็นว่า พฤติการณ์ รายได้หรือฐานะความเป็นอยู่ ของผู้ปกครองหรือผู้อยู่ในปกครองได้เปลี่ยนแปลงไปภายหลังที่ได้เข้ารับหน้าที่ผู้ปกครอง ศาลจะสั่งให้บำเหน็จ จด ลด เพิ่ม หรือกลับให้บำเหน็จแก่ผู้ปกครองอีกก็ได้ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้ใช้บังคับแก่กรณีที่มีข้อกำหนดห้ามไว้ในพินัยกรรมมิให้ผู้ปกครองได้รับบำเหน็จด้วย

มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถและภริยาหรือสามีเป็นผู้ดูแล ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)

มาตรา ๑๕๔๘/๑๖ คู่สมรสซึ่งเป็นผู้ดูแลของผู้สมรสที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ มีอำนาจจัดการสินส่วนตัวของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งและมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ผู้เดียว แต่การจัดการสินส่วนตัว และสินสมรสตามกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๕๗๖ วรรคหนึ่ง คู่สมรสนั้นจะจัดการไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล

มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสเป็นผู้ดูแล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ดูแล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้ดูแลเป็นผู้จัดการสินสมรสรวมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีกรณีดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้สั่งแยกสินสมรสได้

มาตรา ๑๕๔๘/๑๘ ในกรณีที่บิดามารดาเป็นผู้ดูแลบุตร ถ้าบุตรนั้นยังไม่บรรลุนิติภาวะให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าบุตรนั้นบรรลุนิติภาวะแล้วให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)

ในกรณีที่บุคคลอื่นซึ่งมิใช่บิดามารดาหรือมิใช่คู่สมรสเป็นผู้ดูแลให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าผู้อยู่ในความอนุบาลบรรลุนิติภาวะแล้วจะใช้สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓) ไม่ได้

หมวด ๔

บุตรบุญธรรม

มาตรา ๑๕๔๘/๑๙ บุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีจะรับบุคคลอื่นเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้ แต่ผู้นั้นต้องมีอายุแก่กว่าผู้ที่จะรับเป็นบุตรบุญธรรมอย่างน้อยยี่สิบห้าปี

มาตรา ๑๕๔๘/๒๐ การรับบุตรบุญธรรม ถ้าผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปี ผู้นั้นต้องให้ความยินยอมด้วย

มาตรา ๑๕๔๘/๒๑ การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับความยินยอมของบิดาและมารดาของผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ในกรณีที่บิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองต้องได้รับความยินยอมของมารดาหรือบิดาซึ่งยังมีอำนาจปกครอง

* มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๑

* มาตรา ๑๕๔๘/๑๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๑

* มาตรา ๑๕๔๘/๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๑

* มาตรา ๑๕๔๘/๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๑

* มาตรา ๑๕๔๘/๒๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๑

ถ้าไม่มีผู้มีอำนาจให้ความยินยอมดังกล่าวในวาระหนึ่ง หรือมีแต่บิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองคนไม่สามารถแสดงเจตนาให้ความยินยอมได้หรือไม่ให้ความยินยอมและการไม่ให้ความยินยอมนั้นปราศจากเหตุผลอันสมควรและเป็นปฏิกิริยาต่อสุขภาพ ความเจริญหรือสวัสดิภาพของผู้เยาว์ มารดาหรือบิดาหรือผู้ประสงค์จะรับบุตรบุญธรรมหรืออัยการจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมตามวาระหนึ่งก็ได้

มาตรา ๑๕๙๘/๒๒ ในการรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม ถ้าผู้เยาว์เป็นผู้ถูกทอดทิ้งอยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์เด็กตามกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์และคุ้มครองเด็ก ให้สถานสงเคราะห์เด็กเป็นผู้ให้ความยินยอมแทนบิดาและมารดา ถ้าสถานสงเคราะห์ไม่ให้ความยินยอมให้นำความในมาตรา ๑๕๙๘/๒๑ ววรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๙๘/๒๓ ในกรณีที่ผู้เยาว์มิได้ถูกทอดทิ้ง แต่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของสถานสงเคราะห์เด็กตามกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์และคุ้มครองเด็ก บิดาและมารดา หรือบิดาหรือมารดาในกรณีที่มารดาหรือบิดาคนใดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครอง จะทำหนังสือมอบอำนาจให้สถานสงเคราะห์เด็กดังกล่าวเป็นผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมแทนตนก็ได้ ในกรณีเช่นนั้นให้นำความในมาตรา ๑๕๙๘/๒๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หนังสือมอบอำนาจตามวาระหนึ่งจะถอนเสียมิได้ทราบเท่าที่ผู้เยาว์ยังอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของสถานสงเคราะห์เด็กนั้น

มาตรา ๑๕๙๘/๒๔ ผู้มีอำนาจให้ความยินยอมแทนสถานสงเคราะห์เด็กในการรับบุตรบุญธรรมตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๒ หรือมาตรา ๑๕๙๘/๒๓ จะรับผู้เยาว์ซึ่งอยู่ในความดูแลหรืออยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของสถานสงเคราะห์เด็กนั้นเป็นบุตรบุญธรรมของตนเองได้ต่อเมื่อศาลได้มีคำสั่งอนุญาตตามคำขอของผู้นั้นแทนการให้ความยินยอมของสถานสงเคราะห์เด็ก

มาตรา ๑๕๙๘/๒๕ ผู้จะรับบุตรบุญธรรมหรือผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ถ้ามีคู่สมรสอยู่ ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสก่อน ในกรณีที่คู่สมรสไม่อาจให้ความยินยอมได้หรือไปเสียจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่และหาตัวไม่พบเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ต้องร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมของคู่สมรสนั้น

มาตรา ๑๕๙๘/๒๖ ผู้เยาว์ที่เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลใดอยู่จะเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นอีกในขณะเดียวกันไม่ได้ เว้นแต่เป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม

“ถ้าคู่สมรสฝ่ายหนึ่งจะจดทะเบียนรับผู้เยาว์ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของตนด้วยจะต้องได้รับความยินยอมของคู่สมรสซึ่งเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมอยู่แล้ว และมีให้นำมาตรา ๑๕๙๘/๒๑ มาใช้บังคับ

^๑มาตรา ๑๕๙๘/๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๒มาตรา ๑๕๙๘/๒๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๓มาตรา ๑๕๙๘/๒๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๔มาตรา ๑๕๙๘/๒๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๕มาตรา ๑๕๙๘/๒๖ ววรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๕๔๘/๒๗ การรับบุตรบุญธรรมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมาย แต่ถ้าผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมนั้นเป็นผู้เยาว์ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมก่อน

มาตรา ๑๕๔๘/๒๘ บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะอย่างเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมนั้น แต่ไม่สูญเสียสิทธิและหน้าที่ในครอบครัวที่ได้กำเนิดมา ในการนี้เช่นนี้ให้บิดามารดาโดยกำเนิดหมดอำนาจปกครองนับแต่วันเวลาที่เด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว

ให้นำบทบัญญัติในลักษณะ ๒ หมวด ๒ แห่งบรรพณมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๔๘/๒๙ การรับบุตรบุญธรรมไม่ก่อให้เกิดสิทธิรับมรดกของบุตรบุญธรรมในฐานะทายาทโดยธรรมเพราะเหตุการรับบุตรบุญธรรมนั้น

มาตรา ๑๕๔๘/๓๐ ถ้าบุตรบุญธรรมซึ่งไม่มีคู่สมรสหรือผู้สืบสันดาน ตายก่อนผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมมีสิทธิเรียกร้องเอาทรัพย์สินที่ตนได้ให้แก่บุตรบุญธรรมคืนจากกองมรดกของบุตรบุญธรรมเพียงเท่าที่ทรัพย์สินนั้นยังคงเหลืออยู่ภายหลังที่ชำระหนี้ของกองมรดกเสร็จสิ้นแล้ว

ห้ามมิให้ฟ้องคดีเรียกร้องสิทธิตามวรรคหนึ่ง เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เวลาที่ผู้รับบุตรบุญธรรมได้รู้หรือควรได้รู้ถึงความตายของบุตรบุญธรรมหรือเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่วันที่บุตรบุญธรรมตาย

มาตรา ๑๕๔๘/๓๑ การเลิกรับบุตรบุญธรรม ถ้าบุตรธรรมบรรลุนิติภาวะแล้วจะเลิกโดยความตกลงกันในระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมเมื่อใดก็ได้

ถ้าบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะการเลิกรับบุตรบุญธรรมจะทำได้เมื่อได้รับความยินยอมของบิดาและมารดา และให้นำมาตรา ๑๕๔๘/๒๐ และมาตรา ๑๕๔๘/๒๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

“ในการนี้ที่ได้รับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมตามมาตรา ๑๕๔๘/๒๑ วรรคสอง มาตรา ๑๕๔๘/๒๒ มาตรา ๑๕๔๘/๒๓ มาตรา ๑๕๔๘/๒๔ หรือมาตรา ๑๕๔๘/๒๖ วรรคสอง ถ้าบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะการเลิกรับบุตรบุญธรรมให้กระทำได้ต่อเมื่อมีคำสั่งศาลโดยคำร้องขอของผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการ

การเลิกรับบุตรบุญธรรมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมาย

มาตรา ๑๕๔๘/๓๒ การรับบุตรบุญธรรมย่อมเป็นอันยกเลิกเมื่อมีการสมรสฝ่าฝืน
มาตรา ๑๕๕๑

*มาตรา ๑๕๔๘/๒๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๐

*มาตรา ๑๕๔๘/๓๑ วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๐

มาตรา ๑๕๙๘/๓๓ คดีฟ้องเลิกการรับบุตรบุญธรรมนั้นเมื่อ

^๑(๑) ฝ่ายหนึ่งทำการชั่วร้ายไม่ว่าจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ เป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งอันเป็นชายชาน้อยอย่างร้ายแรง หรือถูกเกลียดชัง หรือได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควรอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกได้

^๒(๒) ฝ่ายหนึ่งหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่งอันเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกได้ ถ้าบุตรบุญธรรมกระทำการดังกล่าวต่อคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม ให้ผู้รับบุตรบุญธรรมฟ้องเลิกได้

^๓(๓) ฝ่ายหนึ่งกระทำการประทุษร้ายอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีหรือคู่สมรสของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจอย่างร้ายแรงและการกระทำนั้นเป็นความผิดที่มีโทษอาญาอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกได้

(๔) ฝ่ายหนึ่งไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกได้

(๕) ฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกได้

(๖) ฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเกินสามปี เว้นแต่ความผิดที่กระทำโดยประมาทอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกได้

(๗) ผู้รับบุตรบุญธรรมผิดหน้าที่บิดามารดาและการกระทำนั้นเป็นการละเมิดหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕๖๕ มาตรา ๑๕๗๑ มาตรา ๑๕๗๓ มาตรา ๑๕๗๔ หรือมาตรา ๑๕๗๕ เป็นเหตุให้เกิดหรืออาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมฟ้องเลิกได้

^๔(๘) ผู้รับบุตรบุญธรรมผู้ใดถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมดและเหตุที่ถูกถอนอำนาจปกครองนั้นมีพฤติการณ์แสดงให้เห็นว่า ผู้นั้นไม่สมควรเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมต่อไปบุตรบุญธรรมฟ้องเลิกได้

^๕(๙) (ยกเลิก)

มาตรา ๑๕๙๘/๓๔ ห้ามมิให้ฟ้องขอเลิกการรับบุตรบุญธรรมเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่มีผู้ขอเลิกการรับบุตรบุญธรรมรู้หรือควารู้หรือควรได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุให้เลิกการนั้นหรือเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่เหตุอันเกิดขึ้น

^๖มาตรา ๑๕๙๘/๓๕ การฟ้องเลิกการรับบุตรบุญธรรมถ้าบุตรบุญธรรมมีอายุไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ให้บิดามารดาโดยกำเนิดเป็นผู้มีอำนาจฟ้องแทน แต่ถ้าบุตรบุญธรรมมีอายุสิบห้าปีบริบูรณ์แล้วบุตรบุญธรรมฟ้องได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใด

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง อัยการจะฟ้องคดีแทนบุตรบุญธรรมก็ได้

^๑มาตรา ๑๕๙๘/๓๓ (๑) (๒) (๓) (๔) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๒มาตรา ๑๕๙๘/๓๓ (๕) ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

^๖มาตรา ๑๕๙๘/๓๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๕๔๘/๓๖ การเลือกรับบุตรบุญธรรมโดยคำพิพากษาของศาล ย่อมมีผลแต่เวลาที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่ได้จดทะเบียนแล้ว

มาตรา ๑๕๔๘/๓๗ เมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมตายหรือมีการเลือกรับบุตรบุญธรรม ถ้าบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะให้บิดามารดาโดยกำเนิดกลับมีอำนาจปกครองนับแต่เวลาที่ผู้รับบุตรบุญธรรมตายหรือนับแต่เวลาที่จดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรมตามมาตรา ๑๕๔๘/๓๑ หรือนับแต่เวลาที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เลิกการรับบุตรบุญธรรม เว้นแต่ศาลเห็นสมควรสั่งเป็นประการอื่น

ในกรณีที่มีการตั้งผู้ปกครองของผู้เป็นบุตรบุญธรรมไว้ก่อนผู้รับบุตรบุญธรรมตายหรือก่อนการเลือกรับบุตรบุญธรรมให้ผู้ปกครองยังคงมีอำนาจหน้าที่เช่นเดิมต่อไป เว้นแต่บิดามารดาโดยกำเนิดจะร้องขอ และศาลมีคำสั่งให้ผู้ร้องขอเป็นผู้มีอำนาจปกครอง

การเปลี่ยนผู้ใช้อำนาจปกครองตามวรรคหนึ่งหรือผู้ปกครองตามวรรคสองไม่เป็นเหตุเสื่อมสิทธิที่บุคคลภายนอกได้มาโดยสุจริตก่อนผู้รับบุตรบุญธรรมตายหรือก่อนจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรม

ให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจร้องขอเพื่อให้ศาลมีคำสั่งเป็นประการอื่นตามวรรคหนึ่ง

ลักษณะ ๓ คำอุปการะเลี้ยงดู

มาตรา ๑๕๔๘/๓๘ คำอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยา หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้ในเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่สุขภาพ คำอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี

มาตรา ๑๕๔๘/๓๙ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียแสดงว่าพฤติการณ์ รายได้ หรือฐานะของคู่กรณีได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลจะสั่งแก้ไขในเรื่องคำอุปการะเลี้ยงดูโดยให้เพิกถอน ลด เพิ่ม หรือกลับให้คำอุปการะเลี้ยงดูอีกก็ได้

ในกรณีที่ศาลไม่พิพากษาให้คำอุปการะเลี้ยงดู เพราะเหตุแต่เพียงอีกฝ่ายหนึ่งไม่อยู่ในฐานะที่จะให้ค่าเลี้ยงดูได้ในขณะนั้น หากพฤติการณ์ รายได้ หรือฐานะของอีกฝ่ายหนึ่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป และพฤติการณ์ รายได้หรือฐานะของผู้เรียกร้องอยู่ในสภาพที่ควรได้รับคำอุปการะเลี้ยงดู ผู้เรียกร้องอาจร้องขอให้ศาลเปลี่ยนแปลงคำสั่งในคดีนั้นใหม่ได้

มาตรา ๑๕๔๘/๔๐ คำอุปการะเลี้ยงดูนั้นให้ชำระเป็นเงินโดยวิธีชำระเป็นครั้งคราวตามกำหนดวันแต่คู่กรณีจะตกลงกันให้ชำระเป็นอย่างอื่นหรือโดยวิธีอื่น ถ้าไม่มีการตกลงกันและมีเหตุพิเศษ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอและศาลเห็นสมควร จะกำหนดให้คำอุปการะเลี้ยงดูเป็นอย่างอื่นหรือโดยวิธีอื่น โดยจะให้ชำระเป็นเงินด้วยหรือไม่ก็ได้

* มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๑

ในการมีข้อค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร เมื่อมีเหตุพิเศษและศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อประโยชน์แก่บุตร จะกำหนดให้บุตรได้รับการอุปการะเลี้ยงดูโดยประการใด ๆ นอกจากที่คู่กรณีตกลงกัน หรือนอกจากที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอก็ได้ เช่น ให้ไปอยู่ในสถานศึกษาหรือวิชาชีพ โดยให้ผู้ที่มิหนักที่ต้องชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูออกค่าใช้จ่ายในการนี้

มาตรา ๑๕๔๘/๕๑ สิทธิที่จะได้ค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้น จะสละหรือโอนมิได้และไม่อยู่ในข่ายแห่งการบังคับคดี

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช
นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ

จดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๔๗๘

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่าสมควรวางวิธีการจดทะเบียนครอบครัวตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘ เป็นต้นไป
มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

(๑) “นายทะเบียน” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีผู้มีหน้าที่รักษาการณืตามพระราชบัญญัตินี้ได้แต่งตั้งขึ้น

(๒) “การจดทะเบียน” หมายความว่า การจดทะเบียนความลงในทะเบียนเพื่อเป็นความสมบูรณ์ตามกฎหมาย

(๓) “การบันทึก” หมายความว่า การจดทะเบียนความลงในทะเบียนเพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์

มาตรา ๔ บุคคลที่จะเป็นพยานตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ คือ

(๑) บุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ

(๒) บุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ

(๓) บุคคลที่หูหนวก หรือเป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง

มาตรา ๕ การจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ จะทำที่สำนักทะเบียนแห่งใด ๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงก็ได้ ในกรณีที่มีการจดทะเบียนที่เกี่ยวข้องกันมากกว่าแห่งหนึ่งให้หมายเหตุในทะเบียนต่าง ๆ ถึงการเกี่ยวข้องนั้น ๆ ดังที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ให้ใช้บทบัญญัติในวรรคก่อนนี้บังคับตลอดถึงการบันทึก

มาตรา ๖ ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๑๔ คำร้องขอจดทะเบียนต้องทำเป็นหนังสือตามแบบที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

เมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียน ผู้ร้องต้องลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญในทะเบียนต่อหน้านายทะเบียนและต่อหน้าพยานสองคนซึ่งต้องลงลายมือชื่อไว้ในทะเบียนในขณะนั้นด้วย แต่ถ้าผู้ร้องไม่สามารถลงลายมือชื่อได้โดยวิธีหนึ่งวิธีใด ให้นายทะเบียนหมายเหตุไว้ในทะเบียน

โดยเฉพาะการจดทะเบียนสมรส นอกจากจะปฏิบัติตามความในวรรคก่อน ถ้าท้องที่ใด
ข้าหลวงประจำจังหวัดเห็นสมควรจะประกาศโดยอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
ยอมให้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกันนันท้องที่ที่ชายหรือหญิงฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่าย
ที่มีถิ่นที่อยู่ก็ได้

คำร้องเข้มน่าตั้งมีลายมือชื่อของผู้ร้องและพยาน ๒ คน ลงต่อหน้ากำนัน แต่พยาน
คนหนึ่งนั้นต้องเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้ใหญ่บ้านขึ้นไป หรือนายตำรวจ
ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจขึ้นไป หรือหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือผู้แทนราษฎร เทศมนตรี
สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด หรือทนายความ

เมื่อได้รับคำร้องโดยถูกต้องแล้ว ให้กำนันส่งคำร้องนั้นต่อไปยังนายทะเบียนโดยเร็ว
เพื่อพิจารณาบังคับทะเบียน ในการจดทะเบียนนี้ ให้นายทะเบียนลงชื่อผู้ร้องและพยานในทะเบียน
ถือเป็นแทนการลงลายมือชื่อ และให้ถือว่า การสมรสได้สมบูรณ์ตั้งแต่วันที่กำนันรับคำร้องนั้น^๑

มาตรา ๗ รายการที่ลงไว้ในทะเบียนนั้น ให้นายทะเบียนลงวัน เดือน ปี และลายมือชื่อ
นายทะเบียนไว้เป็นสำคัญ

มาตรา ๘ เมื่อได้รับจดทะเบียนสมรสหรือหย่าโดยความยินยอม นายทะเบียนต้องออก
ใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนนั้นมอบให้ฝ่ายละฉบับโดยไม่มีเรียกค่าธรรมเนียม

มาตรา ๙ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอจดทะเบียนใดโดยมิต้องเสียค่าธรรมเนียม แต่ถ้าขอสำเนา
รายการในทะเบียนซึ่งนายทะเบียนรับรอง ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๐ เมื่อมีการร้องขอให้จดทะเบียนสมรสแล้ว ให้นายทะเบียนบังคับจดทะเบียน
สมรสให้

การจดทะเบียนสมรสนั้น จะขอให้นายทะเบียนไปทำนอกสำนักทะเบียนก็ได้ แต่ต้องเสีย
ค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๑ ถ้าบุคคลใดได้รับอนุญาตให้สมรสได้ โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล
ให้ยื่นสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ที่รับรองว่าถูกต้องแล้วนั้นต่อนายทะเบียนในเมื่อร้อง
ขอจดทะเบียน

มาตรา ๑๒ ถ้าผู้ที่จะพึงให้ความยินยอมได้ให้ความยินยอมโดยทำเป็นหนังสือตาม
บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๔๔๔ (๒) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้ผู้ร้องขอนำหนังสือ
นั้นยื่นต่อนายทะเบียน เพื่อบันทึกในทะเบียนขณะจดทะเบียนสมรส

ถ้าผู้ที่จะพึงให้ความยินยอมได้ให้ความยินยอมด้วยวาจาต่อหน้าพยานตามบทบัญญัติแห่ง
มาตรา ๑๔๔๔ (๓) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ผู้ร้องขอนำพยานนั้นไปให้ถ้อยคำ
ต่อนายทะเบียน ถ้อยคำซึ่งพยานได้ให้ไว้ในวันให้นายทะเบียนจดลงไว้แล้วให้พยานลงลายมือชื่อไว้
เป็นสำคัญ

^๑ วรรค ๓, ๔ ของมาตรานี้ เพิ่มตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๒

มาตรา ๑๓ ห้ามมิให้นายทะเบียนจดทะเบียนสมรสเมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าการมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งมาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ และมาตรา ๑๔๔๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๑๔ เมื่อชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย และโดยพฤติการณ์ที่เป็นอยู่ นายทะเบียนไม่สามารถจะไปจดทะเบียนให้ได้และผู้ใกล้ความตายจะทำคำร้องตามแบบก็ไม่ได้ ผู้นั้นจะร้องขอจดทะเบียนสมรสด้วยวาจาหรือด้วยกิริยาก็ได้ แต่ต้องร้องต่อพนักงานฝ่ายปกครองซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นกำนันขึ้นไป หรือต่อนายตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หรือหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือต่อบุคคลซึ่งเป็นพยานได้ตามพระราชบัญญัตินี้อย่างน้อยสองคนซึ่งอยู่พร้อมกัน

ถ้าชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตาย ให้ผู้ที่ได้รับคำร้องขอจดทะเบียนตามความในวรรคก่อน พร้อมด้วยชายหรือหญิงที่ยังคงมีชีวิตอยู่ ถ้าหากมิไปแสดงตนต่อนายทะเบียนโดยไม่ชักช้าเพื่อให้ถ้อยคำแสดงพฤติการณ์แห่งการร้องขอแล้วของทะเบียนสมรส ถ้ากรณีดังกล่าวในวรรคต้นเกิดในเรือเดินทะเลระหว่างเดินทางจะร้องต่อนายเรือเสมือนเป็นเจ้าของพนักงานดังกล่าวในวรรคต้นก็ได้ และให้นำบทบัญญัติในวรรค ๒ มาบังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ถ้านายทะเบียนไม่ยอมรับจดทะเบียนสมรส ผู้มีส่วนได้เสียจะยื่นคำร้องต่อศาลก็ได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล

เมื่อศาลได้สวนได้ความว่าการได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายครบถ้วนแล้วก็ให้ศาลมีคำสั่งไปให้รับจดทะเบียน

มาตรา ๑๖ เมื่อศาลได้พิจารณาให้เพิกถอนการสมรสหรือให้หย่ากันแล้ว ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในทะเบียนก็ได้ แต่ต้องยื่นสำเนาคำพิพากษาอันถึงที่สุดที่รับรองว่าถูกต้องแล้วต่อนายทะเบียน

มาตรา ๑๗ ถ้าการใด ๆ อันเกี่ยวแก่ฐานะแห่งครอบครัวได้ทำขึ้นในต่างประเทศตามแบบซึ่งกฎหมายแห่งประเทศที่ทำขึ้นนั้นบัญญัติไว้ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้บันทึกในประเทศสยามก็ได้ แต่ต้องยื่นเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการนั้นโดยมีคำรับรองถูกต้องพร้อมทั้งคำแปลภาษาไทยซึ่งฝ่ายนั้นต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

ถ้าการดังกล่าวแล้วได้ทำขึ้นในต่างประเทศตามแบบ ซึ่งกฎหมายไทยบัญญัติไว้ ให้เจ้าพนักงานทูตหรือกงสุลไทยส่งสำเนาทะเบียนหรือบันทึกซึ่งได้รับรองถูกต้องแล้วไปยังกระทรวงต่างประเทศเพื่อส่งต่อไปยังกระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๑๘ การจดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอมนั้น ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนเมื่อสามีและภริยาร้องขอและได้นำหนังสือตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๕๑๔ วรรค ๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาแสดงต่อนายทะเบียนด้วย

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่ยังบิดามารดาของจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ถ้าเด็กและมารดาเด็กอยู่ในฐานะให้ความยินยอมได้และได้มาให้ความยินยอมด้วยตนเองแล้ว ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน

ถ้าเด็กและมารดาเด็กคนหนึ่งคนใดหรือทั้งสองคนไม่มาให้ความยินยอมด้วยตนเองให้นายทะเบียนมีหนังสือสอบถามไปยังผู้ที่ไม่มาว่าจะให้ความยินยอมหรือไม่ เมื่อนายทะเบียนได้รับหนังสือแจ้งความยินยอมจากบุคคลดังกล่าวหรือบุคคลดังกล่าวได้มาให้ความยินยอมด้วยตนเองแล้ว ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน แต่ถ้านายทะเบียนไม่ได้รับแจ้งความยินยอมภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้จดทะเบียนทราบถึงเหตุที่ไม่อาจรับจดทะเบียนได้โดยไม่ชักช้า

บิดาจะร้องขอให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียนก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๐ เมื่อศาลได้พิพากษาว่าผู้ใดเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายแล้ว ผู้มีส่วนได้เสียจะยื่นสำเนาคำพิพากษาอันถึงที่สุดซึ่งรับรองถูกต้องแล้วมาให้บันทึกในทะเบียนก็ได้

มาตรา ๒๑ เมื่อมีการเพิกถอนการรับรองบุตร ให้นำมาตรา ๑๖ มาบังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ให้ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมเป็นผู้ร้องขอ

ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนต่อเมื่อทั้งสองฝ่ายให้ถ้อยคำว่าได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายในเรื่องรับบุตรบุญธรรมดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ถ้าปรากฏต่อนายทะเบียนว่าการมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ว่านั้น หรือถ้อยคำที่ได้ให้ไว้ไม่เป็นความจริง ห้ามมิให้รับจดทะเบียน

ถ้านายทะเบียนไม่ยอมรับจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม ผู้ร้องขอจดทะเบียนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะยื่นคำร้องต่อศาลก็ได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เมื่อศาลได้ส่วนได้ความว่าการได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายครบถ้วนแล้ว ก็ให้ศาลมีคำสั่งไปให้รับจดทะเบียน

มาตรา ๒๓ การจดทะเบียนเด็กรับบุตรบุญธรรมโดยความตกลงนั้น ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนเมื่อทั้งสองฝ่ายร้องขอ

ถ้าศาลพิพากษาให้เพิกถอนหรือเลิกการรับบุตรบุญธรรม ให้นำมาตรา ๑๖ มาบังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๔ ถ้าสามีภริยาซึ่งได้ทำการสมรสกันโดยสมบูรณ์ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ร้องขอให้บันทึกฐานะของภริยาตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๗๗ ให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในทะเบียน

มาตรา ๒๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมีหน้าที่รักษาการเท่าที่เกี่ยวกับกระทรวงนั้นๆ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อการนั้น และกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่จะเรียกกฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

(ตามมติคณะรัฐมนตรี)

นิติศาสตร์ไพศาลย์

รัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ
จดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒)
พุทธศักราช ๒๕๔๒

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๕๑๘ บางประการ

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๒”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรค ๓, ๔ และ ๕ ของมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๕๑๘

“โดยเฉพาะการจดทะเบียนสมรส นอกจากจะปฏิบัติตามความในวรรคก่อน ถ้าท้องที่ใด ข้าหลวงประจำจังหวัดเห็นสมควรจะประกาศโดยอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ยอมให้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนันท้องที่ที่ชายหรือหญิงฝ่ายใด หรือทั้งสองฝ่าย ที่มีถิ่นที่อยู่ก็ได้

คำร้องเช่นว่านี้ต้องมีลายมือชื่อของผู้ร้องและพยาน ๒ คน ลงต่อหน้ากำนัน แต่พยานคนหนึ่งนั้นต้องเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้ใหญ่บ้านขึ้นไปหรือ นายตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หรือหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือผู้แทนราษฎร เทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด หรือทนายความ

เมื่อได้รับคำร้องโดยถูกต้องแล้วให้กำนันส่งคำร้องนั้นต่อไป ยังนายทะเบียนโดยเร็ว เพื่อพิจารณาจดทะเบียน ในการจดทะเบียนนี้ ให้นายทะเบียนลงชื่อผู้ร้องและพยานในทะเบียน ถือเป็นแทนการลงลายมือชื่อและให้ถือว่าการสมรสได้สมบูรณ์ตั้งแต่วันที่กำนันรับคำร้องนั้น”

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ป. พิบูลสงคราม
 นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ
จดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๓)

พ.ศ. ๒๕๓๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๓๓
เป็นปีที่ ๔๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ รัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔ ในกรณีที่มีบิดามารดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายถ้าเด็ก และมารดาเด็กอยู่ในฐานะให้ความยินยอมได้และได้มาให้ความยินยอมด้วยตนเองแล้ว ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน

ถ้าเด็กและมารดาเด็กคนหนึ่งคนใด หรือทั้งสองคนไม่มาให้ความยินยอมด้วยตนเอง ให้นายทะเบียนมีหนังสือสอบถามไปยังผู้ที่ไม่มาว่าจะให้ความยินยอมหรือไม่ เมื่อนายทะเบียนได้รับ หนังสือแจ้งความยินยอมจากบุคคลดังกล่าวหรือบุคคลดังกล่าวได้มาให้ความยินยอมด้วยตนเองแล้ว ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน แต่ถ้านายทะเบียนไม่ได้รับแจ้งความยินยอมภายในระยะเวลา ที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบ ถึงเหตุที่ไม่อาจรับจดทะเบียนได้โดยไม่มีชักช้า

บิดาจะร้องขอให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียนก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากมาตรา ๑๕๔๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ในทางทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ จึงสมควรแก้ไขวิธีปฏิบัติในการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๕ ให้สอดคล้องกับการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(ตัดจากราชการฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๗ ตอนที่ ๑๔๗ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๓๓)

พระราชบัญญัติ

ว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี

นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. ๒๕๔๙

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

รังสิต กรมขุนชัยนาทนเรนทร

พระยามานวราชเสวี

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๙

เป็นปีที่ ๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่เป็นการสมควรให้ใช้กฎหมายอิสลามในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่ง เกี่ยวกับเรื่องครอบครัวและมรดกอิสลามศาสนิกของศาลชั้นต้นในจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล ซึ่งอิสลามศาสนิกเป็นทั้งโจทก์ จำเลย หรือเป็นผู้เสนอคำขอในคดีที่ไม่มีข้อพิพาท

พระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของสภา จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. ๒๕๔๙”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่งเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวและมรดกอิสลามศาสนิกของศาลชั้นต้น ในจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล ซึ่งอิสลามศาสนิกเป็นทั้งโจทก์ จำเลย หรือเป็นผู้เสนอคำขอในคดีที่ไม่มีข้อพิพาทให้ใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัว และมรดก บังคับแทนบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการนั้น เว้นแต่บทบัญญัติว่าด้วยอายุความมรดก ทั้งนี้ไม่ว่ามูลคดีเกิดขึ้นก่อนหรือหลังวันใช้พระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ การพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นตามความในมาตรา ๓ ให้ตะโต๊ะยุติธรรมหนึ่งนาย นั่งพิจารณาพร้อมด้วยผู้พิพากษา

ให้ตะโต๊ะยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายอิสลามและลงลายมือชื่อในคำพิพากษาดำตามคำชี้ขาดนั้นด้วย

คำวินิจฉัยชี้ขาดของตะโต๊ะยุติธรรมในข้อกฎหมายอิสลาม ให้เป็นอันเด็ดขาดในคดีนั้น

มาตรา ๕ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง ว่าด้วยการคัดค้าน ผู้พิพากษามาใช้บังคับแก่การคัดค้านตะไต้ยุติธรรมโดยอนุโลม

เมื่อมีเหตุที่ตะไต้ยุติธรรมปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้ ให้คู่ความตกลงกันเลือกอิสลามศาสนิกหนึ่งนายปฏิบัติหน้าที่แทนตะไต้ยุติธรรมเฉพาะคดี ถ้าตกลงกันไม่ได้ ให้ต่างเสนอชื่ออิสลามศาสนิกที่สมควรต่อผู้พิพากษาหัวหน้าฝ่ายศาลละเท่า ๆ กันแต่ไม่ให้เกินฝ่ายละสามนายเมื่อผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเลือกผู้ใดจากรายชื่อที่คู่ความเสนอนั้น ให้ผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่แทนตะไต้ยุติธรรมเฉพาะคดีนั้นได้

มาตรา ๖ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ไม่กระทบถึงคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลในวันใช้พระราชบัญญัตินี้เว้นแต่คดีนั้นเป็นคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลชั้นต้นและคู่ความหรือผู้เสนอคำขอในคดีที่ไม่มีข้อพิพาทแล้วแต่กรณี ได้ร้องขอต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บทบัญญัติพระราชบัญญัตินี้บังคับ ในกรณีเช่นนี้ให้ศาลสั่งให้มีการเสนอคำฟ้องหรือคำขอใหม่ และให้ดำเนินการพิจารณาพิพากษาต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเรือตรี ถ. อารังนาวาสวัสดิ์
นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ

การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

พ.ศ. ๒๕๒๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒

เป็นปีที่ ๓๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“เด็ก” หมายความว่า ผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“องค์การสวัสดิภาพเด็ก” หมายความว่า มูลนิธิ สมาคม หรือองค์การที่ก่อตั้งขึ้นตามกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ในการสงเคราะห์เด็ก และปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

“ศาล” หมายความว่า ศาลคดีเด็กและเยาวชนตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนหรือศาลจังหวัดในท้องที่ที่ไม่มีศาลคดีเด็กและเยาวชน

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ เพื่อจะคุ้มครองเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมและการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ ห้ามมิให้บุคคลใดนอกจากกรมประชาสงเคราะห์ ส่วนราชการที่กรมประชาสงเคราะห์ มอบหมาย หรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

มาตรา ๗ องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตจากอธิบดี

หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขอใบอนุญาต การอนุญาตและแบบใบอนุญาตให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๘ ในกรณีที่อธิบดีไม่อนุญาต ให้องค์การสวัสดิภาพเด็กได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๗ ให้อธิบดีแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตพร้อมด้วยเหตุผลไปยังองค์การสวัสดิภาพเด็กนั้นโดยไม่ชักช้า องค์การสวัสดิภาพเด็กมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง คำสั่งของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่องค์การสวัสดิภาพเด็กซึ่งได้รับอนุญาตตามมาตรา ๗ แล้วฝ่าฝืนเงื่อนไขในการอนุญาตหรือกระทำการเป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือต่อสวัสดิภาพเด็ก อธิบดีมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตได้ และให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๙ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม" ประกอบด้วยอธิบดีเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ ผู้แทนกรุงเทพมหานคร ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมตำรวจ ผู้แทนกรมอัยการ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินแปดคน ในจำนวนนี้ต้องเป็นสตรีไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเป็นกรรมการ และผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๑๐ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งเพิ่มขึ้นแต่งตั้งซ่อมให้ผู้ได้รับแต่งตั้งนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้ับแต่งตั้งไว้แล้ว

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่พ้นจากตำแหน่ง อาจได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการอีกได้

มาตรา ๑๑ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๐ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๒ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการอาจตั้งคณะอนุกรรมการคณะหนึ่งหรือหลายคณะเพื่อให้ปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่มอบหมายก็ได้

การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ออกระเบียบ ข้อบังคับ และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเพื่อให้ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ

(๒) พิจารณา และมีมติในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

(๓) พิจารณาเรื่องที่มีปัญหาเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

(๔) ให้คำแนะนำในเรื่องการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแก่ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมองค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาต และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๑๕ ให้ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่จัดตั้งขึ้นในกรมประชาสงเคราะห์ ทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

มาตรา ๑๖ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ อธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม สถานสงเคราะห์ สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานอันเป็นที่อยู่ของเด็ก หรือสำนักงานขององค์การสวัสดิภาพเด็ก ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อพบ สอบถาม สืบเสาะข้อเท็จจริง รวบรวมเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และการเลี้ยงดูเด็ก หรือตรวจการปฏิบัติงานขององค์การสวัสดิภาพเด็กกับมีอำนาจตรวจค้นสถานที่ดังกล่าวเพื่อพบตัวเด็กหรือนำเด็กกลับคืน แต่การตรวจค้นเช่นนี้จะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด และได้แสดงหนังสือนั้นให้เจ้าของหรือผู้รักษาสถานที่ ซึ่งจะค้นตรวจดูแล้ว

ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดค้นด้วยตนเองไม่ต้องมีหนังสืออนุญาตให้ค้น

(๒) สั่งเป็นหนังสือให้บิดามารดาผู้ปกครองผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การสวัสดิภาพเด็ก ตลอดจนบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง มาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานที่จำเป็นมาให้ หรือให้นำเด็กมาพบ หรือมอบเด็กคืน

มาตรา ๑๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๘ ห้ามมิให้ผู้ใดพาหรือจัดส่งเด็กออกไปนอกราชอาณาจักร เพื่อวัตถุประสงค์ให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

๑ มาตรา ๑๘ การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องมีการทดลองเลี้ยงดู และได้รับอนุมัติให้เป็นบุตรบุญธรรมตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

การทดลองเลี้ยงดูตามวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เป็นพี่ร่วมบิดามารดา พี่ร่วมบิดาหรือมารดา ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หรือผู้ปกครอง ตามกฎหมายของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม หรือเป็นบุคคลอื่นตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด ในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๐ ผู้ใดประสงค์จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ยื่นคำขอพร้อมทั้งหนังสือ แสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ยื่นคำขอมีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครหรือต่างประเทศให้ยื่นต่ออธิบดี ส่วนในจังหวัดอื่นให้ยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

มาตรา ๒๑ เมื่อได้รับคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบ คุณสมบัติและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และความเหมาะสมของผู้ขอรับเด็กเป็น บุตรบุญธรรม บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

มาตรา ๒๒ เมื่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ได้พิจารณารายงานการ สอบสวนคุณสมบัติและข้อเท็จจริงหรือเอกสารแสดงข้อเท็จจริงตามมาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ แล้วให้พิจารณาว่าจะควรมอบให้ผู้อยู่รับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูต่อไปหรือไม่

ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งว่าไม่ควรให้นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูผู้ขอรับเด็ก เป็นบุตรบุญธรรมอาจอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายในหกสิบวันนับแต่ วันทราบคำสั่ง คำสั่งของศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๓ เมื่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งให้ทดลองเลี้ยงดูเด็กแล้ว ให้ผู้ขอรับเด็กรับมอบเด็กที่จะรับเป็นบุตรบุญธรรมไปทดลองเลี้ยงดูได้

การทดลองเลี้ยงดูต้องมีระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือน

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทดลองเลี้ยงดูให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

*ความในวรรคสองของมาตรา ๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ฉบับที่ ๒)

มาตรา ๒๔ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดู ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมถอนคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กคืนแก่บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือพนักงานเจ้าหน้าที่

การมอบเด็กคืนตามวรรคหนึ่งต้องกระทำโดยมิชักช้าให้อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณีมีคำสั่งเป็นหนังสือแจ้งให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนำเด็กไปมอบคืนตามกำหนดโดยให้คำนึงถึงระยะทางความสะดวกในการนำเด็กไปมอบ และสวัสดิภาพของเด็ก

มาตรา ๒๕ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดู บิดาหรือมารดาไม่ว่าจะเป็นผู้ให้ความยินยอมหรือไม่อาจขอให้ยกเลิกคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนั้นเสียก็ได้ โดยยื่นคำขอต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ยกเลิกคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กคืนแก่บิดามารดา ซึ่งเป็นผู้ขอยกเลิกและให้นำความในมาตรา ๒๔ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เห็นว่าการขอยกเลิกคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นปฏิปักษ์ต่อสวัสดิภาพของเด็ก หรือบิดามารดาที่เป็นผู้ขอยกเลิกนั้น ได้ถูกศาลสั่งถอนอำนาจปกครองแล้ว ให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมทดลองเลี้ยงดูเด็กต่อไป ผู้ยื่นคำขอตามวรรคหนึ่งอาจอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งดังกล่าว คำสั่งของศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๖ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดู ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่เหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เมื่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งให้ยกเลิกการทดลองเลี้ยงดูให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ และให้นำความในมาตรา ๒๔ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดตามวรรคหนึ่ง โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

คำสั่งของศาลชั้นต้นตามวรรคสองให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๗ เมื่อได้มีการทดลองเลี้ยงดูครบกำหนดแล้วปรากฏว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และคณะกรรมการสั่งอนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ถือว่าความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่ยื่นตามมาตรา ๒๐ เป็นความยินยอมในการจดทะเบียน

มาตรา ๒๔ เมื่อได้มีการทดลองเลี้ยงดูครบกำหนดแล้ว ปรากฏว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่เหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และคณะกรรมการสั่งไม่อนุญาติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี สั่งให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กนั้นคืนแก่บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม บิดามารดา ผู้ปกครองหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ในกรณีเช่นนี้ ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องมอบเด็กคืน และให้นำความในมาตรา ๒๔ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

ในระหว่างการพิจารณาของศาล ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจร้องต่อศาลให้เด็กอยู่ในความเลี้ยงดูของผู้ร้องก็ได้

คำสั่งของศาลชั้นต้นตามวรรคสองและวรรคสามให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๕ เมื่อคณะกรรมการอนุญาติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามมาตรา ๒๗ แล้ว หรือในกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๒๔ และศาลมีคำสั่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรมแล้ว หากผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่ดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำอนุญาติของคณะกรรมการหรือนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้อิว่าผู้มีสละสิทธิที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและให้มอบเด็กคืนแก่บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือพนักงานเจ้าหน้าที่และให้นำความในมาตรา ๒๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๐ เมื่อมีการอุทธรณ์คำสั่งโดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ศาลส่งสำเนาคำร้องและแจ้งวันนัดพิจารณาให้อธิบดี ประธานกรรมการ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๑ การพิจารณาคดีและการอ่านคำสั่งศาลเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ตามพระราชบัญญัติให้กระทำโดยลับ เฉพาะบุคคลดังต่อไปนี้เท่านั้นอยู่ในห้องพิจารณาได้ คือ

(๑) บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและทนายความ

(๒) ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและทนายความ

(๓) ผู้คัดค้านและทนายความ

(๔) พนักงานศาล

(๕) พนักงานเจ้าหน้าที่ และเจ้าหน้าที่ขององค์การสวัสดิภาพเด็กที่เกี่ยวข้อง

(๖) พยาน ผู้เชี่ยวชาญ และล่าม

(๗) บุคคลที่ศาลเรียกให้มาแถลงข้อเท็จจริง และบุคคลอื่นที่เห็นสมควร

ถ้าศาลเห็นว่าในขณะหนึ่งขณะใด บุคคลบางคนไม่ควรอยู่ในห้องพิจารณา ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลทั้งหมดหรือบุคคลที่ศาลเห็นว่าไม่สมควรนั้น ออกไปนอกห้องพิจารณาก็ได้

มาตรา ๓๒ ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณารูป ชื่อ หรือข้อความใดซึ่งจะทำให้รู้จักตัวเด็กที่จะเป็นหรือเป็นบุตรบุญธรรม บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กที่จะเป็นหรือเป็นบุตรบุญธรรม หรือผู้ขอรับหรือรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และห้ามมิให้โฆษณาคำสั่งศาลตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่จำเป็นต้องกระทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

มาตรา ๓๓ การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล

มาตรา ๓๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖ หรือมาตรา ๑๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๕ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๖ (๑) หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามมาตรา ๑๖ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๖ ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมฝ่าฝืนไม่ส่งมอบเด็กคืนตามความในมาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นนิติบุคคล กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา ๓๙ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ส. โทตะกิตซ์

รองนายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งแต่เดิมเพียงจำกัดอยู่เฉพาะในระหว่างเครือญาติและผู้รู้จักคุ้นเคยกันนั้น บัดนี้ได้แผ่ขยายออกไปสู่บุคคลภายนอกอื่น ๆ ทั้งคนไทยและคนต่างวัฒนธรรมกำหนดเงื่อนไขและวิธีการในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไว้เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมโดยคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญและป้องกันการค้าเด็กในรูปของการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของบิดามารดาที่แท้จริงของเด็ก ตลอดจนประโยชน์ของผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(คิดจากราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๖ ตอนที่พิเศษ วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๐๒)

หมายเหตุ การปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ นี้ กรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้ดำเนินการ

พระราชบัญญัติ
การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๓๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๓

เป็นปีที่ ๔๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๓”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“การทดลองเลี้ยงดูตามวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้ร่วมบิดามารดา ผู้ร่วมบิดาหรือมารดา ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หรือผู้ปกครองของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม หรือเป็นบุคคลอื่นตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากข้อยกเว้นไม่ต้องทดลองเลี้ยงดูเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมที่กำหนดไว้ตามกฎหมายปัจจุบัน คือ ผู้ร่วมบิดามารดา ผู้ร่วมบิดาหรือมารดา ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หรือผู้ปกครองนั้นปรากฏว่ายังมีกรณีอื่นซึ่งสมควรได้รับการยกเว้นอีก เช่น กรณีคู่สมรสฝ่ายหนึ่งจะรับบุตรบุญธรรมหรือบุตรที่ติดมาของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของตนด้วย จึงสมควรแก้ไขกฎหมาย โดยเปิดโอกาสให้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขกรณีที่จะได้รับการยกเว้นเพิ่มขึ้นได้ตามความเหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(ตัดจากราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๗ ตอนที่ ๑๘๗ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๓๓)

พระราชบัญญัติ

ค่านำหน้านามหญิง

พ.ศ. ๒๕๕๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑

เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยค่านำหน้านามหญิง

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติค่านำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบการใช้ค่านำหน้านามหญิงเป็นอย่างอื่นตามที่มิกฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔ หญิงซึ่งมีอายุ ๑๕ ปี บริบูรณ์ขึ้นไป และยังไม่ได้จดทะเบียนสมรสให้ใช้ค่านำหน้านามว่า “นางสาว”

มาตรา ๕ หญิงซึ่งจดทะเบียนสมรสแล้ว จะใช้ค่านำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” ได้ตามความสมัครใจ โดยให้แจ้งต่อนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว

มาตรา ๖ หญิงซึ่งจดทะเบียนสมรสแล้วหากต่อมาการสมรสได้สิ้นสุดลงจะใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” ได้ตามความสมัครใจ โดยให้แจ้งต่อนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว

มาตรา ๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การใช้คำนำหน้านามของหญิงที่จดทะเบียนสมรสแล้ว และหญิงที่จดทะเบียนสมรสแล้ว และต่อมาการสมรสได้สิ้นสุดลงต้องใช้คำนำหน้านามคำเดียว โดยมีอาจเลือกได้ตามความสมัครใจ ทำให้เกิดเลวทรามต่อหญิงดังกล่าวในการดำรงชีวิตประจำวัน อาทิ การประกอบอาชีพ การศึกษาของบุตร และการทำนิติกรรมต่างๆ ส่งผลให้การใช้นำหน้านามในลักษณะดังกล่าวของหญิงมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศ สมควรกำหนดให้หญิงมีทางเลือกในการใช้นำหน้านามตามความสมัครใจซึ่งเป็นการสอดคล้องกับการเลือกใช้นามสกุลตามกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติ
ว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมาย
พุทธศักราช ๒๔๘๑

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)
อาศัยที่พิพาท
พล.อ. เจ้าพระยาพิชเชนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๑๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๘๑
เป็นปีที่ ๕ รัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่ง
กฎหมาย

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมาย
พุทธศักราช ๒๔๘๑”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ภาค ๑
บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๓ เมื่อใดไม่มีบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นใดแห่งประเทศ
สยามที่จะยกมาปรับกับกรณีชดกันแห่งกฎหมายได้ ให้ใช้กฎหมายทั่วไปแห่งกฎหมายระหว่าง
ประเทศแผนกคดีบุคคล

มาตรา ๔ ถ้าจะต้องใช้กฎหมายต่างประเทศบังคับและตามกฎหมายต่างประเทศนั้น
กฎหมายที่จะใช้บังคับได้แก่กฎหมายแห่งประเทศสยาม ให้ใช้กฎหมายภายในแห่งประเทศสยาม
บังคับ มิใช่กฎหมายแห่งกฎหมายสยามว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมาย

มาตรา ๕ ถ้าจะต้องใช้กฎหมายต่างประเทศบังคับ ให้ใช้กฎหมายนั้นเพียงที่ไม่ขัด
ต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแห่งประเทศสยาม

มาตรา ๖ ถ้าจะต้องใช้กฎหมายสัญชาติบังคับ และบุคคลมีสัญชาติตั้งแต่สองสัญชาติขึ้นไปอันได้รับมาเป็นลำดับ ให้ใช้กฎหมายสัญชาติที่บุคคลนั้นได้รับครั้งสุดท้ายบังคับ

ถ้าจะต้องใช้กฎหมายสัญชาติบังคับ และบุคคลมีสัญชาติตั้งแต่สองสัญชาติขึ้นไปอันได้รับมาคราวเดียวกัน ให้ใช้กฎหมายสัญชาติของประเทศซึ่งบุคคลนั้นมีภูมิลำเนาอยู่บังคับ ถ้าบุคคลนั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศอื่นนอกจากประเทศซึ่งตนมีสัญชาติสังกัดอยู่ ให้ใช้กฎหมายภูมิลำเนาในเวลานั้นบังคับถ้าภูมิลำเนาของบุคคลนั้นไม่ปรากฏ ให้ใช้กฎหมายของประเทศซึ่งบุคคลนั้นมีถิ่นที่อยู่บังคับ

ในกรณีใด ๆ ที่มีการขัดกันในเรื่องสัญชาติของบุคคลถ้าสัญชาติหนึ่งสัญชาติใดซึ่งขัดกันนั้นเป็นสัญชาติไทย กฎหมายสัญชาติซึ่งจะใช้บังคับได้แก่กฎหมายแห่งประเทศสยาม

สำหรับบุคคลผู้ไร้สัญชาติ ให้ใช้กฎหมายภูมิลำเนาของบุคคลนั้นบังคับ ถ้าภูมิลำเนาของบุคคลนั้นไม่ปรากฏ ให้ใช้กฎหมายของประเทศซึ่งบุคคลนั้นมีถิ่นที่อยู่บังคับ

ถ้าในการใช้กฎหมายสัญชาติบังคับ จะต้องใช้กฎหมายท้องถิ่น กฎหมายเหล่าประชาคมหรือกฎหมายศาสนา แล้วแต่กรณี ก็ให้ใช้กฎหมายเช่นนั้นบังคับ

มาตรา ๗ ในกรณีที่มีการขัดกันในเรื่องสัญชาติของนิติบุคคล สัญชาติของนิติบุคคลนั้นได้แก่สัญชาติแห่งประเทศซึ่งนิติบุคคลนั้นมีถิ่นที่สำนักงานแห่งใหญ่หรือที่ตั้งทำการแห่งใหญ่

มาตรา ๘ ในกรณีที่จะต้องใช้กฎหมายต่างประเทศบังคับ ถ้ามิได้พิสูจน์กฎหมายนั้นให้เป็นที่น่าพอใจแก่ศาล ให้ใช้กฎหมายภายในแห่งประเทศสยาม

มาตรา ๙ นอกจากจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นใดแห่งประเทศสยาม ความสมบูรณ์เนื่องด้วยแบบแห่งนิติกรรมย่อมเป็นไปตามกฎหมายของประเทศที่นิติกรรมนั้นได้ทำขึ้น

อย่างไรก็ดี กฎหมายของประเทศที่ทรัพย์สินตั้งอยู่ยอมใช้บังคับแก่แบบที่จำเป็นเพื่อความสมบูรณ์แห่งสัญญา เอกสาร หรือนิติกรรมอื่น ๆ เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์

ภาค ๒

สถานะและความสามารถของบุคคล

มาตรา ๑๐ ความสามารถและความไร้ความสามารถของบุคคลย่อมเป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบุคคลนั้น

แต่ถ้าคนต่างด้าวทำนิติกรรมในประเทศสยาม ซึ่งตามกฎหมายสัญชาติ คนต่างด้าวนั้นย่อมจะไร้ความสามารถหรือมีความสามารถอันจำกัดสำหรับนิติกรรมนั้น ให้ถือว่าบุคคลนั้นมีความสามารถทำนิติกรรมนั้นได้เพียงเท่าที่จะมีความสามารถตามกฎหมายสยาม ความในวรรคนี้มิใช้แก่นิติกรรมตามกฎหมายครอบครัวและกฎหมายมรดก

ในกรณีที่เป็นการนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ความสามารถของบุคคลที่จะทำนิติกรรมเช่นนั้นย่อมเป็นไปตามกฎหมายแห่งท้องถิ่นที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่

มาตรา ๑๑ ถ้าคนต่างด้าวในประเทศสยามได้ไปเสียจากภูมิสำเนาและถิ่นที่อยู่ตามเงื่อนไข ซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๕๓ และ ๕๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การที่ศาลสยามจะสั่งการให้ทำพลงตามที่จำเป็นนั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายสยาม

คำสั่งให้คนต่างด้าวดังกล่าวแล้วเป็นคนسابสูญและผลแห่งคำสั่งนั้นเท่าที่ไม่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศสยามก็ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของคนต่างด้าวนั้น

มาตรา ๑๒ เหตุที่ศาลสยามจะสั่งให้คนต่างด้าวซึ่งมีภูมิสำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในประเทศสยามอยู่ในความอนุบาล หรืออยู่ในความพิทักษ์ได้นั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบุคคลนั้นอย่างไรก็ดี มิให้ศาลสยามสั่งให้บุคคลเช่นว่านั้นอยู่ในความอนุบาล หรืออยู่ในความพิทักษ์โดยอาศัยเหตุซึ่งกฎหมายสยามมิได้ยอมให้กระทำ

ผลของการให้อยู่ในความอนุบาลหรือให้อยู่ในความพิทักษ์ดังกล่าวแล้ว ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศซึ่งศาลที่สั่งให้บุคคลเช่นว่านั้นเป็นผู้ไร้ความสามารถหรือเป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถสังกัดอยู่

ภาค ๓

หนี้

มาตรา ๑๓ ปัญหาว่าจะพึงใช้กฎหมายใดบังคับสำหรับสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญหรือผลแห่งสัญญานั้นให้วินิจฉัยตามเจตนาของคู่กรณี ในกรณีที่ไม้อาจหยั่งทราบเจตนาชัดเจนหรือโดยปริยายได้ ถ้าคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีสัญชาติอันเดียวกัน กฎหมายที่จะใช้บังคับ ก็ได้แก่กฎหมายสัญชาติอันร่วมกันแห่งคู่สัญญา ถ้าคู่สัญญาไม่มีสัญชาติอันเดียวกัน ก็ให้ใช้กฎหมายแห่งถิ่นที่สัญญานั้นได้ทำขึ้น

ถ้าสัญญานั้นได้ทำขึ้นระหว่างบุคคลซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะทาง ถิ่นที่ถือว่าสัญญานั้นได้เกิดเป็นสัญญาขึ้นคือถิ่นที่คำบอกกล่าวสนองไปถึงผู้เสนอ ถ้าไม้อาจหยั่งทราบถิ่นที่วานั้นได้ ก็ให้ใช้กฎหมายแห่งถิ่นที่จะพึงปฏิบัติตามสัญญานั้น

สัญญาย่อมไม่เป็นโมฆะ ถ้าได้ทำถูกต้องตามแบบอันกำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้บังคับแก่ผลแห่งสัญญานั้น

มาตรา ๑๔ หนี้ซึ่งเกิดจากการจัดการงานนอกสั่ง หรือลามิควรได้ ให้บังคับตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุให้เกิดหนี้นั้นได้เกิดขึ้น

มาตรา ๑๕ หนี้ซึ่งเกิดจากภาวะละเมิด ให้บังคับตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ข้อเท็จจริงซึ่งทำให้เป็นการละเมิดนั้นได้เกิดขึ้น

ความในวรรคก่อนมิใช่แก่บรรดาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ ซึ่งไม่เป็นการละเมิดตามกฎหมายสยาม

กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม ฝ่ายที่ต้องเสียหายจะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน หรือหากแก่อย่างใดไม่ได้นอกจากที่กฎหมายสยามยอมให้เรียกร้องได้

ภาค ๔

ทรัพย์สิน

มาตรา ๑๖ ให้ใช้กฎหมายแห่งดินที่ทรัพย์สินตั้งอยู่บังคับแก่สังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์

อย่างไรก็ดี ในกรณีการส่งสังหาริมทรัพย์ออกนอกประเทศ ให้ใช้กฎหมายสัญชาติของเจ้าของทรัพย์สินบังคับแก่ทรัพย์สินนั้นตั้งแต่เวลาส่งทรัพย์สินออกนอกประเทศ

มาตรา ๑๗ สังหาริมทรัพย์ใด ๆ ซึ่งได้ย้ายที่ไปในระหว่างฟ้องคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น ให้คงบังคับตามกฎหมายแห่งดินที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ในขณะยื่นฟ้อง

ภาค ๕

ครอบครัว

มาตรา ๑๘ ความสามารถที่จะทำการหมั้น หรือเพิกถอนการหมั้นให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของคู่หมั้นแต่ละฝ่าย ผลของการหมั้นให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศซึ่งศาลที่พิจารณาและพิพากษาคดีสังกัดอยู่

มาตรา ๑๙ เจือนไซแห่งการสมรสให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของคู่ภริยาแต่ละฝ่าย

มาตรา ๒๐ การสมรสซึ่งได้ทำถูกต้องตามแบบที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแห่งประเทศที่ทำการสมรสนั้น ย่อมเป็นอันสมบูรณ์

การสมรสระหว่างคนในบังคับสยาม หรือคนในบังคับสยามกับคนต่างด้าว ซึ่งได้ทำในต่างประเทศโดยถูกต้องตามแบบที่กฎหมายสยามกำหนดไว้ ย่อมเป็นอันสมบูรณ์

มาตรา ๒๑ ถ้าคู่สมรสมีสัญชาติอันเดียวกัน หรือถ้าภริยาได้มาซึ่งสัญชาติแห่งสามี โดยการสมรสความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติอันร่วมกันแห่งคู่สมรส

ในกรณีที่ภริยามิได้ได้มาซึ่งสัญชาติแห่งสามีโดยการสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติแห่งสามี

มาตรา ๒๒ ถ้ามิได้มีสัญญาก่อนสมรส ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติ

ถ้าสามีและภริยามีสัญชาติแตกต่างกัน ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติ แห่งสามี

อย่างไรก็ดี ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา ในส่วนที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งดินที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่

มาตรา ๒๓ ผลแห่งการสมรสตั้งบัญญัติไว้ในสองมาตราก่อน ย่อมไม่ถูกกระทบกระทั่งหากว่าภายหลังการสมรสคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายได้มาซึ่งสัญชาติแตกต่างกับที่มีอยู่หรือที่ได้มาขณะทำการสมรส

มาตรา ๒๔ ในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา ถ้าทำสัญญาก่อนสมรส ความสามารถที่จะทำสัญญาให้เป็นไปตามกฎหมายสัญญาชาติแห่งคู่สัญญาแต่ละฝ่าย

มาตรา ๒๕ ถ้าคู่สัญญามีสัญชาติอันเดียวกัน สิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญและผลแห่งสัญญาก่อนสมรสให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติอันร่วมกันแห่งคู่สัญญา ถ้าคู่สัญญาไม่มีสัญชาติอันเดียวกัน สิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญและผลแห่งสัญญาก่อนสมรสเช่นว่านั้นให้เป็นไปตามกฎหมายซึ่งคู่สัญญาเจตนาหรือพึงสันนิษฐานได้ว่าได้มีเจตนาที่จะยอมอยู่ใต้อำนาจแห่งกฎหมายนั้น ถ้าไม่มีเจตนาเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งประเทศที่คู่สมรสตั้งภูมิลำเนาครั้งแรกหลังจากการสมรส

อย่างไรก็ดี ในส่วนที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่

มาตรา ๒๖ การหย่าโดยความยินยอมสมบูรณ์ ถ้ากฎหมายสัญชาติแห่งสามีและภริยาทั้งสองฝ่ายยอมให้กระทำได้

มาตรา ๒๗ ศาลสยามจะไม่พิพากษาให้หย่ากัน เว้นแต่กฎหมายสัญชาติแห่งสามีและภริยาทั้งสองฝ่ายยอมให้หย่าได้

เหตุหย่า ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ยื่นฟ้องหย่า

มาตรา ๒๘ การเพิกถอนการสมรส ให้เป็นไปตามกฎหมายซึ่งใช้บังคับแก่เงื่อนไขแห่งการสมรส

อย่างไรก็ดี ความสำคัญผิด กลฉ้อฉล หรือการข่มขู่อันจะเป็นเหตุให้เพิกถอนการสมรส ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ได้กระทำการสมรส

มาตรา ๒๙ การเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติแห่งสามีของมารดาในขณะที่บุตรนั้นเกิด ถ้าหากในขณะที่กล่าวนั้น สามีได้ถึงแก่ความตายเสียแล้ว ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของสามีในขณะที่ถึงแก่ความตาย

ให้ใช้กฎหมายเช่นเดียวกับบังคับการฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร

มาตรา ๓๐ สิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดากับบุตรชอบด้วยกฎหมายให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบิดา

ในกรณีที่เกิดจากหญิงที่มีได้มีกรรมร่วมกับชาย สิทธิและหน้าที่ระหว่างมารดากับบุตร ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของมารดา

มาตรา ๓๑ การรับเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบิดา ในขณะที่รับเป็นบุตร ถ้าหากในขณะที่นั้นบิดาได้ถึงแก่ความตายเสียแล้ว ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบิดาขณะที่ถึงแก่ความตาย

มาตรา ๓๒ กรณีที่จะจัดผู้เยาว์ซึ่งไม่มีบิดามารดาใช้อำนาจปกครอง ให้อยู่ในความปกครองก็ดี หน้าที่และอำนาจของผู้ปกครองก็ดี กรณีที่ความปกครองสิ้นสุดลงก็ดี ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของผู้เยาว์ แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ อำนาจของผู้ปกครองที่จะจัดการกับทรัพย์สินเช่นว่านั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่

ส่วนผู้เยาว์ซึ่งมีสัญชาติต่างประเทศ และมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในประเทศสยามจะจัดให้อยู่ในความปกครองตามกฎหมายสยามก็ได้ถ้าปรากฏจากพฤติการณ์แห่งกรณีว่าตามองค์การและระเบียบจัดการแห่งความปกครองซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายต่างประเทศนั้นไม่เป็นอันคุ้มครองประโยชน์ได้เสียของผู้เยาว์ให้เป็นผลตามสมควรได้

มาตรา ๓๓ การถอนอำนาจปกครอง ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศ ซึ่งศาลที่สั่งถอนอำนาจปกครองสังกัดอยู่

มาตรา ๓๔ สิทธิที่จะฟ้องบุพการีเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของผู้สืบสันดาน

มาตรา ๓๕ ถ้าผู้รับบุตรบุญธรรม และบุตรบุญธรรมมีสัญชาติอันเดียวกัน การรับบุตรบุญธรรม ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบุคคลนั้น ๆ

ถ้าผู้รับบุตรบุญธรรม และบุตรบุญธรรมมีสัญชาติแตกต่างกัน ความสามารถและเงื่อนไขแห่งการรับบุตรบุญธรรม ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของคู่กรณีแต่ละฝ่าย แต่ผลแห่งการรับบุตรบุญธรรมระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของผู้รับบุตรบุญธรรม

สิทธิและหน้าที่ระหว่างบุตรบุญธรรมกับครอบครัวของตนตามกำเนิดนั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบุตรบุญธรรม

มาตรา ๓๖ หน้าที่อุปการะเลี้ยงดู ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของบุคคลซึ่งถูกเรียกร้องให้อุปการะเลี้ยงดู

อย่างไรก็ดี บุคคลผู้มีสิทธิเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูจะเรียกร้องเกินกว่าที่กฎหมายสยามอนุญาตไม่ได้

ภาค ๖

มรดก

มาตรา ๓๗ มรดกเท่าที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ให้เป็นไปตามกฎหมายแห่งถิ่นที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่

มาตรา ๓๘ ในส่วนที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ มรดกโดยสิทธิโดยธรรม หรือโดยพินัยกรรม ให้เป็นไปตามกฎหมายภูมิลำเนาของเจ้ามรดกในขณะที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย

มาตรา ๓๙ ความสามารถของบุคคลที่จะทำพินัยกรรม ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติในขณะที่ทำพินัยกรรม

มาตรา ๔๐ บุคคลจะทำพินัยกรรมตามแบบที่กฎหมายสัญชาติกำหนดไว้ก็ได้หรือจะทำตามแบบที่กฎหมายของประเทศที่ทำพินัยกรรมกำหนดไว้ก็ได้

มาตรา ๕๑ ผลและการตีความพินัยกรรมที่ตีความเสียเปล่าแห่งพินัยกรรม หรือข้อกำหนดพินัยกรรมก็ดี ให้เป็นไปตามกฎหมายภูมิลำเนาของผู้ทำพินัยกรรม ในขณะที่ผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ความตาย

มาตรา ๕๒ การเพิกถอนพินัยกรรมหรือข้อกำหนดในพินัยกรรม ให้เป็นไปตามกฎหมายภูมิลำเนาของผู้ทำพินัยกรรมในขณะที่เพิกถอนพินัยกรรม

การตกไปแห่งพินัยกรรมหรือข้อกำหนดในพินัยกรรม ให้เป็นไปตามกฎหมายภูมิลำเนาของผู้ทำพินัยกรรมในขณะที่ถึงแก่ความตาย

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

กฎกระทรวงมหาดไทย

ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๔๗๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ที่ว่าการอำเภอและกิ่งอำเภอเป็นสำนักทะเบียนตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ และให้กองทะเบียน กรมมหาดไทยเป็นสำนักทะเบียนกลาง

ข้อ ๒ ให้ผู้อำนวยการกองทะเบียน หรือหัวหน้ากองทะเบียน กรมมหาดไทยเป็นนายทะเบียนกลาง

ให้นายอำเภอ เป็นนายทะเบียน ประจำสำนักทะเบียนอำเภอ

ให้ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เป็นนายทะเบียน ประจำสำนักทะเบียนกิ่งอำเภอ

ในกรณีที่นายทะเบียนไม่อาจไปจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียนได้ ให้ปลัดอำเภอเป็นนายทะเบียนและไปดำเนินการจดทะเบียนได้

ข้อ ๓ คำร้องขอจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัวให้เป็นไปตามแบบ คร. ๑

ข้อ ๔ คำร้องขอจดทะเบียนนั้น ถ้านายทะเบียนเห็นว่าทำไม่ถูกแบบก็ตี หรือเขียนข้อความบกพร่องก็ตีหรือมีสาเหตุอันควรสงสัยว่า การมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งมาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ และมาตรา ๑๔๔๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ดี นายทะเบียนอาจเรียกผู้ร้องขอจดทะเบียนมาสอบสวนเสียก่อนที่จะรับจดทะเบียนก็ได้

ข้อ ๕ การร้องขอจดทะเบียน ในกรณีที่ผู้ร้องขอจดทะเบียนตามความในมาตรา ๑๔ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ เมื่อนายทะเบียนสอบสวนเห็นสมควรรับจดทะเบียนแล้วให้นายทะเบียนบันทึกถ้อยคำและพฤติการณ์แห่งการร้องขอนั้นไว้ในทะเบียนด้วย

*ยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๔๘๙) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘

*ยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๔๙๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘

ข้อ ๖ การจดทะเบียนการหย่า ให้นำทะเบียนบันทึกลงในทะเบียนการสมรสด้วย และถ้าการจดทะเบียนสมรสนั้น ได้ทำไว้ ณ สำนักทะเบียนแห่งอื่นก็ให้นำทะเบียนผู้รับจดทะเบียนการหย่าส่งสำเนาทะเบียนหย่านั้นไปยังนายทะเบียน ผู้รับจดทะเบียนสมรสเพื่อจะได้บันทึกไว้ในทะเบียนสมรสเป็นสำคัญ

ข้อ ๗ การจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรม ให้นำข้อ ๖ แห่งกฎนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๘ การบันทึกทุกอย่าง ให้นำทะเบียนบันทึกเหตุผลแล้วลงวัน เดือน ปี และลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญทุกครั้ง

ข้อ ๙ การจดทะเบียนและการบันทึกทุกอย่างให้นำทะเบียนคัดสำเนาส่งสำนักทะเบียนกลาง

*ข้อ ๑๐ ผู้มีส่วนได้เสียอาจจะขอจดทะเบียน ณ สำนักทะเบียนที่รับจดทะเบียนไว้หรือสำนักทะเบียนกลางได้โดยไม่เสียค่าธรรมเนียม และถ้าจะขอสำเนาให้นำทะเบียนคัดสำเนา ลงลายมือชื่อรับรองให้ โดยคิดค่าธรรมเนียมฉบับละสิบบาท

*ข้อ ๑๑ ผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำขอต่อนายทะเบียนใดๆ เพื่อขอให้สอบถามนายทะเบียนกลางได้ แต่คำขอนั้นต้องทำตามแบบที่สำนักทะเบียนกลางได้จัดพิมพ์ขึ้น และต้องเสียค่าธรรมเนียมรายละสิบบาท เมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมต่อนายทะเบียนต้นทางแล้ว จึงให้นำทะเบียนรับคำขอนั้นส่งไปยังนายทะเบียนกลางโดยเร็ว

*ข้อ ๑๒ ถ้านายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนการรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนโดยมิใช่ชื่อ ให้นำทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละสองร้อยบาท โดยให้ผู้ขอจัดพาหนะให้ ถ้าผู้ขอไม่จัดพาหนะให้ ผู้ขอต้องชดใช้ค่าพาหนะให้แก่นายทะเบียนตามสมควร ทั้งนี้วันแต่

(๑) การจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่สมรส ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้มิขึ้นให้นำทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละยี่สิบบาท

(๒) การจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนการรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกล เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนเป็นส่วนรวม ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติให้ทำให้นำทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละหนึ่งบาท

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘

ธำรงนาวาสวัสดิ์

รักษาการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

*ยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติมใหม่ โดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๑

*ยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติมใหม่ โดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘

กฎกระทรวงมหาดไทย

ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกรณียื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกันนั้น เมื่อนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนสมรสไว้แล้ว ให้ออกใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนนั้นแก่ก้นัน เพื่อส่งมอบให้คู่สมรสฝ่ายละฉบับ

ข้อ ๒ ให้อยกเลิกความในข้อ ๑๐ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๐ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอาจจะขอจดทะเบียน ณ สำนักทะเบียนที่รับจดทะเบียนไว้ หรือสำนักทะเบียนกลางได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม และถ้าจะขอสำเนา ก็ให้นายทะเบียนคัดสำเนาลงลายมือชื่อรับรองให้ โดยคิดค่าธรรมเนียมฉบับละหนึ่งบาท”

ข้อ ๓ ให้อยกเลิกความในข้อ ๑๑ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๑ ผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนใดๆ เพื่อขอให้สอบถาม นายทะเบียนกลางก็ได้แต่คำขอนั้นต้องทำตามแบบที่สำนักทะเบียนกลางได้จัดพิมพ์ขึ้น และต้องเสียค่าธรรมเนียมรวมละสองบาท เมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมต่อนายทะเบียนต้นทางแล้ว จึงให้นายทะเบียนรับคำขอนั้นส่งไปยังนายทะเบียนกลางโดยเร็ว”

ข้อ ๔ ยกเลิกตามความในข้อ ๑๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๒ ถ้ามีผู้ขอให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนการรับรองบุตร นอกสำนักทะเบียน ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละเอียด ส่วนพาหนะให้ผู้ขอจัดหาให้ต่างหาก”

ข้อ ๕ ให้ออกเลิกแบบ คร.๑ คร.๕ คร.๙ คร.๑๓ คร.๑๖ ทั่วยกกระทรวงมหาดไทย ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๔ และให้ใช้แบบ คร.๑ คร.๕ คร.๙ คร.๑๓ คร.๑๖ ทั่วยกฉบับนี้แทน

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๑

เซวงศักดิ์สงคราม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ลงนามแทน

กฎกระทรวงมหาดไทย

ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว
พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๓)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว
พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติ
จดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๔๗๘ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติม
โดยกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘
(ฉบับที่ ๒) และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๒ ถ้านายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนัก
ทะเบียนโดยมีผู้ขอให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละเอียด ส่วนพาหนะให้ผู้ขอจัดทำให้
ต่างหากเว้นแต่การจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่สมรสซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุมัติ
ให้มีขึ้น ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละเอียดหนึ่งบาท”

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๙๖

ม. พรหมโยธี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕)

ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๕๖๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๕๖๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๕๖๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๒ ให้ผู้อำนวยการกองทะเบียน หรือหัวหน้ากองทะเบียน กรมมหาดไทย เป็นนายทะเบียนกลาง

ให้นายอำเภอ เป็นนายทะเบียน ประจำสำนักทะเบียนอำเภอ

ให้ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เป็นนายทะเบียน ประจำสำนักทะเบียนกิ่งอำเภอ

ในกรณีที่นายทะเบียนไม่อาจไปจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียนได้ ให้ปลัดอำเภอเป็นนายทะเบียนและไปดำเนินการจดทะเบียนได้”

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๓)

ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๔๗๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๐ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒) และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๐ ผู้มีส่วนได้เสียอาจขอลูกทะเบียน ณ สำนักทะเบียนที่รับจดทะเบียนไว้ หรือสำนักทะเบียนกลางได้โดยไม่เสียค่าธรรมเนียม และถ้าจะขอสำเนาให้นายทะเบียนคัดสำเนาลงลายมือชื่อรับรองให้ โดยคิดค่าธรรมเนียมฉบับละสิบบาท”

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๑ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒) และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๑ ผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำขอต่อนายทะเบียนใดๆ เพื่อขอให้สอบถามนายทะเบียนกลางได้ แต่คำขอนั้นต้องทำตามแบบที่สำนักทะเบียนกลางได้จัดพิมพ์ขึ้น และต้องเสียค่าธรรมเนียมรายละเอียดสิบบาท เมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมต่อนายทะเบียนต้นทางแล้ว จึงให้นายทะเบียนรับคำขอนั้นส่งไปยังนายทะเบียนกลางโดยเร็ว”

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๓) และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๒ ถ้านายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรสหรือจดทะเบียนการรับรองบุตรนอก
สำนักทะเบียนโดยมีผู้ขอให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละเอียดหนึ่งร้อยบาท ส่วนพาหนะให้
ผู้ขอจัดให้ต่างหากเว้นแต่การจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
อนุมัติให้มีขึ้นให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละเอียดสิบบาท”

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๓

พลเอก ป. จารุเสถียร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๒๒)

ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๕๗๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๕๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๕๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๕๗๘ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๒ ถ้านายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนการรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนโดยมีผู้ขอ ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละเอียดสองร้อยบาท โดยให้ผู้อยู่จัดพาหนะให้ถ้าผู้ขอไม่จัดพาหนะให้ผู้อยู่ต้องชดใช้ค่าพาหนะให้แก่นายทะเบียนตามสมควรทั้งนี้เว้นแต่

(๑) การจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่สมรส ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้มีขึ้นให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละเอียด

(๒) การจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนการรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกล เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนเป็นส่วนรวม ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติให้ทำได้ ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละเอียดหนึ่งบาท”

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๒

พลเอก เล็ก นวมมาลี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๘)

ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๕๓๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๕๓๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ให้ยกเลิกแบบ คร. ๕ ห้ายกกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๕๓๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๕๓๘ (ฉบับที่ ๒) และให้ใช้แบบ คร. ๕ ห้ายกกฎกระทรวงนี้แทน

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

นายบรรหาร ศิลปอาชา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๕๑)

ออกตามความใน “พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘”

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๓ คำร้องขอจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัวให้เป็นไปตามแบบ คร.๑”

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกแบบ คร. ๑ คร. ๙ คร. ๑๓ และ คร. ๑๖ ท้ายกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒) และแบบ คร. ๕ ท้ายกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้แบบ คร. ๑ ท้ายกฎกระทรวงนี้แทน

ข้อ ๓ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑

พลตรี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กฎกระทรวงการต่างประเทศ

ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๔๗๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ เพื่อประโยชน์แก่การจดทะเบียนในเมืองต่างประเทศ ให้ที่ทำการสถานทูตหรือสถานกงสุลสยามเป็นสำนักทะเบียนตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๔

ข้อ ๒ ให้เจ้าพนักงานทูต หรือกงสุลสยามเป็นนายทะเบียน ประจำสำนักทะเบียน ณ ที่ทำการสถานทูตหรือสถานกงสุลสยามนั้น

ข้อ ๓ คำร้องขอจดทะเบียนสมรสให้ทำตามแบบ ก.

คำร้องขอจดทะเบียนการหย่าให้ทำตามแบบ ข.

คำร้องขอจดทะเบียนการรับรองบุตรให้ทำตามแบบ ค.

คำร้องขอจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมให้ทำตามแบบ ง.

คำร้องขอจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรมให้ทำตามแบบ จ.

ข้อ ๔ คำร้องขอจดทะเบียนนั้น ถ้านายทะเบียนเห็นว่าทำไม่ถูกแบบก็ดี หรือเขียนข้อความบกพร่องก็ดี หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าทำมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งมาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ และมาตรา ๑๔๔๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ดี นายทะเบียนอาจเรียกผู้ร้องขอจดทะเบียนมาสอบสวนเสียก่อนที่จะรับจดทะเบียนก็ได้

ข้อ ๕ การร้องขอจดทะเบียนในกรณีที่มีผู้ร้องขอจดทะเบียนตามความในมาตรา ๑๔วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๔ เมื่อนายทะเบียนสอบสวนเห็นสมควรรับจดทะเบียนแล้ว ให้นายทะเบียนบันทึกถ้อยคำและพฤติการณ์แห่งการขอนั้นไว้ในทะเบียนด้วย

ข้อ ๖ การจดทะเบียนหย่า ให้นำทะเบียนบันทึกลงในทะเบียนสมรสด้วย และถ้าการจดทะเบียนสมรสได้กระทำไว้ ณ สำนักทะเบียนอื่นก็ให้นำทะเบียนผู้รับจดทะเบียนการหย่าส่งสำเนาทะเบียนหย่านั้น ไปยังนายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนสมรสเพื่อจะได้บันทึกไว้ในทะเบียนสมรสเป็นสำคัญ

ข้อ ๗ การจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรมให้นำข้อ ๖ แห่งกฎนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๘ การบันทึกทุกอย่าง ให้นำทะเบียนบันทึกเหตุผล แล้วลงวัน เดือน ปี และลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญทุกครั้ง

ข้อ ๙ การจดทะเบียนและการบันทึกทุกอย่าง ให้นำทะเบียนคัดสำเนาซึ่งได้รับรองถูกต้องแล้วส่งไปยังกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อส่งต่อไปยังกระทรวงมหาดไทย

ข้อ ๑๐ ผู้มีส่วนได้เสียอาจจะขอลดทะเบียน ณ สำนักทะเบียนที่รับจดทะเบียนไว้ตามสถานทูตและสถานกงสุลต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม และถ้าจะขอสำเนาให้นำทะเบียนคัดสำเนาลงลายมือชื่อรับรองให้ โดยคิดค่าธรรมเนียมฉบับละสองบาท ตามอัตราแลกเปลี่ยน ณ สถานที่และในเวลาที่ใช้เงิน

ข้อ ๑๑ ผู้มีส่วนได้เสียที่อยู่ในต่างประเทศอาจจะยื่นคำขอต่อนายทะเบียนเพื่อขอทราบข้อความใดจากทะเบียนของสำนักทะเบียนกลางก็ได้ แต่คำขอนั้นต้องทำตามแบบที่สำนักทะเบียนกลางได้จัดพิมพ์ขึ้นและต้องเสียค่าธรรมเนียมรายละเอียด ตามอัตราแลกเปลี่ยน ณ สถานที่และในเวลาที่ใช้เงิน เมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมต่อนายทะเบียนต้นทางแล้ว จึงให้นำทะเบียนฉบับคำขอนั้นส่งไปยังกระทรวงการต่างประเทศเพื่อส่งต่อไปยังกระทรวงมหาดไทยโดยเร็ว

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๑๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘

พระยาศรีเสนา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๓)

ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

พ.ศ. ๒๕๒๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ และมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๓ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

(๒) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

(๓) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

(๔) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

(๕) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

(๖) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

(๗) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

หมวด ๑ องค์การสวัสดิภาพเด็ก

ข้อ ๒ องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่ออธิบดี ณ ศูนย์อำนาจการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามแบบ บธ. ๑ ทักขกฎกระทรวงนี้ พร้อมด้วยเอกสารและหลักฐานดังต่อไปนี้

- (๑) สำเนาหนังสือจัดตั้ง ข้อบังคับ และวัตถุประสงค์ขององค์การสวัสดิภาพเด็ก
- (๒) หลักฐานแสดงว่าผู้ยื่นคำขอเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนองค์การสวัสดิภาพเด็ก
- (๓) แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์เด็กและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรับเด็ก

เป็นบุตรบุญธรรมขององค์การสวัสดิภาพเด็ก

- (๔) เอกสารแสดงฐานะทางการเงินขององค์การสวัสดิภาพเด็กย้อนหลังไปไม่เกินหกเดือน
- (๕) เอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับผู้มีอำนาจกระทำการแทนองค์การสวัสดิภาพเด็กและ
- (๖) เอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับผู้รับผิดชอบบริหารงานประจำ

สำหรับองค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ในต่างประเทศ นอกจากจะต้องจัดส่งเอกสารและหลักฐานตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) แล้ว ให้จัดส่งเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับองค์การสวัสดิภาพเด็กของต่างประเทศที่มีอำนาจกระทำการแทนองค์การสวัสดิภาพเด็กของประเทศไทย ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าองค์การสวัสดิภาพเด็กของต่างประเทศนั้นได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของประเทศนั้น ให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศ และมีอำนาจกระทำการแทนองค์การสวัสดิภาพเด็กของประเทศไทย เพื่อประกอบการขอรับใบอนุญาตด้วย

ข้อ ๓ องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ขององค์การสวัสดิภาพเด็กดังต่อไปนี้

(๑) ผู้รับผิดชอบบริหารงานประจำ ซึ่งมีประสบการณ์ในงานสงเคราะห์เด็กและครอบครัวมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และ

(๒) เจ้าหน้าที่สวัสดิภาพเด็ก ซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าในวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ จิตวิทยา หรือสังคมวิทยา ทำหน้าที่พิจารณาประเมินความเหมาะสมของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม และผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และพิจารณาเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ข้อ ๔ เมื่อได้รับคำขอรับใบอนุญาตพร้อมเอกสารและหลักฐานตามข้อ ๒ แล้ว ให้ผู้อำนวยการศูนย์อำนาจการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารและหลักฐานดังกล่าวแล้วส่งคำขอรับใบอนุญาต เอกสารและหลักฐาน พร้อมทั้งความเห็นของผู้ผู้อำนวยการศูนย์อำนาจการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไปให้อธิบดีภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ได้รับคำขอรับใบอนุญาตพร้อมเอกสารและหลักฐานที่ครบถ้วนถูกต้อง

ข้อ ๕ เมื่ออธิบดีพิจารณาเห็นสมควรอนุญาตให้ออกใบอนุญาตให้องค์การสวัสดิภาพเด็กดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ตามแบบ บธ. ๒ ท้ายกฎกระทรวงนี้
ใบอนุญาตให้ใช้ได้จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ของปีที่ออกใบอนุญาต
การต่ออายุใบอนุญาตให้ยื่นคำขอต่ออธิบดีก่อนวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน
ตามแบบ บธ. ๓ ท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๖ องค์กรสวัสดิภาพเด็กต้องจัดให้มีการบริการดังต่อไปนี้

(๑) การแนะแนวและให้คำปรึกษาแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลผู้มีอำนาจ
ให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

(๒) การคัดเลือก ประเมิน และทำรายงานการศึกษาสภาพครอบครัวของผู้รับเด็ก
เป็นบุตรบุญธรรม และ

(๓) การควบคุมและรายงานผลการทดลองเลี้ยงดูเด็ก

ข้อ ๗ องค์กรสวัสดิภาพเด็กต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมให้มีจำนวน
เพียงพอ ในการดำเนินงานตามที่อธิบดีกำหนด และปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และวิธีปฏิบัติ
เกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมกำหนด

ข้อ ๘ ใบอนุญาตให้องค์การสวัสดิภาพเด็กดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็น
บุตรบุญธรรมต้องแสดงไว้ ณ ที่เปิดเผยให้เห็นได้ง่ายภายในสำนักงานขององค์กรสวัสดิภาพเด็ก

ข้อ ๙ ในกรณีที่องค์กรสวัสดิภาพเด็กได้ย้ายสำนักงานหรือเปลี่ยนแปลงผู้บริหารผิชอบ
บริหารงานประจำ ให้องค์การสวัสดิภาพเด็กนั้นแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีทราบภายในสิบห้าวัน
นับแต่วันย้ายสำนักงาน หรือเปลี่ยนแปลงผู้บริหารผิชอบบริหารงานประจำ

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่องค์กรสวัสดิภาพเด็กได้เปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ แผนการดำเนินงาน
เกี่ยวกับการสงเคราะห์เด็ก และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ผู้มีอำนาจ
กระทำการแทนองค์กรสวัสดิภาพเด็กหรือองค์การบริหารสวัสดิภาพเด็กของต่างประเทศ
ซึ่งมีอำนาจกระทำการแทนองค์กรสวัสดิภาพเด็กของประเทศไทย ให้องค์การสวัสดิภาพเด็กนั้น
แจ้งเป็นหนังสือพร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานให้อธิบดีทราบภายในสามสิบวันนับแต่วัน
เปลี่ยนแปลง

หมวด ๒

การขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในประเทศไทย

ข้อ ๑๑ ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร
ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดี ณ ศูนย์อำนวยความสะดวกรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอรับเด็ก
เป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่น ให้ยื่นคำขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ณ สำนักงาน
ประชาสงเคราะห์จังหวัดที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ โดยให้ยื่นพร้อมหนังสือแสดงความ
ยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และต้องแนบเอกสาร
และหลักฐานเกี่ยวกับผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมดังต่อไปนี้มาประกอบการพิจารณาด้วย

(๑) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรอื่นที่ใช้แทนบัตรประจำตัวประชาชน

(๒) สำเนาทะเบียนบ้าน

(๓) สำเนาทะเบียนสมรสหรือทะเบียนหย่า (ถ้ามี)

(๔) ใบรับรองแพทย์ซึ่งแสดงว่ามีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์

(๕) รูปถ่ายของผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและคู่สมรส (ถ้ามี) ขนาด ๔.๕ x ๖ เซนติเมตร ซึ่งถ่ายมาแล้วไม่เกินหกเดือน จำนวนคนละสองรูป และ

(๖) หนังสือแสดงความยินยอมของคู่สมรสหรือคำสั่งอนุญาตของศาลแทนการให้ความยินยอมของคู่สมรส (ถ้ามี)

คำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและหนังสือแสดงความยินยอมตามความในวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบ บธ. ๔ และแบบ บธ. ๖ ท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาในต่างประเทศ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย แต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย และมีระยะเวลาสำหรับการทดลองเลี้ยงดูในประเทศไทยไม่น้อยกว่าหกเดือน ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดี ณ ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมโดยให้ยื่นพร้อมหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และต้องแนบเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมดังต่อไปนี้ประกอบด้วย

(๑) สำเนาหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง สำเนาใบสำคัญประจำตัวคนต่างตัวหรือใบสำคัญถิ่นที่อยู่

(๒) สำเนาทะเบียนสมรสหรือทะเบียนหย่า (ถ้ามี)

(๓) ใบรับรองแพทย์ซึ่งแสดงว่ามีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์

(๔) เอกสารรับรองการทำงานและรายได้

(๕) เอกสารรับรองการเงินย้อนหลังไปไม่เกินหกเดือน

(๖) เอกสารรับรองทรัพย์สิน

(๗) รูปถ่ายของผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและคู่สมรส (ถ้ามี) ขนาด ๔.๕ x ๖ เซนติเมตร ซึ่งถ่ายมาแล้วไม่เกินหกเดือน จำนวนคนละสี่รูป

(๘) เอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาซึ่งรับรองว่าผู้นั้นสามารถรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ตามกฎหมายของประเทศนั้น

(๙) เอกสารจากหน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนา ซึ่งรับรองว่าการนำเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเข้าประเทศสามารถกระทำได้ตามกฎหมายของประเทศนั้น

(๑๐) หนังสือแสดงความยินยอมของคู่สมรสหรือคำสั่งอนุญาตของศาลแทนการให้ความยินยอมของคู่สมรส (ถ้ามี)

(๑๑) สำเนาใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว และ

(๑๒) เอกสารรับรองความประพฤติและความเหมาะสมทั่วไปของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจากผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยสองคน

เอกสารตาม (๑) ถึง (๑๐) จะต้องได้รับการรับรองโดยสถานทูตหรือสถานกงสุลของประเทศที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนา

คำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและหนังสือแสดงความยินยอมตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามแบบ บธ. ๕ และ บธ. ๖ ทั่วยกกระทาวงนี้

ข้อ ๑๓ ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ครั้งละหนึ่งคน เว้นแต่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า หรืออาของเด็กหรือเด็กนั้นเป็นบุตรหรือบุตรบุญธรรมของคู่สมรสของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม หรือเด็กนั้นเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน

การยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ยื่นคำขอไว้แล้วจะกระทำได้เมื่อได้รับอนุมัติให้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามคำขอครั้งก่อนแล้ว

ข้อ ๑๔ เมื่อได้รับคำขอตามข้อ ๑๑ หรือข้อ ๑๒ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และความเหมาะสมของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม แล้วเสนอต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อมีคำสั่งว่าสมควรจะให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนำเด็กไปทศสองเลี้ยงดูหรือไม่

ในกรณีที่เด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้ถูกทอดทิ้งและอยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์เด็กตามกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์และคุ้มครองเด็กหรือมิได้ถูกทอดทิ้ง แต่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของสถานสงเคราะห์เด็กดังกล่าว โดยบิดาและมารดา หรือบิดาหรือมารดาในกรณีที่มารดาหรือบิดาคนใดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครอง ทำหนังสือมอบอำนาจให้สถานสงเคราะห์เด็กดังกล่าวเป็นผู้มีอำนาจให้ความยินยอมให้การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแทนคนให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอต่ออธิบดีเพื่อมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะได้มีการยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ณ ที่องค์ใด

หมวด ๓

การขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศ

ข้อ ๑๕ ในกรณีที่อยู่ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาในต่างประเทศซึ่งมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดี ณ ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามแบบ บธ. ๕ ท้ายกฎกระทรวงนี้ พร้อมด้วยเอกสารและหลักฐานตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑๒ ซึ่งต้องได้รับการรับรองจากสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทยในประเทศนั้น และเอกสารตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑๗ ด้วย

การยื่นคำขอตามวรรคหนึ่งอาจยื่นผ่านสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทยในประเทศที่ผู้ยื่นมีภูมิลำเนา หรือยื่นผ่านหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือได้รับมอบหมายจากรัฐบาลของประเทศที่ผู้ยื่นมีภูมิลำเนาหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กของประเทศนั้นซึ่งได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของประเทศดังกล่าวให้ดำเนินการ เพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศก็ได้

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่อยู่ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาในต่างประเทศซึ่งมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย แต่ไปมีถิ่นที่อยู่ในประเทศอื่นซึ่งมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย และจะมีระยะเวลาสำหรับการทดลองเลี้ยงดูในประเทศที่มีถิ่นที่อยู่ไม่น้อยกว่าหกเดือน ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดี ณ ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ตามแบบ บธ. ๕ ท้ายกฎกระทรวงนี้ พร้อมด้วยเอกสารและหลักฐานตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑๒ ซึ่งต้องได้รับการรับรองจากสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทยในประเทศที่มีถิ่นที่อยู่นั้น และเอกสารตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑๔ ด้วย

การยื่นคำขอตามวรรคหนึ่งอาจยื่นผ่านสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทยในประเทศที่ผู้ยื่นมีถิ่นที่อยู่ หรือยื่นผ่านหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือได้รับมอบหมายจากรัฐบาลของประเทศที่ผู้ยื่นมีถิ่นที่อยู่หรือองค์การสวัสดิภาพเด็กของประเทศนั้น ซึ่งได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของประเทศดังกล่าวให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศก็ได้

ข้อ ๑๗ การยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามข้อ ๑๕ ต้องมีเอกสารดังต่อไปนี้จากหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือได้รับมอบหมายจากรัฐบาลของประเทศที่ผู้ยื่นมีภูมิลำเนา หรือองค์การสวัสดิภาพเด็กของประเทศนั้นซึ่งได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของประเทศดังกล่าวให้ดำเนินการ เพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศ

(๑) เอกสารรับรองว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีคุณสมบัติและความเหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

(๒) เอกสารรับรองว่าจะทำการควบคุมการทดลองเลี้ยงดูเด็กและส่งรายงานผลการทดลองเลี้ยงดูเด็กให้อธิบดีทราบทุกระยะเวลาสองเดือน และ

(๓) รายงานการศึกษาเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และครอบครัวของผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ข้อ ๑๘ การยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามข้อ ๑๖ นอกจากต้องมีเอกสารตามที่ระบุในข้อ ๑๗ (๑) (๒) และ (๓) จากหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือได้รับมอบหมายจากรัฐบาลของประเทศที่ผู้ยื่นมีถิ่นที่อยู่ หรือองค์การสวัสดิภาพเด็กของประเทศนั้นซึ่งได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของประเทศดังกล่าวให้ดำเนินการ เพื่อมีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศแล้ว ยังต้องมีหนังสือรับรองถิ่นที่อยู่ของผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและหนังสือรับรองว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีระยะเวลาการทดลองเลี้ยงดูเด็กในประเทศนั้นไม่น้อยกว่าหกเดือนจากหน่วยงานที่รับผิดชอบของประเทศที่ผู้ยื่นมีถิ่นที่อยู่

ข้อ ๑๙ ให้นำความในข้อ ๑๓ มาใช้บังคับกับการขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศโดยอนุโลม

ข้อ ๒๐ เมื่อได้รับคำขอตามข้อ ๑๕ และข้อ ๑๖ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และความเหมาะสมของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม แล้วเสนอต่ออธิบดีเพื่อมีคำสั่งว่าจะสมควรให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูหรือไม่

เมื่ออธิบดีมีคำสั่งให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูแล้วให้อธิบดีเสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมพาหรือจัดส่งเด็กออกไปนอกราชอาณาจักร เพื่อวัตถุประสงค์ให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

หมวด ๔

การทดลองเลี้ยงดูเด็ก

ข้อ ๒๑ การรับเด็กไปทดลองเลี้ยงดู ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) การขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในประเทศไทย

(ก) ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่มีคู่สมรส ผู้ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องมารับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูด้วยตนเอง

(ข) ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีคู่สมรสผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและคู่สมรสต้องมารับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูด้วยตนเองเว้นแต่คู่สมรสไม่สามารถมารับเด็กได้ ในกรณีนี้ให้คู่สมรสมีหนังสือแจ้งเหตุผลที่ไม่สามารถมารับเด็กได้ เพื่อให้อธิบดีพิจารณาอนุญาต

(๒) การขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศ ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและคู่สมรส แล้วแต่กรณี ต้องนำรับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูด้วยตนเองเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีตามที่คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเสนอในกรณีดังต่อไปนี้

(ก) เด็กนั้นได้เดินทางไปยังประเทศที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาหรือมีถิ่นที่อยู่โดยชอบด้วยกฎหมายแล้วเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือน

(ข) ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเคยได้รับอนุมัติให้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมาก่อนแล้ว และในการขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมครั้งหลังนี้ ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีเหตุจำเป็นอันสมควรที่ไม่สามารถมารับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูได้โดยทำเป็นหนังสือต่ออธิบดี พร้อมทั้งแสดงความจำนงว่าจะออกค่าใช้จ่ายสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่และเด็กเพื่อนำเด็กนั้นไปส่งยังประเทศที่ผู้รับมีภูมิลำเนาหรือมีถิ่นที่อยู่

ข้อ ๒๒ การทดลองเลี้ยงดูเด็กต้องมีระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนนับแต่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้รับมอบเด็กเข้าอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู

ข้อ ๒๓ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดูเด็ก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การสวัสดิภาพเด็กไปเยี่ยมเด็กและครอบครัวที่ได้อุปการะเลี้ยงดูเด็ก เพื่อสังเกตสภาพความเป็นอยู่ สุขภาพร่างกายและจิตใจของเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก แล้วรายงานผลการทดลองเลี้ยงดูเด็กต่ออธิบดี หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ทุกระยะเวลาสองเดือน

ในกรณีที่เป็นการทดลองเลี้ยงดูเด็กในต่างประเทศ ให้หน่วยงานหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กซึ่งระบุไว้ในเอกสารตามข้อ ๑๗ (๒) หรือข้อ ๑๘ เป็นผู้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง โดยให้รายงานผลการทดลองเลี้ยงดูเด็กต่ออธิบดีทุกระยะเวลาสองเดือน

ข้อ ๒๔ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดูเด็ก หากผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะย้ายที่อยู่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การสวัสดิภาพเด็กทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน เว้นแต่การย้ายที่อยู่ในกรณีฉุกเฉินซึ่งไม่อาจแจ้งล่วงหน้าได้ ให้แจ้งเป็นหนังสือภายในเจ็ดวันนับแต่วันย้าย

ในกรณีที่เป็นการทดลองเลี้ยงดูเด็กในต่างประเทศให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมซึ่งจะย้ายที่อยู่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้หน่วยงานหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กซึ่งระบุไว้ในเอกสารตามข้อ ๑๗ (๒) หรือข้อ ๑๘ ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบวัน เว้นแต่การย้ายที่อยู่ในกรณีฉุกเฉินซึ่งไม่อาจแจ้งล่วงหน้าได้ ให้แจ้งเป็นหนังสือภายในเจ็ดวันนับแต่วันย้ายและให้หน่วยงานหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กดังกล่าวแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีทราบโดยเร็ว

ข้อ ๒๕ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดูเด็ก หากผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามข้อ ๑๑ หรือ ข้อ ๑๒ มีเหตุจำเป็นต้องนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูนอกราชอาณาจักร ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดี และเมื่ออธิบดีเห็นสมควรให้มีการนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูนอกราชอาณาจักร ให้อธิบดีเสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมพาหรือจัดส่งเด็กออกไปนอกราชอาณาจักร เพื่อวัตถุประสงค์ให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดูเด็กในต่างประเทศ หากผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามข้อ ๑๕ และข้อ ๑๖ มีเหตุจำเป็นต้องนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูในประเทศอื่นที่ไม่ใช่ประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนา หรือประเทศที่ผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ แล้วแต่กรณี ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดี ณ ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูในประเทศอื่นนั้น โดยอาจยื่นผ่านหน่วยงานหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กตามข้อ ๑๕ วรรคสอง หรือข้อ ๑๖ วรรคสอง แล้วแต่กรณี

ข้อ ๒๖ เมื่อได้มีการทดลองเลี้ยงดูเด็กครบระยะเวลาหกเดือนแล้ว ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เห็นว่าผลของการเลี้ยงดูเด็กเป็นที่น่าพอใจ ให้เสนอต่อคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือคณะอนุกรรมการตามที่คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบหมาย เพื่อพิจารณาอนุมัติให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไปดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัวต่อไป แต่ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เห็นว่าผลของการทดลองเลี้ยงดูเด็กยังไม่เป็นที่น่าพอใจ อาจสั่งให้ขยายระยะเวลาการทดลองเลี้ยงดูเด็กออกไปอีกไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินหกเดือน

ในกรณีที่เป็นการทดลองเลี้ยงดูเด็กในต่างประเทศให้ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมติดตามผลการทดลองเลี้ยงดูเด็กจนกว่าจะครบระยะเวลาตามที่อธิบดีกำหนด และให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้อบังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๒๗ ให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมดังต่อไปนี้ได้รับยกเว้นไม่ต้องทำการทดลองเลี้ยงดูเด็ก

(๑) ผู้ซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตทางฝ่ายบิดาของเด็กที่ผู้นั้นจะขอรับเป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่ ทวด ปู่ ย่า ลุง ป้า หรืออาของเด็ก ในกรณีที่บิดามารดาของเด็กไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน และบิดาของเด็กไม่ได้จดทะเบียนรับรองบุตร

(๒) ผู้ซึ่งเป็นคู่สมรสของญาติสืบสายโลหิตทางฝ่ายบิดาหรือมารดาของเด็กซึ่งคู่สมรสนี้ได้จดทะเบียนสมรสมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือจดทะเบียนสมรสไม่น้อยกว่าหกเดือน แต่เด็กเคยอยู่ร่วมกับคู่สมรสดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ในกรณีที่ญาติสืบสายโลหิตดังกล่าวได้ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมด้วย

(๓) ผู้ซึ่งขอรับบุตรหรือบุตรบุญธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเป็นบุตรบุญธรรม และคู่สมรสนี้ได้จดทะเบียนสมรสมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือจดทะเบียนสมรสไม่น้อยกว่าหกเดือน แต่เด็กเคยอยู่ร่วมกับคู่สมรสดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

(๔) ผู้ได้รับอนุญาตจากกรมประชาสงเคราะห์ให้อุปการะเลี้ยงดูเด็กที่ถูกทอดทิ้งแบบ ครอบครัวอุปถัมภ์ และได้อุปการะเลี้ยงดูเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมนั้นมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีโดยผลการเลี้ยงดูเป็นที่น่าพอใจ

(๕) ผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็กที่ถูกทอดทิ้งไว้กับตน โดยได้อุปการะเลี้ยงดูเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมนั้นมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และศาลได้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมของบิดามารดาในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว

ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

พลตำรวจเอก ประชา พรหมนอก

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

หมายเหตุ : - เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากการกำหนดให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งมีภูมิลำเนาในต่างประเทศและมิได้มีสัญชาติไทยต้องเป็นผู้ซึ่งมีคู่สมรสด้วย ทำให้เด็กจำนวนมากขาดโอกาสที่จะได้รับบุตรบุญธรรม สมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดยให้บุคคลดังกล่าว แม้จะไม่มีคู่สมรสก็สามารถยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูนอกราชอาณาจักรได้ และโดยที่เป็นการสมควรเพิ่มเติมข้อยกเว้นการทดลองเลี้ยงดูเด็กสำหรับบุคคลบางประเภทที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็กมาก่อนหรือมีความเหมาะสมที่จะรับเด็กนั้นเป็นบุตรบุญธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเรื่องการอนุญาตให้องค์การสวัสดิภาพเด็กดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ใช้มานานแล้วสมควรปรับปรุงให้ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวง

(พ.ศ. ๒๕๐๔)

ออกตามความในพระราชบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอ

พ.ศ. ๒๕๐๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอ พ.ศ. ๒๕๐๓ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้
ค่าธรรมเนียมอำเภอให้เรียกเก็บตามอัตราไว้ดังต่อไปนี้

๑. ค่าธรรมเนียมทำสัญญา

(๑) สัญญาที่มีทุนทรัพย์	
หนึ่งร้อยบาทแรกหรือต่ำกว่า	๕.๐๐ บาท
หนึ่งร้อยบาทหลังหรือเศษของ	
หนึ่งร้อย ร้อยละ	๑.๐๐ บาท
แต่ฉบับหนึ่งไม่เกิน	๕๐๐.๐๐ บาท
(๒) สัญญาที่ไม่มีทุนทรัพย์ ฉบับละ	๑๐.๐๐ บาท
(๓) คู่ฉบับหนังสือสัญญาตาม (๑) หรือ (๒)	
ให้เรียกเก็บอัตราแต่ไม่เกินหนึ่งร้อยบาท	

๒. ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนนิติกรรม

ทรัพย์สิทธิ นิติกรรม ครั้งละ ๑๐.๐๐ บาท

๓. ค่าธรรมเนียมสลักหลังเปลี่ยนแปลงข้อความในสัญญา

(๑) ไม่เพิ่มทุนทรัพย์ ครั้งละ	๕.๐๐ บาท
(๒) เพิ่มทุนทรัพย์ครั้งหนึ่ง ๆ ให้คิดค่าธรรมเนียม	
ตามทุนทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ ๑ (๑) และ (๓)	

๔. ค่าธรรมเนียมตราสิน (ไม่ใช่คดีอาญา)

(๑) คำทำตราสิน	๑๐.๐๐ บาท
(๒) คำคัดสำเนาตราสิน	๕.๐๐ บาท

๕. ค่าธรรมเนียมชั้นสูตร (ไม่ใช่คดีอาญา)

(๑) ค่าทำชั้นสูตร	๑๐.๐๐ บาท
(๒) ค่าคัดสำเนาชั้นสูตร	๕.๐๐ บาท

๖. ค่าธรรมเนียมอายุัดทรัพย์สิน (ไม่ใช่คดีอาญา)

(๑) ค่าอายุัดทรัพย์สิน	๑๐.๐๐ บาท
(๒) ค่าคัดสำเนาอายุัดทรัพย์สิน	๕.๐๐ บาท

๗. ค่าธรรมเนียมเบ็ดเตล็ด

(๑) ค่าตรวจค้นดูทะเบียนหรือเอกสารอย่างใด
ซึ่งไม่มีอัตราไว้โดยเฉพาะ ครั้งละ	๕.๐๐ บาท
(๒) ค่าคัดสำเนาทะเบียนหรือเอกสารอย่างใดโดยเจ้าพนักงาน
เป็นผู้คัดและรับรองซึ่งไม่มีอัตราไว้โดยเฉพาะ
หนึ่งร้อยคำแรกหรือต่ำกว่าต่ำกว่า
หนึ่งร้อยคำหลังหรือเศษของหนึ่งร้อย ร้อยละ	๑๐.๐๐ บาท
๑.๐๐ บาท
(๓) ค่ารับรองสำเนาทะเบียนหรือเอกสารใด ๆ
ซึ่งไม่มีอัตราไว้โดยเฉพาะ ฉบับละ	๕.๐๐ บาท
(๔) บรรดาเอกสารต่าง ๆ ซึ่งต้องมีพยาน ให้เรียกค่าพยาน
รายตัว พยานจ่ายให้แก่พยาน คนละ	๒.๐๐ บาท

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๕

พลเอก ป. จารุเสถียร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เพื่อกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม
อำเภอขึ้นไว้สำหรับเรียกเก็บตามบัญชีที่กำหนดไว้โดยมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติอัตราค่าธรรมเนียม
อำเภอ พ.ศ. ๒๕๐๓

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว

พ.ศ. ๒๕๕๑

โดยที่ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๕๔๓ ได้ใช้บังคับมานานแล้ว และไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงแนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๕๔๓

(๒) ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๘

(๓) ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๐

บรรดาระเบียบ และคำสั่งอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๔ ให้อธิบดีกรมการปกครองรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

ข้อ ๕ ในระเบียบนี้

“ทะเบียนครอบครัว” ให้หมายความถึง ทะเบียนสมรส ทะเบียนการหย่า ทะเบียนรับรองบุตร ทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม ทะเบียนฐานะของภริยา และทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว

“จังหวัด” หมายความว่ารวมถึง กรุงเทพมหานคร ด้วย

“ผู้ว่าราชการจังหวัด” หมายความว่ารวมถึง ปลัดกรุงเทพมหานคร ด้วย

“สำนักทะเบียนอำเภอ” หมายความว่า รวมถึง สำนักทะเบียนกิ่งอำเภอ และสำนักทะเบียนเขตด้วย
 “นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนอำเภอ นายทะเบียน
 ประจำสำนักทะเบียนกิ่งอำเภอ และนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนเขต

“ผู้มีส่วนได้เสีย” หมายความว่า

(๑) คู่กรณีที่มีนิติสัมพันธ์กันในทะเบียนครอบครัว

(๒) คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ปกครอง ผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์ บุตรบุญธรรม หรือผู้รับ
 บุตรบุญธรรมของบุคคลตาม (๑)

(๓) ผู้ซึ่งนายทะเบียนเห็นว่ามิหรืออาจมีประโยชน์ส่วนได้เสียเกี่ยวกับทะเบียนครอบครัวนั้น
 ไม่ว่าโดยตรงหรือทางอ้อม

“การส่งเอกสาร” หมายความว่า การส่งเอกสารทางเครื่องโทรสาร หรือระบบอื่นใด
 ให้แก่ผู้รับโดยมีหลักฐานการได้ส่งโดยเครื่องโทรสารหรือระบบนั้น

“ระบบคอมพิวเตอร์” หมายความว่า ระบบการประมวลผลข้อมูลการทะเบียนครอบครัว
 ด้วยเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ตามที่กรมการปกครองกำหนด

ข้อ ๖ ในการร้องขอจดทะเบียนหรือบันทึก ผู้ร้องจะร้องขอต่อนายทะเบียน ณ สำนัก
 ทะเบียนอำเภอแห่งใดแห่งหนึ่งก็ได้ เว้นแต่การร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนันท้องที่ตามข้อ ๑๗

ข้อ ๗ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนหรือบันทึก นายทะเบียนต้องรับจดทะเบียนหรือบันทึก
 ให้เว้นแต่ปรากฏว่ามีดีเป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น

กรณีที่นายทะเบียนไม่สามารถดำเนินการตามความประสงค์ของผู้ร้องได้ ให้นายทะเบียน
 แจ้งให้ผู้ร้องทราบพร้อมเหตุผลที่ไม่สามารถดำเนินการได้

ข้อ ๘ ในการร้องขอจดทะเบียนหรือบันทึก ให้ผู้ร้องยื่นคำร้องตามแบบ ตร. ๑
 และให้นายทะเบียนตรวจสอบหลักฐานบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรอื่นที่ทางราชการ
 ออกให้สำหรับบุคคลซึ่งไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนตามกฎหมาย หรือใบสำคัญประจำตัว
 คนต่างด้าวรวมทั้งสำเนาทะเบียนบ้านของผู้ร้อง

ถ้าผู้ร้องเป็นบุคคลต่างด้าวซึ่งไม่สามารถแสดงเอกสารหรือหลักฐานดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง
 ได้ให้นายทะเบียนตรวจสอบเอกสารหรือหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ร้องเป็นใครและมีคุณสมบัติ
 ครบถ้วนตามกฎหมายไทยว่าด้วยการนั้นหรือไม่

ข้อ ๙ ถ้าผู้ร้องหรือผู้ให้ความยินยอมหรือพยาน ไม่อาจลงลายมือชื่อได้ บุคคลดังกล่าว
 จะพิมพ์ลายนิ้วมือแทนการลงลายมือชื่อก็ได้ โดยให้นายทะเบียนเขียนกำกับไว้ว่าเป็นลายพิมพ์
 นิ้วมือของบุคคลใดแต่ถ้าไม่สามารถกระทำได้โดยวิธีใดเลยให้นายทะเบียนบันทึกเหตุขัดข้องไว้ใน
 ช่องลายมือชื่อนั้น

ในกรณีที่ผู้ร้องหรือผู้ให้ความยินยอมหรือพยานประสงค์จะลงลายมือชื่อเป็นภาษาต่างประเทศให้นายทะเบียนสอบถามบุคคลดังกล่าวว่าชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุลนั้น มีสำเนียงไทยว่าอย่างไรแล้วเขียนเป็นภาษาไทยกำกับไว้

ข้อ ๑๐ ถ้าผู้มีอำนาจให้ความยินยอมได้ให้ความยินยอมโดยวิธีการอื่นซึ่งมิใช่การให้ความยินยอมขณะจดทะเบียน เมื่อนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนแล้วให้แจ้งผู้มีอำนาจให้ความยินยอมทราบ

ข้อ ๑๑ ในการลงรายการค่านาม ชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล รวมทั้งเลขประจำตัวประชาชนของผู้ร้องในทะเบียนครอบครัว ให้นายทะเบียนลงรายการตามเอกสารหรือหลักฐานที่ผู้ร้องนำมาแสดง

ในกรณีที่ผู้ร้องนำเอกสารหรือหลักฐานภาษาต่างประเทศมาแสดงพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทยที่รับรองถูกต้อง ให้นายทะเบียนลงรายการในทะเบียนครอบครัวเป็นภาษาไทย

ข้อ ๑๒ ในการลงรายการเลขทะเบียนในทะเบียนครอบครัว ให้นายทะเบียนกำหนดเลขทะเบียน ของทะเบียนครอบครัวแต่ละประเภทเป็นสองตอน ตอนหน้าเป็นเลขลำดับที่ซึ่งได้รับจดทะเบียนในปีหนึ่งๆ เมื่อสิ้นปีใหม่ให้ขึ้นหนึ่งใหม่ ส่วนตอนหลังเป็นเลขลำดับที่ซึ่งสำนักทะเบียนอำเภอได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกไว้ทั้งหมด

หมวด ๒

การจดทะเบียนสมรส

ข้อ ๑๓ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องขอจดทะเบียนสมรส ณ สำนักทะเบียนอำเภอ ให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้องและหลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้องทั้งสองฝ่าย

(๒) ตรวจสอบว่าผู้ร้องทั้งสองฝ่ายมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายหรือไม่ ในกรณีที่ผู้ร้องเป็นผู้เยาว์ให้ตรวจสอบหลักฐานของผู้ให้ความยินยอมหรือหลักฐานแสดงความยินยอม

(๓) ลงรายการในทะเบียนสมรส (คร. ๒) และใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ให้ครบถ้วน ในกรณีที่ผู้ร้องทั้งสองฝ่ายประสงค์จะให้บันทึกข้อตกลงเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือเรื่องอื่น ให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในช่อง บันทึก

(๔) ให้ผู้ร้อง ผู้ให้ความยินยอม (ถ้ามี) และพยานลงลายมือชื่อในทะเบียนสมรส (คร. ๒)

(๕) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนสมรส (คร. ๒) และในใบสำคัญการสมรส (คร. ๓)

(๖) มอบใบสำคัญการสมรส (คร.๓) ให้แก่คู่สมรสฝ่ายละหนึ่งฉบับ รวมทั้งกล่าวอำนวยการ และแนะนำวิธีปฏิบัติในหน้าที่ระหว่างสามีภริยาตามสมควร

(๗) ดำเนินการตามข้อ ๔๓

ข้อ ๑๔ เมื่อมีผู้ร้องขอให้นายทะเบียนออกไปจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนในเขตอำนาจของนายทะเบียน โดยระบุว่าจะให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรสในวัน เวลา และสถานที่ใด หากนายทะเบียนเห็นสมควร ให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังนี้

(๑) ดำเนินการจดทะเบียนสมรสตามข้อ ๑๓ สำหรับทะเบียนสมรส (คร. ๒) และใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ให้แยกใช้ต่างหาก โดยกำหนดอักษร “ก” นำหน้าเลขทะเบียน

(๒) ในกรณีที่ผู้ร้องขอให้นายทะเบียนออกไปจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนในวันเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ให้แยกใช้ทะเบียนสมรส (คร.๒) และใบสำคัญการสมรส (คร.๓) ต่างหาก โดยกำหนดอักษรหน้าเลขทะเบียนเป็น “ข” หรือ “ค” หรือ “ง” หรือ “จ” เพิ่มเติมไปตามลำดับ

(๓) บันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกว่าได้รับจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่ใด

(๔) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อ ๑๕ เมื่อนายทะเบียนเห็นสมควรออกไปรับจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกลให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังนี้

(๑) ขออนุมัติต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อออกไปจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกลโดยระบุวัน เวลา และสถานที่ให้ชัดเจน

(๒) เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติ วัน เวลา และสถานที่ในการรับจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกลแล้ว และมีผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสในวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าวให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนสมรสตามข้อ ๑๓ สำหรับทะเบียนสมรส (คร.๒) และใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ให้แยกใช้ต่างหากโดยกำหนดอักษร “ท” นำหน้าเลขทะเบียน

(๓) บันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกว่าได้รับจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่ใด

(๔) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อ ๑๖ เมื่อนายทะเบียนเห็นสมควรออกไปรับจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนนอกจากข้อ ๑๔ และข้อ ๑๕ ให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังนี้

(๑) ขออนุมัติต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมายโดยผ่านจังหวัด เพื่อออกไปจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนโดยระบุ วัน เวลา และสถานที่ให้ชัดเจน

(๒) เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมายอนุมัติวัน เวลา และสถานที่ในการรับจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนแล้ว และมีผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสในวัน เวลา และสถานที่ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมายอนุมัติให้รับจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน ให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนสมรสตามข้อ ๑๓ สำหรับทะเบียนสมรส (คร. ๒) และใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ให้แยกใช้ต่างหากโดยกำหนดอักษร “ร” นำหน้าเลขทะเบียน

(๓) บันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกว่าได้รับจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่ใด

(๔) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อ ๑๗ ในกรณีที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศว่าท้องที่ใด สามารถรับคำร้องขอจดทะเบียนสมรสของผู้ร้องฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย ซึ่งมีถิ่นที่อยู่เดียวกันกับกำนันท้องที่นั้นให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังนี้

(๑) นำประกาศของผู้ว่าราชการจังหวัดปิดไว้ ณ สำนักงานทะเบียนอำเภอและที่ทำการกำนันท้องที่นั้น

(๒) แจ้งให้กำนันท้องที่มีอำนาจรับคำร้องขอจดทะเบียนสมรสทราบว่าเมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนัน ให้ผู้ร้องและพยานสองคน ซึ่งพยานคนหนึ่งนั้นต้องเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่นักผู้ใหญ่บ้านขึ้นไปหรือนายตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่นักร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หรือหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือทนายความ ลงลายมือชื่อในคำร้องตามแบบ คร.๑ ต่อหน้ากำนัน และเมื่อได้รับคำร้องดังกล่าวแล้ว ให้กำนันส่งคำร้องไปยังนายทะเบียนเพื่อพิจารณาจดทะเบียน

(๓) เมื่อได้รับคำร้องจากกำนันแล้ว ถ้าเห็นว่าการมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายให้ระงับการจดทะเบียนสมรสแล้วแจ้งให้กำนันเพื่อแจ้งให้ผู้ร้องทราบ ถ้าเห็นว่าถูกต้องให้ดำเนินการจดทะเบียนสมรสตามข้อ ๑๓ (๓) (๕) และ (๗) โดยระบุชื่อของผู้ร้องและพยานในช่องลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียนและช่องลายมือชื่อพยานในหน้าทะเบียน และบันทึกในหน้าบันทึกให้ชัดเจนว่าผู้ร้องและพยานได้ลงลายมือชื่อต่อหน้ากำนันในวัน เวลา และสถานที่ใด

(๔) มอบใบสำคัญการสมรส (คร.๓) ให้กำนันเพื่อนำไปมอบแก่คู่สมรสฝ่ายละหนึ่งฉบับ

ข้อ ๑๘ เมื่อมีผู้ร้องขอให้นายทะเบียนจดทะเบียนสมรสตามมาตรา ๑๕๖๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้องทั้งสองฝ่าย และหลักฐานการแสดงเจตนาขอทำการสมรส

(๒) ดำเนินการตามข้อ ๑๓ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) โดยบันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกให้ชัดเจนว่า ผู้ร้องได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลใด ใน วันเวลา สถานที่ใด และมีพฤติการณ์พิเศษอย่างไร แล้วให้ผู้ร้องและนายทะเบียนลงลายมือชื่อกำกับไว้

ข้อ ๑๙ เมื่อมีผู้ร้องขอให้นายทะเบียนจดทะเบียนสมรสตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๔ ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานประจำตัวของผู้รับคำร้องตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๔ และชายหญิงที่ยังคงมีชีวิตอยู่ ถ้าหากมี รวมทั้งสอบสวนบุคคลดังกล่าวให้ทราบ ถึงวัน เวลา สถานที่ที่แสดงเจตนา และพฤติการณ์พิเศษนั้น

(๒) ดำเนินการตามข้อ ๑๓ (๓) (๔) (๕) และ (๗) สำหรับทะเบียนสมรส (คร.๒) ให้ระบุในช่องสายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสฝ่ายที่เสียชีวิตไปแล้วว่าผู้ร้องเสียชีวิต เมื่อวันที่ เวลาใด รวมทั้งบันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกให้ชัดเจนว่าชายและหญิงได้ร้องขอจดทะเบียนสมรสด้วยวาจาหรือกรียาต่อบุคคลใดในวัน เวลา สถานที่ใด และมีพฤติการณ์พิเศษอย่างไรแล้วให้ผู้รับคำร้องตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และนายทะเบียนลงลายมือชื่อกำกับไว้

(๓) มอบใบสำคัญการสมรส (คร.๓) ให้แก่ชายหรือหญิงฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่หนึ่งฉบับ และเก็บรักษาใบสำคัญการสมรส (คร.๓) ฉบับที่เหลือไว้ถ้าชายและหญิงเสียชีวิตทั้งสองฝ่าย ให้เก็บรักษาใบสำคัญการสมรส (คร.๓) ไว้ เพื่อให้ทายาทของบุคคลดังกล่าวมาขอรับไป

หมวด ๓

การจดทะเบียนการหย่า

ข้อ ๒๐ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอมต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอ ให้นายทะเบียนชี้แจงผลของการจดทะเบียนการหย่าให้ผู้ร้องทราบหากผู้ร้องยังยืนยันที่จะขอจดทะเบียนการหย่า ให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้องทั้งสองฝ่าย หลักฐานการจดทะเบียนสมรส และหนังสือสัญญาหย่า

(๒) ลงรายการในทะเบียนการหย่า (คร.๖) และใบสำคัญการหย่า (คร.๗) ให้ครบถ้วนสำหรับในกรณีที่ผู้ร้องทั้งสองฝ่ายประสงค์จะให้บันทึกข้อตกลงเกี่ยวกับทรัพย์สิน อำนาจการปกครองบุตร หรือเรื่องอื่นๆ ให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในช่องบันทึก

(๓) ให้ผู้ร้องและพยานลงลายมือชื่อในทะเบียนการหย่า (คร.๖)

(๔) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนการหย่า (คร. ๖) และในใบสำคัญการหย่า (คร.๗)

(๕) มอบใบสำคัญการหย่า (คร.๗) ให้แก่ผู้ร้องฝ่ายละหนึ่งฉบับ

(๖) ดำเนินการตามข้อ ๓๙ และข้อ ๔๑

ข้อ ๒๑ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอมแต่อ้างว่าอีกฝ่ายหนึ่งไม่สามารถมายื่นคำร้อง ณ สำนักทะเบียนอำเภอแห่งเดียวกันได้ ให้นายทะเบียนชี้แจงผลของการจดทะเบียนการหย่าให้ผู้ร้องทราบ หากผู้ร้องยังยืนยันที่จะขอจดทะเบียนการหย่า ให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังนี้

ก. สำนักทะเบียนแห่งแรก

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง หลักฐานการจดทะเบียนสมรส และหนังสือสัญญาหย่า

(๒) สอบปากคำผู้ร้องให้ปรากฏว่าเป็นผู้ยื่นคำร้องก่อนและอีกฝ่ายหนึ่งจะไปยื่นคำร้องภายหลัง ณ สำนักทะเบียนแห่งใด

(๓) ลงรายการของผู้ร้องในทะเบียนการหย่า (คร.๖) ซึ่งแยกใช้ต่างหาก ส่วนรายการของฝ่ายที่มีได้มา ให้ลงเฉพาะรายการที่ทราบ

(๔) ให้ผู้ร้องและพยานลงลายมือชื่อไว้ในทะเบียนการหย่า (คร.๖) สำหรับช่องลายมือชื่อของผู้ร้องฝ่ายที่มีได้มา ให้ระบุว่าจะลงลายมือชื่อ ณ สำนักทะเบียนแห่งใด

(๕) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนการหย่า (คร.๖)

(๖) ระบุข้อความไว้ที่ตอนบนด้านขวาของหน้าทะเบียนว่า “ต่างสำนักทะเบียน”

(๗) แจ้งให้ผู้ร้องทราบว่าการหย่าดังกล่าวจะมีผลเมื่อคู่หย่าอีกฝ่ายหนึ่งได้ลงลายมือชื่อ ณ สำนักทะเบียนแห่งที่สองและนายทะเบียนแห่งที่สองได้รับจดทะเบียนการหย่าแล้ว

(๘) ส่งเอกสารสำเนาคำร้อง สำเนาทะเบียนการหย่า สำเนาหลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง สำเนาหลักฐานการจดทะเบียนสมรสและสำเนาหนังสือสัญญาหย่าไปยังสำนักทะเบียนตามที่ผู้ร้องได้แจ้งว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะไปยื่นคำร้องภายหลัง ในกรณีที่ยื่นคำร้องภายหลัง ณ สำนักทะเบียนในต่างประเทศให้ส่งเอกสารดังกล่าวไปยังสำนักทะเบียนกลางเพื่อดำเนินการต่อไป

(๙) เมื่อได้รับแจ้งผลการจดทะเบียนจากสำนักทะเบียนแห่งที่สองแล้ว ให้แจ้งผู้ร้องมารับใบสำคัญการหย่า (คร.๗) สำหรับในกรณีที่ได้รับแจ้งจากสำนักทะเบียนแห่งที่สองว่าคู่หย่าอีกฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์จะจดทะเบียนการหย่าหรือนายทะเบียนมิได้รับคำร้องของบุคคลดังกล่าว ให้แจ้งผู้ร้องทราบ

ข. สำนักทะเบียนแห่งที่สอง

(๑) เมื่อได้รับเอกสารจากสำนักทะเบียนแห่งแรก แล้วให้แจ้งฝ่ายที่ยังมิได้ลงลายมือชื่อทราบเพื่อยื่นคำร้องขอจดทะเบียนการหย่า

(๒) ชี้แจงผลของการจดทะเบียนการหย่าให้ผู้ร้องทราบ หากผู้ร้องยังยืนยันที่จะขอจดทะเบียนการหย่าให้นายทะเบียนตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง และให้ผู้ร้องตรวจสอบความถูกต้องของสำเนาหลักฐานการจดทะเบียนสมรสรวมทั้งหนังสือสัญญาหย่าที่ได้รับจากสำนักทะเบียนแห่งแรก

(๓) ลงรายการของผู้ร้องทั้งสองฝ่ายในทะเบียนการหย่า (คร. ๖) และใบสำคัญการหย่า (คร.๗) ซึ่งแยกใช้ต่างหาก

(๔) ดำเนินการตาม ก. (๓) (๔) (๕) และ (๖) รวมทั้งกำหนดเลขทะเบียนตามข้อ ๑๒

(๕) มอบใบสำคัญการหย่า (คร.๗) ให้ผู้ร้องหนึ่งฉบับ

(๖) ส่งเอกสารใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) อีกหนึ่งฉบับ และสำเนาทะเบียนการหย่าไปยังสำนักทะเบียนแห่งแรก หากสำนักทะเบียนดังกล่าวเป็นสำนักทะเบียนในต่างประเทศให้ส่งเอกสารนั้นไปยังสำนักทะเบียนกลางเพื่อดำเนินการต่อไป

(๗) ดำเนินการตามข้อ ๓๙ และ ๔๓

ในกรณีที่ได้นำดำเนินการตาม (๑) แล้ว ฝ่ายที่ยังมิได้ลงลายมือชื่อไม่ประสงค์จะจดทะเบียนการหย่าหรือนายทะเบียนมิได้รับคำร้องภายในหกสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้แจ้งให้บุคคลดังกล่าวทราบ ให้แจ้งสำนักทะเบียนแห่งแรกและผู้ร้องทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

ข้อ ๒๒ เมื่อมีผู้ร้องของจดทะเบียนการหย่าโดยนำสำเนาคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้สามีภริยาหย่าขาดจากกัน และมีคำรับรองถูกต้องมาแสดง ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง สำเนาคำพิพากษาและคำรับรองถูกต้อง

(๒) ลงรายการของคู่หย่าในทะเบียนการหย่า (คร.๖) และใบสำคัญการหย่า (คร.๗) ให้ครบถ้วน

(๓) บันทึกข้อความลงในช่องบันทึกของทะเบียนการหย่า (คร.๖) ให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับศาล เลขที่คดี วัน เดือน ปี ที่พิพากษา และสาระสำคัญของคำพิพากษานั้น

(๔) ดำเนินการตามข้อ ๒๐ (๓) (๔) (๕) และ (๖) สำหรับในกรณีที่ผู้ร้องมายื่นคำร้องเพียงฝ่ายเดียวให้แก่ภริยาใบสำคัญการหย่า (คร.๗) ฉบับที่เหลือไว้แล้วแจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งมารับไป

หมวด ๔

การจดทะเบียนรับรองบุตร

ข้อ ๒๓ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องของจดทะเบียนรับรองบุตร ณ สำนักทะเบียนอำเภอ โดยเด็กและมารดาเด็กมาให้ความยินยอมในการจดทะเบียน ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง เด็กและมารดาเด็ก

(๒) ลงรายการในทะเบียนรับรองบุตร (คร.๑๑) ให้ครบถ้วน

(๓) ให้ผู้ร้อง ผู้ให้ความยินยอม และพยานลงลายมือชื่อในทะเบียนรับรองบุตร (คร.๑๑)

(๔) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนรับรองบุตร (คร.๑๑)

(๕) ดำเนินการตามข้อ ๔๓

ข้อ ๒๔ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตร ณ สำนักทะเบียนอำเภอ โดยเด็กหรือมารดาเด็กฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่มาแสดงตนเพื่อให้ความยินยอม ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

- (๑) ตรวจสอบคำร้อง และหลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง
- (๒) สอบปากคำผู้ร้องให้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าเด็กหรือมารดาเด็กที่ไม่มาแสดงตน เพื่อให้ความยินยอมว่ามีภูมิลำเนาอยู่ที่ใด แล้วแจ้งการขอจดทะเบียนรับรองบุตรไปยังเด็กหรือมารดาเด็กนั้นว่าจะให้ความยินยอมหรือไม่
- (๓) เมื่อเด็กและมารดาเด็กใดให้ความยินยอมแล้ว ให้ดำเนินการตามข้อ ๒๓ (๒) (๓) (๔) และ (๕) สำหรับช่องลายมือชื่อผู้ให้ความยินยอมให้ระบุว่าได้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือ
- (๔) ถ้าเด็กหรือมารดาเด็ก ไม่คัดค้านหรือไม่ให้ความยินยอมภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๑๕๕๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้แจ้งผู้ร้องทราบ

ข้อ ๒๕ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตร ณ สำนักทะเบียนอำเภอ โดยนำสำเนาคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้บิดาจดทะเบียนรับรองบุตรได้หรือให้บิดารับเด็กเป็นบุตร และมีคำรับรองถูกต้องมาแสดงให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังนี้

- (๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง สำเนาคำพิพากษาและคำรับรองถูกต้อง
- (๒) ลงรายการในทะเบียนรับรองบุตร (คร.๑๑) ให้ครบถ้วน รวมทั้งบันทึกข้อความลงในช่องบันทึกให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับศาล เลขที่คดี วัน เดือน ปีที่พิพากษา และสาระสำคัญของคำพิพากษานั้น
- (๓) ให้ผู้ร้องและทนายลงลายมือชื่อไว้ในทะเบียนรับรองบุตร (คร.๑๑)
- (๔) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนรับรองบุตร (คร.๑๑)
- (๕) ดำเนินการตามข้อ ๔๑

ข้อ ๒๖ เมื่อมีผู้ร้องขอให้นายทะเบียนออกไปจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนในเขตอำนาจของนายทะเบียน โดยระบุว่าจะให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนรับรองบุตรในวัน เวลา และสถานที่ใด หากนายทะเบียนเห็นสมควร ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

- (๑) ดำเนินการตามข้อ ๒๓ หรือข้อ ๒๔ หรือข้อ ๒๕ แล้วแต่กรณี สำหรับทะเบียนรับรองบุตร (คร.๑๑) ให้แยกใช้ต่างหาก โดยกำหนดอักษร “ก” นำหน้าเลขทะเบียน
- (๒) ในกรณีที่มีผู้ร้องขอให้นายทะเบียนออกไปจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนในวัน เวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ให้แยกใช้ทะเบียนรับรองบุตร (คร.๑๑) ต่างหาก โดยกำหนดอักษรหน้าเลขทะเบียนเป็น “ข” หรือ “ค” หรือ “ง” หรือ “จ” เพิ่มเติมไปตามลำดับ
- (๓) บันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกว่าได้รับจดทะเบียนรับรองบุตร ณ สถานที่ใด
- (๔) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อ ๒๗ เมื่อนายทะเบียนเห็นสมควรออกไปปรับจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียน ในท้องที่ห่างไกล ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ขออนุมัติต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อออกไปจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียน ในท้องที่ห่างไกลโดยระบุวัน เวลา และสถานที่ให้ชัดเจน

(๒) เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติ วัน เวลา และสถานที่ในการจดทะเบียนรับรองบุตร นอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกลแล้ว และมีผู้ร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตรในวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าว ให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนรับรองบุตรตามข้อ ๒๓ หรือข้อ ๒๔ หรือข้อ ๒๕ แล้วแต่กรณี สำหรับทะเบียนรับรองบุตร (คร.๑๑) ให้แยกใช้ต่างหาก โดยกำหนดอักษร "ท" นำหน้าเลขทะเบียน

- (๓) บันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกว่าได้รับจดทะเบียนรับรองบุตร ณ สถานที่ใด
(๔) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๕

การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม

ข้อ ๒๘ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ณ สำนักทะเบียนอำเภอ โดยผู้จะเป็น บุตรบุญธรรมเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

- (๑) ตรวจสอบคำร้อง และหลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้องทั้งสองฝ่าย
(๒) ตรวจสอบว่าผู้ร้องทั้งสองฝ่ายมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งกฎหมาย หรือไม่ในกรณีที่ผู้ร้องมีคู่สมรสซึ่งต้องให้ความยินยอมให้ตรวจสอบหลักฐานของบุคคลดังกล่าวด้วย
(๓) ลงวาจการในทะเบียนรับบุตรบุญธรรม (คร.๑๔) ให้ครบถ้วน
(๔) ให้ผู้ร้อง ผู้ให้ความยินยอม (ถ้ามี) และพยานลงลายมือชื่อในทะเบียน (คร.๑๔)
(๕) เมื่อเห็นว่าการถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนรับบุตรบุญธรรม (คร.๑๔)
(๖) ดำเนินการตามข้อ ๔๓

ข้อ ๒๙ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ณ สำนักทะเบียนอำเภอ โดยผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์ ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

- (๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง และหนังสือแจ้งการอนุมัติ ของคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
(๒) ตรวจสอบว่าผู้ร้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายหรือไม่
(๓) ดำเนินการตามข้อ ๒๘ (๓) (๔) (๕) และ (๖) โดยบันทึกข้อความในช่องบันทึก เกี่ยวกับเลขที่วันเดือนปี ของหนังสือแจ้งการอนุมัติของคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ไว้ในช่องบันทึกด้วย

ข้อ ๓๐ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามข้อ ๒๘ หรือข้อ ๒๙ แต่นายทะเบียนปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนให้ ต่อมาบุคคลดังกล่าวได้ร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ณ สำนักทะเบียนอำเภออีกครั้งหนึ่งโดยนำสำเนาคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ผู้ร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมได้และมีคำรับรองถูกต้องมาแสดง ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง สำเนาคำสั่งของศาลและคำรับรองถูกต้อง

(๒) ดำเนินการตามข้อ ๒๘ หรือข้อ ๒๙ แล้วแต่กรณี รวมทั้งบันทึกข้อความลงในข้อบังคับให้ปรากฏ รายละเอียดเกี่ยวกับศาล เลขที่คดี วันเดือนปีที่มีคำสั่ง และสาระสำคัญของคำสั่งศาล

หมวด ๖

การจดทะเบียนเล็กรับบุตรบุญธรรม

ข้อ ๓๑ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนเล็กรับบุตรบุญธรรมโดยความตกลงกัน ณ สำนักทะเบียนอำเภอให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้องขอทั้งสองฝ่าย หลักฐานการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมสำหรับกรณีบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะให้ตรวจสอบหลักฐานของผู้ให้ความยินยอมด้วย

(๒) ลงรายการในทะเบียนเล็กรับบุตรบุญธรรม (คร.๑๗) ให้ครบถ้วน

(๓) ให้ผู้ร้อง ผู้ให้ความยินยอม (ถ้ามี) และพยานลงลายมือชื่อในทะเบียนเล็กรับบุตรบุญธรรม (คร.๑๗)

(๔) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนเล็กรับบุตรบุญธรรม (คร.๑๗)

(๕) ดำเนินการตามข้อ ๕๐ และข้อ ๕๓

ข้อ ๓๒ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนเล็กรับบุตรบุญธรรมโดยนำสำเนาคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้เล็กรับบุตรบุญธรรม และมีคำรับรองถูกต้องมาแสดง ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง สำเนาคำพิพากษาและคำรับรองถูกต้อง

(๒) ลงรายการในทะเบียนเล็กรับบุตรบุญธรรม (คร.๑๗) ให้ครบถ้วน

(๓) บันทึกข้อความลงในข้อบังคับของทะเบียนเล็กรับบุตรบุญธรรม (คร.๑๗) ให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับศาล เลขที่คดี วันเดือนปีที่พิพากษาและสาระสำคัญของคำพิพากษานั้น

(๔) ดำเนินการตามข้อ ๓๑ (๓) (๔) และ (๕)

หมวด ๗ การบันทึกฐานะของภริยา

ข้อ ๓๓ นายทะเบียนจะรับบันทึกฐานะของภริยาได้เมื่อชายหญิงได้สมรสกันก่อนวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๗๘

ข้อ ๓๔ นายทะเบียนสามารถรับบันทึกฐานะของภริยาได้เฉพาะสามีภริยาที่มายื่นคำร้องเท่านั้นและสามารถบันทึกได้สองชั้น คือ

(๑) ภริยาหลวงหรือเอกภริยา ได้แก่ ภริยาที่ทำการสมรสก่อนภริยาอื่น หรือภริยาที่สามีขยอ้งว่าเป็นภริยาหลวง โดยบันทึกได้เพียงคนเดียว

(๒) ภริยาน้อย อนุภริยา หรือภริยาอื่นนอกจากภริยาหลวง โดยอาจบันทึกได้หลายคน

ข้อ ๓๕ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องของสามีและภริยาให้บันทึกฐานะของภริยาให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้องทั้งสองฝ่าย

(๒) ลงรายการในทะเบียนฐานะของภริยา (คร.๒๐) ให้ครบถ้วน

(๓) ให้ผู้ร้องและพยานลงลายมือชื่อในทะเบียนฐานะของภริยา (คร.๒๐)

(๔) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนฐานะของภริยา (คร.๒๐)

(๕) ดำเนินการตามข้อ ๔๓

หมวด ๘ การบันทึกฐานะแห่งครอบครัว

ข้อ ๓๖ การใด ๆ อันเกี่ยวกับฐานะแห่งครอบครัวที่ได้กระทำไว้ ณ ต่างประเทศตามแบบกฎหมายแห่งประเทศที่ทำขึ้นบัญญัติไว้ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้นายทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัวนั้นไว้เป็นหลักฐานก็ได้ แต่ในขณะร้องขอ คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายจะต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

ข้อ ๓๗ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องขอตามข้อ ๓๖ โดยแสดงหลักฐาน อันเกี่ยวกับฐานะแห่งครอบครัวพร้อมคำแปลเอกสารดังกล่าวเป็นภาษาไทยซึ่งกระทรวงการต่างประเทศหรือสถานกงสุลของไทย สถานทูตหรือสถานกงสุลของประเทศนั้นหรือองค์การที่รัฐบาลประเทศนั้นมอบหมาย รับรองคำแปลถูกต้องแล้วให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง และหลักฐานอันเกี่ยวกับฐานะแห่งครอบครัวที่ประสงค์จะให้บันทึก

(๒) ลงรายการในทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (คร.๒๒) ให้ครบถ้วน

(๓) ให้ผู้ร้องและพยานลงลายมือชื่อในทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (คร.๒๒)

(๔) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (คร. ๒๒)

(๕) ดำเนินการตามข้อ ๔๓

หมวด ๙ การบันทึกเพิ่มเติม

ข้อ ๓๘ เมื่อผู้กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอบันทึกเพิ่มเติมหรือแก้ไขรายการต่าง ๆ ในทะเบียนที่ได้ลงรายการไว้แล้ว ให้นายทะเบียนบันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ร้อง เรื่องที่ขอให้บันทึก และเอกสารหลักฐาน แล้วให้ผู้ร้อง และนายทะเบียนลงลายมือชื่อกำกับไว้โดยไม่ต้องแก้ไขรายการเดิม ทั้งนี้ การบันทึกเพิ่มเติมที่อาจกระทบถึงสิทธิของผู้กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ห้ามมิให้นายทะเบียนรับบันทึกไว้ เว้นแต่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลตามข้อ ๔๑

ข้อ ๓๙ เมื่อนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนการหย่าแล้ว ให้นายทะเบียนบันทึกในช่องบันทึกของทะเบียนสมรสให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับสำนักทะเบียนอำเภอเลขทะเบียนที่วัน เดือน ปี ที่จดทะเบียนการหย่าแล้วลงลายมือชื่อกำกับไว้

ในกรณีที่ได้รับจดทะเบียนการหย่าไว้คนละแห่งกับสำนักทะเบียนอำเภอที่จดทะเบียนสมรส ให้นายทะเบียนส่งสำเนาทะเบียนการหย่าไปยังสำนักทะเบียนที่รับจดทะเบียนสมรสเพื่อบันทึกไว้ในทะเบียนสมรส เช่นเดียวกัน

ข้อ ๔๐ เมื่อนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมแล้ว ให้นายทะเบียนบันทึกในช่องบันทึกของทะเบียนรับบุตรบุญธรรมให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับสำนักทะเบียนอำเภอเลขทะเบียนที่ วัน เดือน ปี ที่จดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม แล้วลงลายมือชื่อกำกับไว้

ในกรณีที่ได้รับจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมไว้คนละแห่งกับสำนักทะเบียนอำเภอที่จดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ให้นายทะเบียนส่งสำเนาทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมไปยังสำนักทะเบียนที่รับจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมเพื่อบันทึกไว้ในทะเบียนรับบุตรบุญธรรมเช่นเดียวกัน

ข้อ ๔๑ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อขอให้บันทึกการหย่าหรือการเลิกรับบุตรบุญธรรม หรือการเพิกถอนทะเบียนใด โดยมีสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล อันถึงที่สุดพร้อมคำรับรองถูกต้องมาแสดง ให้นายทะเบียนบันทึกข้อความในช่องบันทึกของทะเบียนสมรส ทะเบียนรับบุตรบุญธรรม หรือทะเบียนนั้นๆ แล้วแต่กรณี ให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับศาล เลขที่คดี วัน เดือน ปี ที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และสาระสำคัญของคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้วลงลายมือชื่อกำกับไว้

ในกรณีที่ได้รับแจ้งจากศาลเกี่ยวกับความเป็นโมฆะของการสมรส ให้นายทะเบียนบันทึกข้อความในช่องบันทึกของทะเบียนสมรส โดยถือปฏิบัติตามความในวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

หมวด ๑๐ การจัดเก็บและรายงาน

ข้อ ๔๒ เมื่อได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกไว้แล้ว ให้นายทะเบียนเก็บรักษาทะเบียนไว้เป็นหลักฐานตลอดไป โดยแยกเก็บแต่ละประเภททะเบียนเรียงลำดับตามเลขที่ทะเบียน

ข้อ ๔๓ เมื่อได้จดทะเบียนหรือบันทึกทะเบียนหรือบันทึกเพิ่มเติมในทะเบียนทุกครั้ง ให้นายทะเบียนจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ตามแนวทางที่อธิบดีกรมการปกครองกำหนด

ให้จังหวัดตรวจสอบความถูกต้องของการรับจดทะเบียนหรือบันทึกจากระบบคอมพิวเตอร์ภายในวันที่ห้าของเดือนหากพบข้อบกพร่องให้แจ้งสำนักทะเบียนอำเภอดำเนินการแก้ไข

ข้อ ๔๔ ในกรณีที่สำนักทะเบียนอำเภอยังไม่สามารถจัดเก็บข้อมูลโดยระบบคอมพิวเตอร์ได้ ให้นายทะเบียนจัดทำสำเนาเอกสารทะเบียนนั้นส่งไปยังจังหวัดภายในวันที่ห้าของเดือน เพื่อดำเนินการตามข้อ ๔๓

เมื่อถึงสิ้นปีปฏิทินให้จังหวัดทำลายสำเนาเอกสารทะเบียนซึ่งได้จัดเก็บข้อมูลดังกล่าวตามวรรคหนึ่งไว้แล้วโดยถือปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ

ข้อ ๔๕ ให้นายทะเบียนกลางรวบรวมข้อมูลการจดทะเบียนหรือบันทึก ที่สำนักทะเบียนอำเภอได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกไว้

หมวด ๑๑ การให้บริการข้อมูล

ข้อ ๔๖ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องของผู้มีส่วนได้เสียซึ่งขอดูทะเบียนครอบครัวที่นายทะเบียนได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกไว้ ให้นายทะเบียนดำเนินการให้โดยไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียม

ถ้าผู้ร้องประสงค์จะขอคัดสำเนาและให้นายทะเบียนรับรองสำเนาทะเบียนนั้น ให้นายทะเบียนเรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ข้อ ๔๗ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องตามข้อ ๔๖ วรรคหนึ่ง แต่สำนักทะเบียนอำเภอนั้นมิได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกไว้ หรือไม่ทราบแน่ชัดว่าได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกไว้ ณ สำนักทะเบียนอำเภอใด ให้นายทะเบียนสอบถามไปยังสำนักทะเบียนกลางตามแนวทางที่อธิบดีกรมการปกครองกำหนดแล้วแจ้งให้ผู้ร้องทราบ

ข้อ ๔๘ เมื่อนายทะเบียนกลางได้รับคำร้องขอดูหรือขอสำเนารายการในทะเบียนซึ่งนายทะเบียนรับรองให้นายทะเบียนกลางถือปฏิบัติตามข้อ ๔๖ โดยอนุโลม

ข้อ ๔๙ การรับรองรายการจากข้อมูลระบบคอมพิวเตอร์ ให้นายทะเบียนหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตามที่อธิบดีกรมการปกครองกำหนดประทับหรือเขียนข้อความในตอนล่างของรายการดังกล่าวว่า “ขอรับรองว่าเป็นรายการจากฐานข้อมูลทะเบียนครอบครัว” แล้วลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับรองกำกับไว้

หมวด ๑๒

แบบพิมพ์การทะเบียนครอบครัว

ข้อ ๕๐ การจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัวให้ใช้แบบพิมพ์ต่าง ๆ ทั่วยะเข็บบน
ดังนี้

- (๑) คร. ๑ คำร้องขอจดทะเบียนและบันทึกทะเบียนครอบครัว
- (๒) คร. ๒ ทะเบียนสมรส
- (๓) คร. ๓ ใบสำคัญการสมรส
- (๔) คร. ๖ ทะเบียนการหย่า
- (๕) คร. ๗ ใบสำคัญการหย่า
- (๖) คร. ๑๑ ทะเบียนรับรองบุตร
- (๗) คร. ๑๔ ทะเบียนรับบุตรบุญธรรม
- (๘) คร. ๑๗ ทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม
- (๙) คร. ๒๐ ทะเบียนฐานะของภริยา
- (๑๐) คร. ๒๒ ทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว
- (๑๑) คร. ๓๑ ใบบันทึกต่อ

ข้อ ๕๑ ในกรณีที่แบบพิมพ์การทะเบียนครอบครัวที่นายทะเบียนยังไม่ได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกไว้หรือได้ลงรายการไว้แล้วแต่นายทะเบียนยังมิได้ลงลายมือชื่อในทะเบียนนั้นเกิดการชำรุดเสียหายจนไม่อาจใช้ปฏิบัติงานได้ให้นายทะเบียนขีดฆ่าแบบพิมพ์นั้นแล้วระบุคำว่า "ยกเลิก" แล้วลงลายมือชื่อกำกับไว้

ข้อ ๕๒ ให้กรมการปกครองกำหนดหมายเลขแบบพิมพ์ ใบสำคัญการสมรส (คร.๓) และแบบพิมพ์ ใบสำคัญการหย่า (คร.๗) แต่ละฉบับไว้ที่ตอนล่างด้านซ้ายของแบบพิมพ์นั้น ถ้าแบบพิมพ์ดังกล่าวของสำนักทะเบียนอำเภอเกิดการสูญหายให้นายทะเบียนรายงานจังหวัดเพื่อแจ้งให้กรมการปกครองยกเลิกแบบพิมพ์หมายเลขนั้นทันที

* แบบพิมพ์ที่กระเข็บบน ได้พิมพ์ไว้ในภาคแบบพิมพ์แล้ว

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๕๓ ให้ใช้แบบ คร. ๒ คร. ๖ คร. ๑๑ คร. ๑๔ คร. ๑๗ คร. ๒๐ คร. ๒๒ และ คร. ๓๑
ท้ายระเบียบนี้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๒

สำหรับการจดทะเบียนหรือบันทึกทะเบียน ก่อนวันดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ให้ใช้แบบ
คร. ๒ คร. ๖ คร. ๑๑ คร. ๑๔ คร. ๑๗ คร. ๒๐ คร. ๒๒ และ คร. ๓๑ ตามระเบียบ
การจดทะเบียนครอบครัวพุทธศักราช ๒๕๔๓

ข้อ ๕๔ ในการกำหนดเลขทะเบียนตามข้อ ๑๒ ให้นายทะเบียนกำหนดเลขทะเบียน
ที่ต่อจากทะเบียนครอบครัวซึ่งได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกทะเบียนไว้ตามระเบียบการจดทะเบียน
ครอบครัว พุทธศักราช ๒๕๔๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๔๓

ข้อ ๕๕ ในระหว่างที่จังหวัดยังไม่อาจดำเนินการตามข้อ ๕๔ วรรคหนึ่งได้ ให้จังหวัด
จัดส่งสำเนาเอกสารทะเบียนนั้นไปยังสำนักทะเบียนกลางภายในวันที่ยี่สิบของเดือนเพื่อดำเนินการ
แทน ทั้งนี้ ให้สำนักทะเบียนกลางถือปฏิบัติในการทำลายเอกสารเช่นเดียวกัน

ข้อ ๕๖ หลักฐานทางทะเบียนครอบครัวที่ได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกไว้ก่อนระเบียบนี้
ใช้บังคับ ให้คงใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงหรือเพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้ได้

ประกาศ ณ วันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

พลตรี

(สนัน ขจรประสาทน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๕๔

โดยที่กระทรวงมหาดไทยเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๑ รัฐมนตรีว่าราชการกระทรวงมหาดไทยจึงออก
ระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกแบบพิมพ์ คร.๓ ใบสำคัญการสมรส และ คร.๗ ใบสำคัญการหย่า
ท้ายระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้แบบพิมพ์
คร. ๓ ใบสำคัญการสมรส และ คร. ๗ ใบสำคัญการหย่า ท้ายระเบียบนี้แทน

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๔

(นายบัญญัติ บรรทัดฐาน)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

สรุปสาระสำคัญของระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑

๑. การบังคับใช้ระเบียบ ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑) เป็นต้นไป
๒. ยกเลิกแบบพิมพ์ คร.๓ ใบสำคัญการสมรส และ คร. ๗ ใบสำคัญการหย่า ท้ายระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๑
๓. ลักษณะของแบบพิมพ์ใหม่ท้ายระเบียบ
 - ๓.๑ คร. ๓ ใบสำคัญการสมรส มี ๓ ตอน
 - ตอนที่ ๑ เป็นต้นชิ้นขนาด ๓ x ๑๑.๕ นิ้ว ไม่มีลวดลาย
 - ตอนที่ ๒ และ ตอนที่ ๓ เป็นใบสำคัญ ขนาด ๔ x ๑๑.๕ นิ้ว เท่ากัน พิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์ขาว ๑๒๐ แกรม ด้านหน้าพิมพ์ ๕ สี ด้านหลัง ๑ สี ปรุฉีก ใบสำคัญเป็นกรอบลายสี่เหลี่ยมผืนผ้า เส้นตีกรอบด้านนอก-ใน สีทอง ลายในกรอบเป็นภาพดอกกุหลาบสีชมพู จัดวางต่อเนื่องกันจากด้านล่างไปบรรจบกับด้านบนมีพระครุฑพ่าห์สีแดงปนส้มและฟ้า มีช่องมวงกลม ๕ อย่าง อยู่ภายในกรอบรูปหัวใจ พื้นสีชมพู คือ
 - ๑) ลังโซ่ น้ำพระพุทธรูปมณฑลสีขาว บนพานรองสีทอง ๒) ดอกแก้วสีขาว ๓) ดอกบานไม่รู้รุ่ย สีแดง ๔) คนโทหรือขันน้ำมนต์ และ ๕) ด้ายมวงกลมบนพานรองสีทอง
 - ความหมายของสีในแบบพิมพ์
ดอกกุหลาบสีชมพู เป็นสื่อแห่งความรัก สีชมพู หมายถึงสตรีเพศ สีน้ำเงิน สีฟ้า หมายถึง บุรุษเพศ สีเขียว หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์
 - ด้านหน้า ตอนล่างมุมซ้ายมีหมายเลขของแบบพิมพ์ เป็นเลข ๙ หลัก
 - ด้านหลัง ตอนบนตรงกลางมีอักษรย่อและเลขกำหนดแบบพิมพ์คำว่า “คร. ๓” ตอนล่างมีช่องใส่หมายเลขประจำตัวประชาชนของคู่สมรส และลายมือชื่อเจ้าหน้าที่กำกับไว้
 - ข้อความในแบบพิมพ์ใหม่ คล้ายแบบพิมพ์เดิมแต่ปรับรูปแบบ สัดส่วน และขนาดของตัวอักษรให้เหมาะสม สวยงามสามารถพิมพ์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ได้
 - ๓.๒ คร. ๗ ใบสำคัญการหย่า มี ๓ ตอน
 - ตอนที่ ๑ เป็นต้นชิ้นขนาด ๓ x ๑๑.๕ นิ้ว ไม่มีลวดลาย
 - ตอนที่ ๒ และ ตอนที่ ๓ เป็นใบสำคัญ ขนาด ๔ x ๑๑.๕ นิ้ว เท่ากัน พิมพ์ด้วย กระดาษปอนด์ สีดรัม ๑๒๐ แกรม ด้านหน้าพิมพ์ ๔ สี ด้านหลัง ๑ สี ปรุฉีก ใบสำคัญเป็นกรอบลายสี่เหลี่ยมผืนผ้า เส้นตีกรอบ ด้านนอก-ใน สีเหลือง ลายในกรอบ เป็นสีเหลืองสอดไส้สีแดงสีพื้นเป็นสีน้ำเงิน ในกรอบด้านบนมีพระครุฑพ่าห์สีแดงปนส้มและฟ้า

- ความหมายของสัญลักษณ์ และแบบพิมพ์ ประกอบด้วย ลายประจำยาม ลายต่ออก หมายถึง การหยุดยั้งคิด สีเหลือง หมายถึง ธรรมะ ศาสนา หลักธรรมเพื่อพิจารณา สีเทาน้ำเงิน หมายถึง ความรู้สึกเศร้าใจขบถ
 - ด้านหน้า ตอนล่างมุมซ้ายมีหมายเลขของแบบพิมพ์ เป็นเลข ๘ หลัก
 - ด้านหลัง ตอนบนตรงกลางมีอักษรย่อและเลขกำหนดแบบพิมพ์คำว่า “คร. ๗” ตอนล่าง มีช่องใส่หมายเลขประจำตัวประชาชนของคู่มือ และลายมือชื่อเจ้าหน้าที่กำกับไว้
 - ข้อความในแบบพิมพ์ใหม่ คล้ายแบบพิมพ์เดิมแต่ปรับรูปแบบ สัดส่วน และขนาดของ ตัวอักษรให้เหมาะสมสวยงาม สามารถพิมพ์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ได้
-

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย

ที่ ๒๑๗/๒๕๔๒

เรื่อง มอบอำนาจการอนุมัติให้มีการจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน
ณ สถานที่สมรส ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้มีขึ้น

เนื่องจากการจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่สมรสซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้มีขึ้นเป็นการให้บริการประชาชนในเขตชุมชนเมืองหรือสถานที่เหมาะสมอื่นโดยมิได้เป็นการจดทะเบียนสมรสในท้องที่ห่างไกล ซึ่งการอนุมัติต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวอาจทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงานได้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ (๒) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๑๔ และมาตรา ๔๙ (๔) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบอำนาจการอนุมัติให้มีการรับจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน ณ สถานที่สมรสซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้มีขึ้นตามนัยกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๓) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ข้อ ๑๒ (๑) ดังนี้

๑. ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับสถานที่จดทะเบียนสมรสในเขตจังหวัด
 ๒. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำหรับสถานที่จดทะเบียนสมรสในเขตกรุงเทพมหานคร
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๒

พลตรี

(สนั่น จรประศาสน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย